

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ชุดโครงการวิจัย

“การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

เรื่อง

การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น
เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

STUDY OF ARTS, CULTURAL AND FOLK WISDOM
FOR SUSTAINABLE ECOTOURISM.

พญงศิลป์ เปศรี

ทรงพล อุปชิตกุล

ธวัชชัย ช่างเกวียน

เพ็ญประภา เพชระบูรณิน

เงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณสนับสนุนการวิจัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีงบประมาณ 2552

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาส่งเสริมพัฒนา และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีการจัดการที่ดี ให้ความสนใจอนุรักษ์ สืบทอดรักษามรดกทาง ธรรมชาติและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ทำให้เกิดการพัฒนา การตระหนักในการอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวทางด้าน ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยั่งยืนในชุมชน การท่องเที่ยวเป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถสร้าง รายได้ให้กับชุมชนได้มหาศาล

คณะผู้วิจัย ใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง หากมีสิ่งใดบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด คณะผู้วิจัยขออภัยใคร่ขอรับทุกประการ

คณะผู้วิจัย
กันยายน 2553

ไฟล์นี้ download มาจาก
โดย ศรายุทธ วรรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:36:28

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งนี้เพราะได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องชุมชนหนองจาน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และนักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาเวชนิทัศน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ช่วยเหลือในการสำรวจเก็บข้อมูล การจัดทำข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล รวบรวมสืบค้นข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เสร็จสมบูรณ์ทุกประการ

คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คุณสมจิตต์ มะสันเทียะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม คุณเรืองฤทธิ์ ทองสี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่มถึงเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผู้เกี่ยวข้องในทุกฝ่าย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ร่วมมือจนทำให้โครงการวิจัยนี้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ด้วยดีทุกประการ

คณะผู้วิจัย
กันยายน 2553

ชื่อเรื่อง : “การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน”

STUDY OF ARTS, CULTURAL AND FOLK WISDOM FOR SUSTAINABLE ECOTOURISM. THAILAND.

ผู้วิจัย : พยุงศิลป์ เปศรี

ทรงพล อุษิตกุล

ธวัชชัย ช่างเกวียน

เพ็ญประภา เพชระบูรณิน

ที่ทำงาน : สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แหล่งเงินทุน : เงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณสนับสนุนการวิจัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีงบประมาณ 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้น ประชากรในการวิจัย คือ ประชากรในองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

จากการเก็บข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวม การประชุมแสดงความคิดเห็น การประชุมวิเคราะห์ศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ความเป็นไปได้ของชุมชน การประชุมอบรมชาวบ้านในชุมชน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ประชากรองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ในการวิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 100 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบ Quota Sampling และ Judgment Sampling คำนึงถึงหลักการเหตุผล และสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดสัดส่วน และตามความมุ่งหมาย (Purposive Sampling)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิง 54 คน เพศชาย 46 คน มีอายุระหว่าง 41-50 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีสถานะภาพสมรส การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนมากประกอบอาชีพทำนา เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนหนองจาน ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านศิลปะ ด้านจิตรกรรมพื้นบ้าน ด้าน

ประติมากรรมพื้นบ้าน ด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน สิ่งทอพื้นบ้าน เล่านิทานพื้นบ้าน ปริตนาพื้นบ้าน เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน และกวีนิพนธ์พื้นบ้าน ตามลำดับ ข้อมูลด้านวัฒนธรรมได้ให้ความคิดเห็นเรื่อง เล่านิทานพื้นบ้าน ญาพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การพ่อนรำพื้นบ้าน หมอลำพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน (เครื่องจักรสาน) สิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯ และเครื่องแต่งกายพื้นบ้าน ตามลำดับ ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความคิดเห็น ด้านสาขาการเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี และสาขาการแพทย์แผนไทย ตามลำดับ

2. ผลการส่งเสริม พัฒนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ชาวบ้านโดย ได้จัดให้มีการจัดประชุมชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น ลงมติแสดงความต้องการว่ามีความสนใจต้องการที่จะศึกษาและรับบริการ อบรมให้ความรู้ด้านใดบ้าง จากนั้นจึงแบ่งขอบเขตข้อมูลออกในแต่ละด้าน ตามที่ชาวบ้านมีความ ต้องการ และทำการอบรมให้ความรู้พร้อมๆกับการฝึกทักษะและปลูกจิตสำนึกให้รู้จักหวงแหน ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสืบไป ในการฝึกอบรมในโครงการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ในการกำหนด ยุทธศาสตร์ ด้านการจัดการความรู้ชาวบ้านได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มผลิตเครื่องจักรสาน
- 2) กลุ่มการทำอาหาร
- 3) กลุ่ม Home Stay
- 4) กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) กลุ่มพัฒนาของที่ระลึก

3. ผลการทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแบบสอบถาม จากการระดมสมอง จากการฝึกอบรมให้ความรู้ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในด้านการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาทำให้เกิดจิตสำนึกให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ในด้านศิลปะท้องถิ่นชุมชนมีมากที่สุดในด้านจิตรกรรม พื้นบ้าน ประติมากรรมพื้นบ้านและด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน อีกทั้งในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ก็มีมากที่สุด

เรื่องเล่าพื้นบ้าน ญา พื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การพ่อนรำพื้นบ้าน หมอลำพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน (เครื่องจักรสาน) สิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯ และในส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่มก็มีมากถึงมากที่สุดทั้งในส่วนของสาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม และหัตถกรรม สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี เป็นต้น

Title: STUDY OF ARTS, CULTURAL AND FOLK WISDOM FOR SUSTAINABLE ECOTOURISM.THAILAND.

Researchers: Mr. Phayungsil Pasri
Mr. Songpol Oopachitakul
Mr. Thawathai Changkwain
Ms. Penprapha Phetcharaburanin

Office: Department of Visual Communication Design. Revolutionary group
Khon Kaen University

Funding Source: Research Allocation, Khon Kaen University Research Budget, Fiscal
Year of 2009

Abstract

This research aims to study local arts, culture and wisdom as to promote a sustainable eco-tourism by analyzing those influential factors of eco-tourism development. This research employs a Field Survey methodology by questionnaire The sample are population in Na Nong tum district, Amphoe Chum Phae, Khon Kaen.

Along with the collection of secondary data in the open discussion, the analysis of the potential strengths, weaknesses, opportunities, obstacles to the possibility of sustaining this community to eco-tourism development, the workshops for people in the community, and in-depth interviews in relation to tourism with people in Na Nong tum district, amphoe Chum Phae, Khon Kaen.

Those samples are number of 100 people live in Na Nong tum subdistrict Administration Organization, Amphoe Chum Phae ,Khon Kaen by quato sampling, judgement sampling and determining the proportion with purposive sampling.

The results shows that;

1. The result of the study of local art, culture and wisdom

The sample consisted of 54 females and 46 males, age range between 41-50 years old, the majority is in a marital status, educational background are under a bachelor's degree. Most of them are farmers who live in Nong Jan community. They have provided the information relate on the arts in folk painting, folk sculpture, handicraft, local textile, folk story-telling, folk riddle, folk costumes, and folk poetry respectively. The information relate on the cultural issues are folk story-telling, folk poetry (Pha-Ya), folk music, folk dance, folk singing, handicraft (as wickerwork) cotton, loin cloth,folk costumes and traditional textiles

respectively. The information relate on local wisdom are agriculture, industry, handicrafts, natural resources and environment management, funding and community business, fine art, painting, sculpture, literature, visual arts, music and the arts of boxing, organizational management, Language and Literature, religion and tradition and Thai traditional medicine, respectively.

2. The result of promoting and developing the local arts and culture to a sustainable source for eco-tourism

The training and knowledge development for people in the community has been provided by organizing the open meeting for discussion, voting for what they feel would be best beneficial for their own community. Then, the data is divided into a particular field according to their needs and interests. Those trainings and workshops had been stressed the important in skills and consciousness of local cultural treasure, the trainings were divided into 5 groups.

- 1) The making of wickerwork
- 2) The kitchen and food
- 3) The home stay
- 4) The local arts, culture and wisdom
- 5) The souvenirs development

3. The result of raising the consciousness of preserving a local arts, culture and wisdom.

From the survey, the brainstorming processes, trainings and workshops, and the informal interviews as to promote the raising of consciousness in preserving local arts and culture for sustainable eco-tourism. In fine arts, the raising of consciousness appears much in folk painting, folk sculpture and folk handicraft. In the awareness of local culture appears much in folk story-telling, folk poetry, folk music, folk dance, folk singing, folk handicraft, a woven cotton, folk loin cloth, etc. The consciousness of local wisdom appears firmly in the subdistrict administrative organization of Na Nong Tum especially in agricultural sector, industry and handicrafts, natural resources and environment management, local funding and business, fine arts such as painting, sculpture, literature, visual arts, music, boxing arts, Language and Literature, religion and tradition.

สารบัญ

เรื่อง.....	หน้า
คำนำ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
บทคัดย่อ(ภาษาไทย).....	ค
บทคัดย่อ(ภาษาอังกฤษ).....	ฉ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์.....	34
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	113
บรรณานุกรม.....	114
ภาคผนวก.....	115

ไฟล์นี้ download มาจาก drcic.nrct.go.th
โดย ศรายุธ วรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:36:49

สารบัญรูปรภาพ

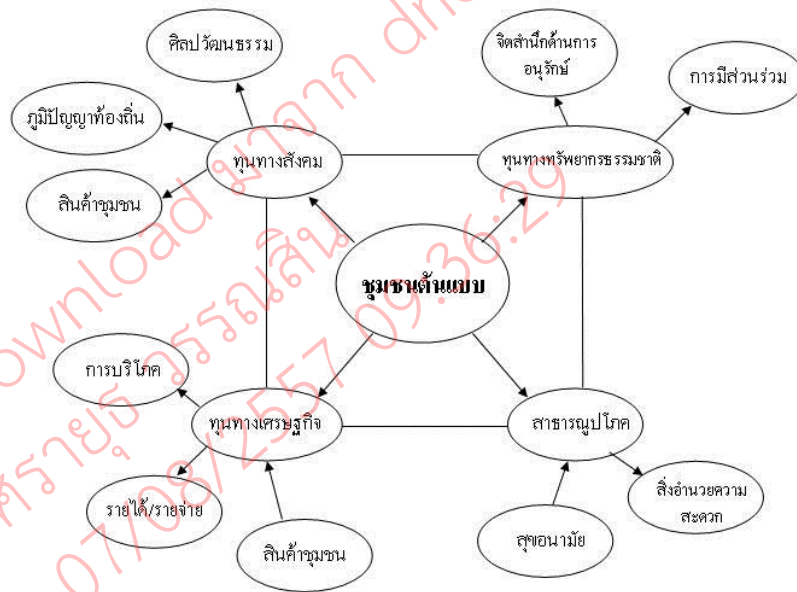
รูปที่ 1	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะ ด้านจิตรกรรมพื้นบ้าน.....	92
รูปที่ 2	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะ ด้านประติมากรรมพื้นบ้าน.....	93
รูปที่ 3	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะ ด้านสิ่งทอพื้นบ้าน.....	93
รูปที่ 4	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะ ด้านเล่นิทานพื้นบ้าน.....	94
รูปที่ 5	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะ ด้านกวีนิพนธ์พื้นบ้าน.....	94
รูปที่ 6	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะ ด้านปริศนาพื้นบ้าน.....	95
รูปที่ 7	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะ ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน.....	95
รูปที่ 8	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะ ด้านเครื่องแต่งกายพื้นบ้าน.....	96
รูปที่ 9	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงาน วัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องเล่าพื้นบ้าน.....	97
รูปที่ 10	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงาน วัฒนธรรมพื้นบ้านเพลง ผญา พื้นบ้าน.....	97
รูปที่ 11	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงาน วัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องดนตรีพื้นบ้าน.....	98
รูปที่ 12	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงาน วัฒนธรรมพื้นบ้านการฟ้อนรำพื้นบ้าน.....	98
รูปที่ 13	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงาน วัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องหมอลำพื้นบ้าน.....	99
รูปที่ 14	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงาน วัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องหัตถกรรมพื้นบ้าน(เครื่องจักรสาน.....	99
รูปที่ 15	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงาน วัฒนธรรมพื้นบ้านเครื่องแต่งกายพื้นบ้าน.....	100
รูปที่ 16	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงาน วัฒนธรรมพื้นบ้านสิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯ.....	100
รูปที่ 17	แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาเกษตรกรรม.....	101

รูปที่ 18 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาอุตสาหกรรมและ หัตถกรรม.....	102
รูปที่ 19 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาการแพทย์แผนไทย.....	102
รูปที่ 20 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม.....	103
รูปที่ 21 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขากองทุนและ ธุรกิจชุมชน.....	103
รูปที่ 22 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาสวัสดิการ.....	104
รูปที่ 23 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น.....	104
รูปที่ 24 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาการจัดการองค์กร.....	105
รูปที่ 25 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาภาษาและวรรณกรรม.....	105
รูปที่ 26 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศาสนาและประเพณี.....	106

ไฟล์นี้ download มาจากรูปถ่าย
โดย ศรายุทธ์ วรรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:36:50

บทที่ 1 บทนำ

องค์ประกอบของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1. ปัญหาที่ทำวิจัยและความสำคัญของปัญหา

บุญเลิศ (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพราะการท่องเที่ยวนำรายได้เข้าสู่ประเทศปีละหลายแสนล้านบาท อีกทั้งยังมีแนวโน้มจะทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสามารถนำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้ามาช่วยแก้ไขสภาวะการขาดดุลชำระหนี้เงินของประเทศที่สืบเนื่องมาจากการขาดดุลการค้า ส่วนการท่องเที่ยวภายในประเทศก็ช่วยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนผลิตสินค้าและบริการต่างๆ อันเป็นการช่วยสร้างงานและการกระจายรายได้ไปสู่ทุกระดับอาชีพ นอกจากนี้คุณค่าทางการศึกษาและสุขภาพจิตที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการท่องเที่ยวยังเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ยากจะหาได้จากกิจกรรมอื่น จึงต้องให้ความสนใจพัฒนาและส่งเสริมให้การท่องเที่ยวกลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของเรามากที่สุด และนำรายได้จากการท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของเรามากที่สุด และนำรายได้จากการท่องเที่ยวไปพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization-WTO) ได้พยากรณ์ไว้ว่าในปี ค.ศ.2010 (พ.ศ.2553) จะมีนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่เดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นมากกว่า 1,000

ล้านคน และก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 60 ล้านล้านบาท พร้อมทั้งคาดการณ์ต่อไปอีกว่า ในปี ค.ศ.2020 (พ.ศ.2563) จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางเพิ่มขึ้นมากกว่า 1,600 ล้านคน และมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 100 ล้านล้านบาท (World Tourism Organization,1993)

การปฏิวัติอุตสาหกรรมในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม เป็นผลให้มีวันทำงานและวันพักผ่อนแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ดังนั้น การดำรงชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องมีทั้งการประกอบอาชีพ (Occupation) เพื่อเลี้ยงชีพควบคู่ไปกับนันทนาการ (Recreation) เนื่องจากการประกอบอาชีพของมนุษย์ก่อให้เกิดความเครียด จึงต้องมีนันทนาการเพื่อผ่อนคลายความเครียดในยามว่าง (Leisure Time) ซึ่งนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่นิยมกันมากในหมู่มนุษย์ระหว่างยามว่างก็คือ การท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะมนุษย์ระหว่างยามว่างก็คือ การท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีสัญชาตญาณอยากรู้อยากเห็นสิ่งแปลกใหม่ และต้องการหาความรู้และประสบการณ์จึงมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสนองความต้องการเหล่านี้ โดยมีแรงกระตุ้นที่สำคัญอยู่ 4 ด้านคือ แรงกระตุ้นทางด้านกายภาพ (Physical Motivation) แรงกระตุ้นด้านวัฒนธรรม (Culture Motivation) แรงกระตุ้นด้านส่วนตัว (Personal Motivation) แรงกระตุ้นด้านสถานภาพและชื่อเสียง (Prestige and Status Motivation)

นับเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีส่วนผลักดันให้การท่องเที่ยวของโลกเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมีองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization-WTO) เป็นผู้ประสานงานด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศภายใต้การสนับสนุนขององค์การสหประชาชาติ มีสำนักงานใหญ่ขององค์การการท่องเที่ยวโลกตั้งอยู่ที่กรุงเมตริก ประเทศสเปน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยว ให้คำแนะนำแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ อำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ทำให้เกิดความสะดวกสบายและมีเสรีภาพในการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก

การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทางโดยสมัครใจเป็นการชั่วคราว โดยมีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ใดก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการท่องเที่ยวนั้น Douglas Foster ได้เขียนไว้ในหนังสือ “Travel and Tourism Management” ว่าความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเดินทางพอแบ่งออกได้เป็น 9 อย่าง คือ

การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในวันหยุด (Holiday-Mass Popular Individual) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา (Cultural Religion) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational) การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและความบันเทิง (Sport and Recreation) การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ (Historical and Special Interests) การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก (Hobbies) การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติมิตร (Visiting Friend/Relation) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business) การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสมมนา (Conference Congress)

การท่องเที่ยวตามการจัดการ สามารถแบ่งเป็นรูปแบบย่อยได้ 2 รูปแบบ คือ

1. การท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม (Conventional Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความพึงพอใจและปริมาณของนักท่องเที่ยวเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงการจัดการผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับ

ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้อีก 2 รูปแบบ คือ

(1) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดี และมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศึกษาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ เป็นต้น

(2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม หรือชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานประเพณีและศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ซึ่งกำลังได้รับความนิยมอย่างสูง ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ คำๆ นี้ถูกแปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Eco-tourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า “Ecology” หรือนิเวศวิทยา อันหมายถึงศาสตร์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กับคำว่า “Tourism” หรือ การท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง เดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในพื้นที่ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ ในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น” (ศุภยวีจัยปาไม้, 2541)

ที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าแม้ปัจจุบันจะยังไม่สามารถสรุปคานิยามของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เป็นมาตรฐานในประชาคมโลกได้ แต่นักวิชาการส่วนใหญ่ก็มีมุมมองและความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น แท้จริงแล้วก็คือการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า Nature tourism หรือ Nature-based tourism หรือ Nature-oriented tourism ลักษณะหนึ่งที่แตกแขนงออกมาเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทางธรรมชาติเฉพาะกลุ่ม โดยคนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า “นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” หรือ “Eco-tourist” การแตกแขนงดังกล่าวก่อให้เกิดตลาดเฉพาะที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” ขึ้นในช่วงเวลาที่กระแสความตระหนักในปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั่วโลกมีความเข้มข้นและขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงปลายทศวรรษ 1980

ในระยะเริ่มแรกของกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มักเป็นกลุ่มของนักอนุรักษ์ที่ประสงค์จะเดินทางท่องเที่ยวและดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ไปพร้อมๆ กัน ภายหลังที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ทิศทางการพัฒนาเริ่มขยายครอบคลุมตลาดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ไม่เฉพาะกลุ่มที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อกระทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์เท่านั้น แต่ขยายไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อศึกษาเรียนรู้และสัมผัสธรรมชาติทั่วไปด้วย (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 ขอนแก่น 2546 <http://www.esanenvi-net/main/main.htm>)

อย่างไรก็ตาม การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ชุมชน ควรตระหนักว่า การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น เป็นผลทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากผลของการอนุรักษ์ สืบทอด รักษาไว้ซึ่งมรดกทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นแล้ว ถูกนำมาแปลงเป็นกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้น การบริโภค การใช้สอยอย่างรู้คุณค่า ใช้ ประโยชน์ให้ยั่งยืนได้ ชุมชนควรตระหนักไว้เป็นสำคัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเรียนรู้มาจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้อง หรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่นต่างๆ ความรู้เหล่านี้สอนให้เด็กเคารพผู้ใหญ่ มีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ และผู้มีพระคุณ มีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันข้าวของของตน ให้แก่ผู้อื่น ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีคุณธรรม สอนให้คนเป็นคนดี สอนให้คนเคารพธรรมชาติ รู้จักพึ่งพาอาศัยธรรมชาติโดยไม่ทำลาย ให้เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และคนที่ล่วงลับไปแล้ว

ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นความรู้เรื่องการทำมาหากิน เช่น การจับปลา การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทอผ้า ทอเสื่อ การสานตะกร้าและเครื่องใช้ด้วยไม้ไผ่ ด้วยหวาย การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำ เครื่องมือทางการเกษตร นอกจากนั้น ยังมีศิลปะดนตรี การฟ้อนรำ และการละเล่นต่างๆ การรักษาโรคด้วย วิธีต่างๆ เช่น การใช้ยาสมุนไพร การนวด เป็นต้น ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นความรู้ความสามารถที่บรรพบุรุษได้ สร้างสรรค์ และถ่ายทอดมาให้เรา มีวิธีการหลายอย่างที่ทำให้ความรู้เหล่านี้เกิดประโยชน์แก่สังคมปัจจุบัน ด้วย การอนุรักษ์ คือ การบำรุงรักษาสิ่งที่ดีงามไว้ การฟื้นฟู คือ การรื้อฟื้นสิ่งที่ดีงามที่หายไป เลิกไป หรือ กำลังจะเลิก ให้กลับมาเป็นประโยชน์ เช่น การรื้อฟื้นดนตรีไทย การประยุกต์ คือ การปรับ หรือการ ผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน ให้เหมาะสมกับสมัยใหม่ เช่น การใช้ยาสมุนไพรใน โรงพยาบาล ประสานกับการรักษาสมัยใหม่ การทำพิธีบวชต้นไม้ เพื่อให้คนร่วมมือกันอนุรักษ์ป่า

แนวคิดเรื่องความสมดุลของชีวิต เป็นแนวคิดพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน การแพทย์แผนไทย หรือที่เคยเรียกกันว่า การแพทย์แผนโบราณนั้นมีหลักการว่า คนมีสุขภาพดีเมื่อร่างกายมีความสมดุลระหว่าง ธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ คนเจ็บไข้ได้ป่วยเพราะธาตุขาดความสมดุล จะมีการปรับธาตุ โดยใช้ยา สมุนไพรหรือวิธีการอื่นๆ คนเป็นไข้ตัวร้อน หมอยาพื้นบ้านจะให้ยาเย็นเพื่อลดไข้ เป็นต้น

การดำเนินชีวิตประจำวันก็เช่นเดียวกัน ชาวบ้านเชื่อว่าจะต้องรักษาความสมดุลในความสัมพันธ์ สามด้าน คือ ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านในชุมชนความสัมพันธ์ที่ดี มีหลักเกณฑ์ ที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนมา เช่น ลูกควรปฏิบัติอย่างไรกับพ่อแม่ กับญาติพี่น้อง กับผู้สูงอายุ คนเฒ่าคนแก่ กับ เพื่อนบ้านพ่อแม่ควรเลี้ยงดูลูกอย่างไร ความเอื้ออาทรต่อกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะในยาม ทุกข์ยากหรือมีปัญหา ใคร มีความสามารถพิเศษก็ใช้ความสามารถนั้นช่วยเหลือผู้อื่น เช่น บางคนเป็นหมอยา ก็ช่วยดูแลรักษาคนเจ็บป่วยไม่สบายโดยไม่คิดค่ารักษา มีแต่เพียงการยกครูหรือการรำลึกถึงครูบาอาจารย์ ที่ประสพวิชามาให้เท่านั้น หมอยาต้องทำมาหากินโดยการทำนาทำไร่ เลี้ยงสัตว์เหมือนกับชาวบ้านอื่นๆ บางคนมีความสามารถพิเศษด้านการทำมาหากิน ก็ช่วยสอนลูกหลานให้มีวิชาไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคนในครอบครัวในชุมชน มีกฎเกณฑ์เป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามอย่างชัดเจน มีการแสดงออกทาง ประเพณี พิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น

ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ผู้คนสมัยก่อนพึ่งพาอาศัยธรรมชาติแทบทุกด้าน ตั้งแต่อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรควิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่พัฒนาก้าวหน้าเหมือนทุกวันนี้ ยัง ไม่มีระบบการค้าแบบสมัยใหม่ ไม่มีตลาด คนไปจับปลาล่าสัตว์ เพื่อเป็นอาหารไปวันๆ ตัดไม้เพื่อสร้างบ้าน และใช้สอยตามความ จำเป็นเท่านั้น ไม่ได้ทำเพื่อการค้า ชาวบ้านมีหลักเกณฑ์ในการใช้สิ่งของในธรรมชาติ ไม่ตัดไม้อ่อน ทำให้ต้นไม้ในป่าขึ้นแทนต้นที่ถูกตัดไปได้ตลอดเวลา ดังนั้นโครงการวิจัยนี้จะทำให้เกิดมิติใน

การอนุรักษ์ หวงแหวน ปกป้องความเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามต่างๆ ของท้องถิ่นอย่างยั่งยืนตามมามากมาย

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.2 เพื่อส่งเสริม พัฒนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเที่ยวท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.3 เพื่อทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ประเภทของการวิจัย งานวิจัยประยุกต์

4. สาขาวิชาการและกลุ่มวิชาที่ทำการวิจัย ศิลปะ-วัฒนธรรม

5. คำสำคัญ (keywords) ของโครงการวิจัย

- 5.1 ศิลปะ
- 5.2 วัฒนธรรม
- 5.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ชุมชนที่มี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น

7. นิยามคำศัพท์เฉพาะ

- 7.1 ศิลปะ หมายถึง ผลแห่งความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่แสดงออกมาในรูปแบบลักษณะต่าง ๆ ให้ปรากฏ ซึ่งสุนทรีย์ภาพ ความประทับใจ หรือความสะเทือนอารมณ์ ความอัจฉริยภาพ พุทธิปัญญา ประสบการณ์ รสนิยมและทักษะของแต่ละคน เพื่อความพอใจ ความรื่นรมย์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีหรือ ความเชื่อทางศาสนา (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2530)
- 7.2 วัฒนธรรม หมายถึง ความดีอันจะก่อให้เกิดความงอกงามที่เป็นระเบียบเรียบร้อย วัฒนธรรมสามารถแสดงออกมาโดยผ่านทาง ดนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การละครและภาพยนตร์ แม้บางครั้งอาจมีผู้กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ เรื่องที่ว่าด้วย การบริโภคและสินค้าบริโภค เช่น วัฒนธรรมระดับสูง วัฒนธรรมระดับต่ำ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมนิยม เป็นต้น แต่นักมานุษยวิทยาโดยทั่วไปกล่าวถึงวัฒนธรรมว่า มิได้เป็นเพียงสินค้าบริโภค แต่หมายรวมถึง กระบวนการในการผลิตสินค้าและการให้ความหมายแก่สินค้านั้นๆ ด้วย ทั้งยังรวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและแนวการปฏิบัติที่ทำให้วัตถุ และกระบวนการผลิตหลอมรวมอยู่ด้วยกัน ในสายตาของนักมานุษยวิทยาจึงรวมไปถึงเทคโนโลยี ศิลปะ วิทยาศาสตร์รวมทั้งระบบศีลธรรม
- 7.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อที่ท้องถิ่นได้สั่งสม และ สืบทอดต่อกันมา ซึ่งเรียนรู้มาจาก ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคน หรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถ วิธีการ เครื่องมือเพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาของการดำรงชีวิตให้มีความสงบสุขของบุคคลในท้องถิ่นให้อยู่รอด

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 8.1 ได้ชุมชนต้นแบบทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 8.2 เป็นแนวทางในการปลูกจิตสำนึกให้กับชุมชนต้นแบบในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 8.3 ทำให้เกิดการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

9. การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารสิ่งพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์

10. ทฤษฎี สมมุติฐาน หรือกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมหรือชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมงานประเพณีและศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท

11. วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

- 11.1 รวบรวมข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้อง สืบค้นและกำหนดพื้นที่
- 11.2 ศึกษาวิเคราะห์ นำเสนอข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาและสร้างจิตสำนึก
- 11.3 การเขียนรายงานวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. หนังสือที่เกี่ยวข้อง
2. แหล่งข้อมูลจาก Internet
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลจากหนังสือการท่องเที่ยว

วิมล จิโรจน์พันธุ์ 2548, การท่องเที่ยว กล่าวว่าการท่องเที่ยว (Tourism) เป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพราะการท่องเที่ยวสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศปีละหลายแสนล้านบาท อีกทั้งยังมีแนวโน้มจะทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสามารถนำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้ามาช่วยแก้ไขสภาวะการขาดดุลชำระหนี้ของประเทศที่สืบเนื่องมาจากการขาดดุลการค้า ส่วนการท่องเที่ยวภายในประเทศก็ช่วยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนผลิตสินค้าและบริการต่างๆ อันเป็นการช่วยสร้างงานและการกระจายรายได้ไปสู่ทุกระดับอาชีพ นอกจากนี้คุณค่าทางการศึกษาและสุขภาพจิตที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการท่องเที่ยวยังเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ยากจะหาได้จากกิจกรรมอื่น จึงต้องให้ความสนใจพัฒนาและส่งเสริมให้การท่องเที่ยวกลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของเรามากที่สุด และนำรายได้จากการท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของเรามากที่สุด และนำรายได้จากการท่องเที่ยวไปพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

ในการจัดเก็บสถิติการท่องเที่ยวของประเทศมีประโยชน์พอสรุปได้ 9 ประการดังนี้คือ

- 1) ช่วยให้ทราบถึงสภาพการท่องเที่ยวของประเทศในปัจจุบันเพื่อนำไปพยากรณ์สภาพการท่องเที่ยวในอนาคต
- 2) ช่วยให้ทราบลักษณะของนักท่องเที่ยว เช่น เพศ อายุ ถิ่นที่อยู่ ลักษณะการเดินทาง วัตถุประสงค์ ของการมาเยือน เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนชักจูงให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น อันเป็นการขยายตลาดท่องเที่ยวในอนาคต
- 3) ช่วยให้ทราบถึงสถานภาพเกี่ยวกับวันพักของนักท่องเที่ยวในการประมาณรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศให้อยู่ในประเทศนานยิ่งขึ้น อันเป็นการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศ
- 4) ช่วยให้ทราบถึงลักษณะการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวตามสัญชาติ ซึ่งจำแนกเป็นค่าใช้จ่ายประเภทต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายด้านที่พัก ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ค่าใช้จ่ายด้านซื้อของ ค่าใช้จ่ายด้านนำเที่ยวชมเมือง เป็นต้น เพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 5) ช่วยให้ทราบถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศว่ามีความประทับใจหรือไม่อย่างไร เช่น แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การขนส่ง เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจมากที่สุด

6) ช่วยให้ทราบถึงดุลการท่องเที่ยง ระหว่างนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาภายในประเทศ และนักท่องเที่ยวของเราที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศทั้งด้านจำนวนและค่าใช้จ่าย

7) ช่วยในการวางแผนชักจูงให้นักท่องเที่ยวของเราที่นิยมเดินทางไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศให้หันมาท่องเที่ยวภายในประเทศแทนเพื่อช่วยดุลการชำระเงินของประเทศ และยังส่งเสริมให้คนภายในประเทศได้รับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวด้วย

8) ช่วยให้เป็นแนวทางการศึกษาแก่ผู้สนใจด้านการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น เช่น นักลงทุนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นักศึกษาที่สนใจด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

9) ช่วยให้สามารถวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับสถิติของประเทศต่างๆ เกี่ยวกับความเจริญเติบโตและการขยายตลาดทางการท่องเที่ยว เพื่อหาแนวโน้มในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้เจริญทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ

ความเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างรวดเร็วในช่วงเวลา 3 ทศวรรษที่ผ่านมา และยังคงเจริญเติบโตต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งจนกลายเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ทำรายได้อย่างมหาศาลถึงแม้ว่าจะมีบางสถานการณ์ที่การท่องเที่ยวชะลอตัวลงบ้าง แต่แนวโน้มของการท่องเที่ยวก็ยังคงเจริญเติบโตไปเรื่อยๆ ซึ่งที่ประชุม Global Assessment of Tourism Policy และ Economist Intelligence Unit พยากรณ์ไว้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและการท่องเที่ยวได้ขยายจากกิจกรรมของผู้มีรายได้สูงไปเป็นกิจกรรมของมวลชนทุกชั้นทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับเศรษฐกิจ อันเป็นการสร้างรายได้ให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ อย่างมากมายมหาศาลมาสู่ประเทศสามารถนำไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศให้เจริญก้าวหน้า

เมื่อประเทศใดหรือพื้นที่ใดมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวก็จะเกิดกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ มากมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว กิจกรรมกลุ่มนี้ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งหมายถึงการประกอบกิจกรรมด้วยการนำปัจจัยการผลิตต่างๆ มารวมกัน เพื่อก่อให้เกิดเป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวขึ้น และนำไปจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความสะดวกสบายหรือความพึงพอใจ ดังนั้นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะประกอบด้วยองค์การหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การผลิตการตลาดทางการท่องเที่ยวที่รองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรง เช่น ธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว ที่พักแรม การขนส่ง ภัตตาคาร การนำเที่ยวร้านค้าของที่ระลึก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ให้บริการสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางอ้อม เช่น ธุรกิจบริการซักรีด บริการทำความสะอาด การจัดพิมพ์สิ่งตีพิมพ์ทางการท่องเที่ยว บริษัทเงินทุนและธนาคาร บริการไปรษณีย์โทรเลข เป็นต้น จะเห็นได้ว่าธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นมีขอบข่ายกว้างขวางมาก ดังนั้นจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้การท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อก่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศอย่างต่อเนื่อง

ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสำคัญยิ่งที่จะดึงดูดหรือจูงให้นักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยือน จึงต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐบาลและเอกชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้คงไว้ และสร้างสรรค์ทรัพยากรท่องเที่ยวใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นด้วย สำหรับประเทศไทยนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ร่วมมือกับจังหวัดต่างๆ จัดงานแสดงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและเทศกาลต่างๆ เป็นประจำ เช่น งานลอยกระทง งานบุญบั้งไฟ งานแห่เทียนพรรษา เป็นต้น โดยมีธุรกิจท่องเที่ยวภาคเอกชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ด้วยการจัดรายการนำเที่ยงานศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ ขึ้นสนับสนุน อันเป็นการประสานประโยชน์ระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน

โบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และได้สร้างเสริมขึ้นในสมัยปัจจุบันซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เป็นสิ่งดีแสดงถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นว่าในสมัยโบราณมีความเจริญด้านใดบ้าง และเหลือเป็นมรดกตกทอดมาอย่างชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้น สามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ ออกเป็น 2 ประเภทย่อยที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ประเภทโบราณสถาน เป็นสถานที่ที่มีอายุนับร้อยปีหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสถานที่นั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี เช่น ศาสนสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเมือง คูเมือง พระราชวัง พระตำหนัก บ้านโบราณ เมืองโบราณ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน ชุมชนโบราณ เป็นต้น สำหรับโบราณสถานของไทยนั้น กรมศิลปากรได้แบ่งประเภทโบราณสถานไว้เป็น 7 ประเภทคือ

1.1) โบราณสถานสัญลักษณ์แห่งชาติ หมายถึงโบราณสถานที่มีความสำคัญสูงสุด หากชาติขาดซึ่งโบราณสถานนั้นไป จะเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง เช่น พระบรมมหาราชวัง พระธาตุอภัยสุเทพ พระธาตุพนม เป็นต้น

1.2) อนุสาวรีย์แห่งชาติ หมายถึง อนุสรณ์สถานที่ได้สร้างเพื่อบุคคลหรือเรื่องราวที่สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ หรือเป็นที่เคารพอย่างสูงในชาติ ซึ่งประชาชนจะต้องร่วมรำลึกถึงด้วยกัน เช่น ศาลหลักเมือง เจดีย์ยุทธหัตถี พระบรมรูปทรงม้า เป็นต้น

1.3) อาคารสถาปัตยกรรมแห่งชาติ หมายถึง อาคารสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมอันทรงไว้ซึ่งคุณค่าอย่างสูงทางศิลปะ อันแสดงถึงการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ ในยุคอดีตที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน หรือเกี่ยวพันกับบุคคลสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญของชาติ เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคม สะพานพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกสนามหลวง เป็นต้น

1.4) ย่านประวัติศาสตร์ หมายถึง พื้นที่ที่มีความหนาแน่นทางสถาปัตยกรรม เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การวางผังเมือง และสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีอาคารสิ่งก่อสร้าง ถนนหนทางและองค์ประกอบอื่นๆ ในพื้นที่รวมอยู่ด้วย ทำให้พื้นที่นั้นจัดอยู่ในหนึ่งลักษณะต่อไปนี้ คือ ย่านประวัติศาสตร์อุตสาหกรรม ย่านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและย่านโบราณคดี เช่น ย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมเกาะรัตนโกสินทร์ ย่านประวัติศาสตร์การพาณิชย์ภูเก็ต ย่านโบราณคดีแห่งภาพเขียนสีที่อ่าวพังงา เป็นต้น

1.5) อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมรวมกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เกิดตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นอันทำให้สาระทางประวัติศาสตร์ยังคงดำรงไว้ได้ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เป็นต้น

1.6) นครประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง เมืองหรือนครที่มีแบบอย่างทางวัฒนธรรม การวางผังเมือง สาระสำคัญทางประวัติศาสตร์และองค์ประกอบของเมืองสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และ/หรือชีวิตความเป็นอยู่ เช่น เมืองสุโขทัย เมืองอยุธยา เมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงแสน เป็นต้น

1.7) ซากโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง แหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์และซากโบราณสถาน ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงถึงประวัติศาสตร์อันสำคัญยิ่งของชาติในอดีต เช่น ซากโบราณสถานเวียงกุมกาม เป็นต้น

2. ประเภทโบราณวัตถุ เป็นวัตถุโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถานซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับ ประวัติของวัตถุนั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละประเทศอาจเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑสถานหรือสถานที่เก็บแบบอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าชม อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศ และเป็นความภาคภูมิใจของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้พบโบราณวัตถุล้ำค่าเหล่านั้น เช่น ภาพเขียนโบราณ วัตถุโบราณ สมบัติโบราณ พระพุทธรูปโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น

ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน อาจแยกออกเป็นประเภทย่อยที่สำคัญได้ 3 ประเภทดังต่อไปนี้

1. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชน หมู่บ้าน เรือนแพ ตลาด ตลาดน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นเมือง สินค้าพื้นเมือง ไร่สวน เหมือง วิถีชีวิต อัญมณีเครื่องประดับประชาชน เป็นต้น

2. ประเภทประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา เทศกาลกินเจ ประเพณีลอยกระทง งานบุญบั้งไฟ เป็นต้น

3. ประเภทกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมแข่งขันกีฬา กิจกรรมบันเทิง สวนสนุก สวนสาธารณะเฉพาะทาง สนามกอล์ฟ สนามแข่งรถ เขื่อนพลังไฟฟ้า เป็นต้น สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่หลายกิจกรรม เช่น การเดินป่า การศึกษาธรรมชาติ การเลี้ยงสัตว์ การดูนก การพายเรือ การดำน้ำ การตั้งแคมป์ การล่องแพ การขี่ช้าง การถ่ายรูป การขี่จักรยาน การไต่เขา การตกปลา การแสวงบุญ การนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

บุญเลิศ 2548 กล่าวว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้มาสู่ประเทศและช่วยพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง เป็นรายได้มาโดยไม่ต้องเสียทรัพยากรธรรมชาติแต่อย่างใดเลย สิ่งที่ทำให้แก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็เป็นเพียงการบริการเท่านั้น ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จได้จำเป็น ต้องมีปัจจัยสำคัญๆ หลายอย่างประกอบกันคือ สายการบิน เรือ ถนนการโฆษณา เผยแพร่ ความปลอดภัย และสถานการณ์ทั่วไป การอำนวยความสะดวกของรัฐบาล โรงแรม การพัฒนาสถานที่นำเที่ยว บริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก การคมนาคมและการขนส่งภายในประเทศ และการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญ มีบทบาทต่อคนไทย ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ มารองรับเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยว ซึ่งมีความสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อบริการแก่ผู้ที่ประสงค์จะเดินทางท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

ความหมายของศิลปะ หลายต่อหลายคนมักพูดถึงคำว่า “ศิลปะ” กันหลายแบบ บ้างก็ว่า “เรอมีพรสวรรค์ทางศิลปะ” หรือ “เรามันไม่มีหัวทางด้านศิลปะ” และอีกหลายต่อหลายคน ก็ได้พูดถึงศิลปะโดยที่ไม่รู้ตัว

ว่าศิลปะนั้น ได้อยู่ในชีวิตประจำวันของเรามาตั้งแต่เล็กจนโต ตั้งแต่เข้าจรรดเย็น เมื่อเป็นเช่นนี้ พวกเรามารู้จักคำว่า ศิลปะก่อนละกัน

ความหมายของศิลปะ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2530 หมายถึง ผลแห่งความคิดสร้างสรรค์ ของมนุษย์ที่แสดงออกมาในรูปลักษณะต่าง ๆ ให้ปรากฏ ซึ่งสุนทรีย์ภาพ ความประทับใจ หรือความสะเทือนอารมณ์ ความอัจฉริยภาพ พุทธิปัญญา ประสบการณ์ รสนิยม และทักษะของแต่ละคน เพื่อความพอใจ ความรื่นรมย์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีหรือ ความเชื่อทางศาสนา

นอกจากนี้นักปรัชญาได้นิยามความหมายของศิลปะไว้ มากมาย ดังเช่น ศิลปะ คือการถ่ายทอดความรู้สึก ศิลปะเป็นวิธีสื่อสารความรู้สึกระหว่างมนุษย์ด้วยกัน (เรโอ ตอลสตอย : Leo Tolstoi)

ศิลปะ เกิดจากความเมาหรือความเพลีน ช่วยให้เราได้รับความเพลิดเพลินในชีวิต ด้วยเหตุนี้ โลกที่น่าเกลียดจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นโลกที่น่ารักเพราะศิลปะ (ไดโอนิซุส : Dionisus)

ศิลปะ ได้แก่สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ในเมื่อธรรมชาติไม่สามารถอำนวยให้ (หลวงวิจิตรวาทการ)

ศิลปะ หมายถึงงานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือและด้วยความคิด (ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี)

ศิลปะ คือการเลียนแบบธรรมชาติ

ศิลปะ คือการแสดงออกทางความงาม

ศิลปะ คือภาษาชนิดหนึ่ง

ศิลปะ คือการรับรู้ทางการเห็น

ศิลปะ คือการกระทำทุกอย่างที่มนุษย์ต้องการสร้างขึ้น เพื่อให้มีความงาม ความแปลก และมีประโยชน์เท่าที่ความสามารถและแรงดลใจของมนุษย์จะแสดงให้ปรากฏได้จากการนิยามความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ศิลปะ คือสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อความงามและความพึงพอใจ

ศิลปะ หมายถึง ผลแห่งความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่แสดงออกมาในรูปลักษณะต่าง ๆ ให้ปรากฏ ซึ่ง สุนทรีย์ภาพ ความประทับใจ หรือความสะเทือนอารมณ์ ความอัจฉริยภาพ พุทธิปัญญา ประสบการณ์ รสนิยมและทักษะของแต่ละคน เพื่อความพอใจ ความรื่นรมย์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี หรือ ความเชื่อทางศาสนา (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2530) ศิลปะ คือ ผลงานการสร้างสรรครูปลักษณะแห่งความพึงพอใจขึ้นมา และรูปลักษณะก่อให้เกิดอารมณ์ รู้สึกในความงาม อารมณ์รู้สึกในความงามนั้นจะเป็นที่พึงพอใจได้ก็ต่อเมื่อประ สาทสัมผัสของเราชื่นชม ในเอกภาพหรือความประสมกลมกลืนกัน ในความสัมพันธ์อันมีระเบียบแบบแผน(Herbert Read, 1959) ศิลปะคือสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก สติ ปัญญา ความคิด และ/หรือความงาม (ชลูด นิ่มเสมอ, 2534)ศิลปะเป็นผลงานที่เกิดจากการแสดงออกของอารมณ์ ปัญญา และทัศนคติ รวมทั้งทักษะความชำนาญ ชำนาญของมนุษย์การสร้างสรรคงานศิลปะในปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทางการสร้างสรรค์และการแสดงออกของอารมณ์และความคิด ดังนั้นงานศิลปะนี้น้อยที่สุดควรก่อให้เกิดอารมณ์และความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ เป็นงานที่สื่อให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ นอกจากนั้น งานศิลปะที่ดีควรมีคุณค่าทางความงามซึ่งเกิดจากการใช้องค์ประกอบของสุนทรีย์ภาพ(วิรัตน์ พิชญ์ไพฑูริย์, 2524)

คำว่า “ศิลปะ” เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก เป็นศาสตร์ที่รวมผลงานที่มีคุณค่าอย่างมหาศาลของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นทัศนศิลป์ที่ประกอบไปด้วย จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ และศิลปะการแสดง ดนตรี วรรณศิลป์หรือกระทั่ง ประยุกต์ศิลป์ซึ่งเป็นผลงานที่มนุษย์พบเห็นในชีวิตประจำวันล้วนให้คุณค่าให้ประโยชน์แก่มวลมนุษย์ งานศิลปะแม้จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางผลผลิตเพื่ออาหารทางกายแต่คุณสมบัตินี้ที่สำคัญยิ่งคือความงามที่ทำให้เกิดความรู้สึก ชาบซึ่งในคุณค่าของความงาม

หรือความพึงในที่เรียกว่าคุณค่าทางสุนทรีย์ ซึ่งคุณค่าทางสุนทรีย์นี้เองเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์เลือกบริโภคผลงานศิลปะที่มีคุณค่า และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้

ความหมายของศิลปะ ศิลปะตรงกับภาษาอังกฤษว่า “ART” การทำความเข้าใจในความหมายของคำว่าศิลปะเป็นเรื่องที่ยากเพราะศิลปะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและการแสดงอารมณ์ความรู้สึกภายในของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความงามความพอใจของแต่ละคน บางคนอาจมีความชื่นชมในความงามแตกต่างกัน และยังคงเป็นเรื่องที่เข้าใจยากสำหรับผู้ที่ไม่ได้ศึกษาศิลปะ

ประเภทงานศิลปะ

เราอาจแบ่งประเภทของงานศิลปะตามหลักการทางสุนทรียศาสตร์ได้เป็น 2 ประเภท คือ วิจิตรศิลป์ และประยุกต์ศิลป์

1. วิจิตรศิลป์ (Fine Arts) คือ ศิลปะที่งดงาม หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและอารมณ์ที่สำคัญ ประกอบด้วย 6 สาขา คือ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม ดุริยางศิลป์หรือดนตรี นาฏศิลป์ การละคร การเต้นรำ ภาพยนตร์

2. ประยุกต์ศิลป์ (Applied Arts) คือ ศิลปะที่สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายแสดงความงามร่วมกับประโยชน์ทางการใช้สอย เช่น ออกแบบนิเทศศิลป์ อุตสาหกรรมศิลป์ มัณฑนศิลป์ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ ออกแบบเครื่องประดับ เป็นต้น

วัฒนธรรม หมายถึง ความดีอันจะก่อให้เกิดความงอกงามที่เป็นระเบียบเรียบร้อย วัฒนธรรมสามารถแสดงออกมาได้ผ่าน ดนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การละครและภาพยนตร์ แม้บางครั้งอาจมีผู้กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ เรื่องที่วาดด้วยการบริโภคและสินค้าบริโภค เช่น วัฒนธรรมระดับสูง วัฒนธรรมระดับต่ำ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมนิยม เป็นต้น แต่นักมานุษยวิทยาโดยทั่วไปกล่าวถึงวัฒนธรรมว่า มิได้เป็นเพียงสินค้าบริโภค แต่หมายรวมถึง กระบวนการในการผลิตสินค้าและการให้ความหมายแก่สินค้านั้นๆ ด้วย ทั้งยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและแนวการปฏิบัติที่ทำให้วัตถุ และกระบวนการผลิตหลอมรวมอยู่ด้วยกัน ในสายตาของนักมานุษยวิทยาจึงรวมไปถึงเทคโนโลยี ศิลปะ วิทยาศาสตร์รวมทั้งระบบศีลธรรม

วัฒนธรรมสามารถแสดงออกมาได้ผ่าน ดนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การละคร และภาพยนตร์ แม้บางครั้งอาจมีผู้กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ เรื่องที่วาดด้วยการบริโภคและสินค้าบริโภค เช่น วัฒนธรรมระดับสูง วัฒนธรรมระดับต่ำ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมนิยม เป็นต้น แต่นักมานุษยวิทยาโดยทั่วไปกล่าวถึงวัฒนธรรมว่า มิได้เป็นเพียงสินค้าบริโภค แต่หมายรวมถึง กระบวนการในการผลิตสินค้าและการให้ความหมายแก่สินค้านั้นๆ ด้วย ทั้งยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและแนวการปฏิบัติที่ทำให้วัตถุ และกระบวนการผลิตหลอมรวมอยู่ด้วยกัน ในสายตาของนักมานุษยวิทยาจึงรวมไปถึงเทคโนโลยี ศิลปะ วิทยาศาสตร์รวมทั้งระบบศีลธรรม ที่มา:<http://th.wikipedia.org/wiki/วัฒนธรรม>

วัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม มีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีตหรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์ คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ หรือ อาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น ทั้งหมดนี้หากสมาชิกยอมรับ และยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกันก็ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ย่อมทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม การจะรักษาวัฒนธรรมเดิมไว้จึงต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือ พัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

วัฒนธรรม หมายถึง พฤติกรรมทั้งหมดของมนุษย์อันเกิดจากการเรียนรู้ และพฤติกรรมนั้นถูกกำหนด จากประเพณี (Herkovits, 1952)

วัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมอันเกิดจากการเรียนรู้ (Linton, 1945)

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของบุคคลกลุ่มหนึ่งเป็นลักษณะรวมของพฤติกรรม พฤติกรรมเหล่านั้นเกิดจาก การเรียนรู้ และมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง (Barnouw, 1964)

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตที่คนในสังคมดำเนินตาม (Valentine, 1968)

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตการปฏิบัติและสิ่งของที่เป็นผลมาจากการสะสมถ่ายทอดจากกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งไปสู่รุ่นถัด ๆ ไป เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ หรือเครื่องบ่งชี้ความเป็นกลุ่มชนของกลุ่มบุคคลนั้น ๆ (โกวิท ประวาลพุกษ์, ม.ป.ป.)

วัฒนธรรม หมายถึง การรวมของพฤติกรรมแห่งวิถีชีวิตของกลุ่มมนุษย์ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหลังต่อ ๆ ไป ทั้งนี้โดยอาศัยสัญลักษณ์และการเรียนเป็นสื่อ (ระดม เศรษฐีธร, ม.ป.ป.)

วัฒนธรรม หมายความว่า ลักษณะที่แสดงถึง ความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ เรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประเทศ (พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485)

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต (Way of life) หรือรูปแบบแห่งพฤติกรรม (Behavior patterns) และบรรยายผลงานทั้งหมดที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ได้แก่ ศาสนา ปรัชญา ภาษา กฎหมาย การปกครอง ศิลปวิทยาการ เครื่องใช้ต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งมีการส่งต่อและสืบทอดติดต่อกันมา (เสาวณีย์ จิตต์หมวด, ม.ป.ป.)

วัฒนธรรม เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า ธรรมเป็นเหตุให้เจริญหรือธรรมคือความเจริญ (พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485)

วัฒนธรรม คือวิถีชีวิตซึ่งมนุษย์ทำให้เจริญขึ้น เพื่อสนองความต้องการอันเป็นมูลฐานที่มีต่อ ความดำรงอยู่รอด ความถาวรแห่งเชื้อสายและการจัดระเบียบแห่งประสบการณ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง หมายถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อที่ท้องถิ่นได้สั่งสมและสืบทอดต่อกันมา ซึ่งเรียนรู้มาจากปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้องและความเฉลียวฉลาดของแต่ละคน หรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถ วิธีการ เครื่องมือเพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาของการดำรงชีวิตให้มีความสงบสุขของบุคคลในท้องถิ่นให้อยู่รอด

แม้วิถีชีวิตของชาวบ้านเมื่อก่อนจะดูเรียบง่ายกว่าทุกวันนี้ และยังมีอาชีพธรรมชาติและแรงงานเป็นหลักในการทำมาหากิน แต่พวกเขาก็ต้องใช้สติปัญญาที่บรรพบุรุษถ่ายทอดมาให้เพื่อจะได้อยู่รอด ทั้งนี้เพราะปัญหาต่างๆ ในอดีตก็ยังมีไม่น้อย โดยเฉพาะเมื่อครอบครัวมีสมาชิกมากขึ้น จำเป็นต้องขยายที่ทำกิน ต้องหักร้างถางพง บุกเบิก พื้นที่ทำกินใหม่ การปรับพื้นที่ป็นคันนาเพื่อทำนาซึ่งเป็นงานที่หนัก การทำไร่ทำนา ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และดูแลรักษาให้เติบโตและได้ผล เป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ การจับปลาสัตว์ก็มีวิธีการ บางคนมีความ สามารถมาก รู้ว่าเวลาไหนที่ใดและวิธีใดจะจับปลาได้ดีที่สุดคนที่ไม่เก่งก็ต้องใช้เวลาและได้ปลาน้อย การล่าสัตว์ก็เช่นเดียวกัน

การจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ก็เป็นความรู้ความสามารถที่มีมาแต่โบราณ คนทางภาคเหนือรู้จักบริหารน้ำเพื่อการเกษตรและเพื่อการบริโภคต่างๆ โดยการจัดระบบเหมืองฝาย มีการจัดแบ่งปันน้ำกัน

ตามระบบประเพณีที่ สืบทอดกันมา มีหัวหน้าที่ทุกคนยอมรับ มีคณะกรรมการจัดสรรน้ำตามสัดส่วนและตามพื้นที่ทำกิน นับเป็นความรู้ที่ทำให้ชุมชนต่างๆ ที่อาศัยอยู่ใกล้ลำน้ำ ไม่ว่าจะต้นน้ำหรือปลายน้ำ ได้รับการแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรม ทุกคนได้ประโยชน์และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ชาวบ้านรู้จักการแปรรูปผลิตผลในหลายรูปแบบ การถนอมอาหารให้กินได้นาน การดองการหมัก เช่น ปลาร้า น้ำปลา ผักดอง ปลาเค็ม เนื้อเค็ม ปลาแห้ง เนื้อแห้ง การแปรรูปข้าวก็ทำได้มากมายนับร้อยชนิด เช่น ขนมต่างๆ แต่ ละพิธีกรรมและแต่ละงานบุญประเพณี มีข้าวและขนมในรูปแบบไม่ซ้ำกัน ตั้งแต่ขนมจีนสังขยา ไปถึงขนมในงานสารท กาละแม ขนมครก และอื่นๆ ซึ่งยังพอมิให้เห็นอยู่จำนวนหนึ่ง ในปัจจุบันส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนมาเป็นการผลิตเพื่อขาย หรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน

แนวคิดเรื่องความสมดุลของชีวิต เป็นแนวคิดพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน การแพทย์แผนไทยหรือที่เคยเรียกกันว่า การแพทย์แผนโบราณนั้นมีหลักการว่า คนมีสุขภาพดีเมื่อร่างกายมีความสมดุลระหว่างธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ คนเจ็บไข้ได้ป่วยเพราะธาตุขาดความสมดุล จะมีการปรับธาตุ โดยใช้ยาสมุนไพรหรือวิธีการอื่นๆ คนเป็นไข้ตัวร้อน หมอยาพื้นบ้านจะให้ยาเย็นเพื่อลดไข้ เป็นต้น การดำเนินชีวิตประจำวันก็เช่นเดียวกัน ชาวบ้านเชื่อว่าจะต้องรักษาความสมดุลในความสัมพันธ์สามด้าน คือ ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านในชุมชนความสัมพันธ์ที่ดี มีหลักเกณฑ์ที่บรรพบุรุษได้ส่งสอนมา เช่น ลูกควรปฏิบัติอย่างไรกับพ่อแม่ กับญาติพี่น้อง กับผู้สูงอายุ คนเฒ่าคนแก่ กับเพื่อนบ้านพ่อแม่ควรเลี้ยงดูลูกอย่างไร ความเอื้ออาทรต่อกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะในยามทุกข์ยากหรือมีปัญหา ใคร มีความสามารถพิเศษก็ใช้ความสามารถนั้นช่วยเหลือผู้อื่น เช่น บางคนเป็นหมอยา ก็ช่วยดูแลรักษาคนเจ็บป่วยไม่สบายโดยไม่คิดค่ารักษา มีแต่เพียงการยกครูหรือการรำลึกถึงครูบาอาจารย์ที่ประสาทวิชามาให้เท่านั้น หมอยาต้องทำมาหากินโดยการทำนาทำไร่ เลี้ยงสัตว์เหมือนกับชาวบ้านอื่นๆ บางคนมีความสามารถพิเศษด้านการทำมาหากิน ก็ช่วยสอนลูกหลานให้มีวิชาไปด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในครอบครัวในชุมชน มีกฎเกณฑ์เป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามอย่างชัดเจน มีการแสดงออกทางประเพณี พิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ผู้คนสมัยก่อนพึ่งพาอาศัยธรรมชาติแทบทุกด้าน ตั้งแต่อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรควิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่พัฒนาก้าวหน้าเหมือนทุกวันนี้ ยังไม่มีระบบการค้าแบบสมัยใหม่ ไม่มีตลาด คนไปจับปลาล่าสัตว์ เพื่อเป็นอาหารไปวันๆ ตัดไม้เพื่อสร้างบ้านและใช้สอยตามความ จำเป็นเท่านั้น ไม่ได้ทำเพื่อการค้า ชาวบ้านมีหลักเกณฑ์ในการใช้สิ่งของในธรรมชาติไม่ตัดไม้อ่อน ทำให้ต้นไม้ในป่าขึ้นแทนต้นที่ถูกตัดไปได้ตลอดเวลา

การสร้างชุมชนต้นแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ จังหวัดเชียงราย เป็นผลงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และประสบผลสำเร็จจนทำให้หลายชุมชนมีความสุขและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งต้นแบบดังกล่าวมีแนวทางอย่างไร ติดตามจากรายงาน

“เราทำงานกันมาไต่ระยะหนึ่ง ก็ปรากฏว่าทำให้เกษตรกรและประชาชนเกิดความมั่นใจมากขึ้น ไม่ว่าจะการใช้ชีวิตหรือการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีสูตรเฉพาะ สามารถใช้ได้ผลดีกับพืชผลการเกษตร และเป็นที่ประจักษ์ว่าสามารถลดต้นทุนการผลิตได้จริง ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรมีความสุขทั้งเรื่องการลดหนี้สิน สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ไม่ต้องสัมผัสกับสารเคมี”

จากคำพูดของ นายศุภชัย โพธิ์สุวรรณ ประธานชุมชนผู้ผลิตชาคุณภาพปลอดภัยจังหวัดเชียงราย เจ้าของโครงการวิจัย “การดำเนินงานสร้างชุมชนต้นแบบ ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้จังหวัดเชียงรายดังกล่าว เป็นการยืนยันความสำเร็จในการลดใช้สารเคมี และลดต้นทุนการผลิตพืชผลทางการเกษตร ในจังหวัดเชียงรายของชุมชนต่าง ๆ ทั้งผู้ผลิตชาวาวี ส้มเขียวหวาน กาแฟดอกชา้ง ตำบลลาวี อำเภอมะสรวย

ผู้ผลิตส้มโอ อำเภอเวียงแก่น และผู้ผลิตสับปะรด ตำบลนางแล โดยนายศุภชัยฯ บอกว่า สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ หรือ วช. ให้เป็นชุมชนต้นแบบเรื่องเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ในปีที่ผ่านมา จนกลายเป็นแหล่งศึกษาดูงานจากชุมชนในจังหวัดอื่น ๆ

“ทำให้เกษตรกรในชุมชนหลายแห่งจากจังหวัดเชียงใหม่ นครสวรรค์ และอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย เข้าไปศึกษาดูงานในพื้นที่จำนวนมาก และสามารถนำผลงานที่เราทำอยู่ เช่น การผลิตปุ๋ยระบบอัดอากาศไปใช้ที่ อำเภอเทิง โดยฟางข้าวเหลือใช้ที่เดิมเคยเผาทิ้งมาผลิตเป็นปุ๋ยระบบอัดอากาศ ทำให้ลดต้นทุนการผลิตและส่งผลกระทบต่อธุรกิจของชุมชน เพราะนอกจากจะผลิตได้แล้วยังเหลือพอจำหน่ายให้กับชุมชนอื่น ๆ ”

เช่นเดียวกับ ไร้อายุหลงก้านอ่อน ชุมชนผู้ผลิตชาวิ 1 ใน 5 ชุมชนต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ได้รับคำบอกกล่าวจาก นายประเสริฐ พิทักษ์วารวิ เจ้าของไร้อายุ ว่า สามารถผลิตชาคุณภาพปลอดจากสารเคมีจนเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก

“เพราะชาตัวนี้มีกลิ่นหอมและมีศัตรูพืช ซึ่งเดิมใช้สารเคมี โดยเล็งเห็นว่าชาต้องใช้ น้ำร้อนชง จึงกลัวสารเคมีตกค้าง เลยเปลี่ยนมาใช้สารชีวภาพ รวมถึงปุ๋ยที่ตอนแรกใช้ปุ๋ยเคมี หลังจากเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยชีวภาพก็ทำให้ผลผลิตและคุณภาพของชาดีขึ้น รสชาติก็ดีขึ้น”

การสร้างชุมชนต้นแบบในลักษณะนี้ เป็นแนวนโยบายของ วช. ที่จะส่งเสริมชุมชนให้อยู่ได้อย่างมีความสุข และเชื่อมั่นในอาชีพ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา นายภุชงค์ วัช นพนาศิพงษ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ บอกว่า ทำให้ชุมชนเกิดการยอมรับ มีการรวมกลุ่ม เกิดเครือข่ายฐานความรู้ ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น และเกิดการพัฒนาร่วมกันด้วยการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

“ทำให้ชุมชนเกิดความยั่งยืนโดยอาศัยการพัฒนาจากผลงานวิจัย ซึ่ง วช. คิดว่าน่าจะทำเป็นต้นแบบเพื่อขยายไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ต่อไป นับเป็นผลงานชิ้นหนึ่งที่ วช. ได้ให้ทุนและทำสำเร็จ จุดหนึ่งเรามีการติดตามทั้งระยะสั้นและระยะยาว เราพยายามสร้างชุมชนให้เกิดการพัฒนาด้วยตนเอง คงไม่ต้องอาศัยให้หน่วยงานเข้าไปช่วยดำเนินการตลอดเวลา โดยจะมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ และในอนาคตเราจะสร้างชุมชนแบบนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ และคงไม่ละเลยที่จะสร้างต้นแบบเพื่อให้เขามีความยั่งยืนตลอดไปด้วย”

สามารถ จันทร์สุรย์, 2533 กล่าวว่า ภูมิปัญญา(Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน(Popular wisdom) หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น(Local wisdom) หมายถึง พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือ ความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรง คือประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือความรู้สะสมที่สืบทอดกันมา (เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในการจัดงานมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย ,33 ณ จังหวัดนครราชสีมา เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน, 2533 หน้า 55)

ปรีชา อุตระกุล (อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 ไม่มีเลขหน้า) ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้ เป้าหมายก็คือ เพื่อให้เกิดความสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชนหมู่บ้าน และในส่วนที่เป็นปัจเจกของชาวบ้านเอง ถ้าหากเกิดปัญหาทางด้านความไม่สมดุลกันขึ้น ก็จะก่อให้เกิดความไม่สงบสุข เกิดปัญหาในหมู่บ้านและชุมชน

“ภูมิปัญญา ยังหมายถึง ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าวโดยการใช้ควาย รู้จักสานกระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักเอาดินขึ้นกระทามาแช่น้ำ ต้มให้เหือดแห้งเป็นเกลือสินเธาว์ ก็เรียกว่าภูมิปัญญาทั้งสิ้น” (วัช ภูณโณทก, 2531 หน้า 40-42)

ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมมาแต่อดีต เป็นเรื่องของการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน และพิธีกรรมต่าง ๆ ทุกอย่าง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านั้น (พัชรา อุตระกูล, 2531 หน้า 9)

ประเวศ วสี (เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในการจัดงานมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย ,33 ณ จังหวัดนครราชสีมา เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน, 2533 ไม่มีเลขหน้า) กล่าวว่า ภูมิปัญญาเกิดจากการสะสมประสบการณ์ และการเรียนรู้มายาวนาน ความรู้ด้านต่าง ๆ จะเชื่อมโยงกันหมด ไม่ได้แยกออกเป็นวิชา ๆ ตามที่ร่ำเรียนกัน ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ อาชีพ ความเป็นอยู่ การใช้จ่าย การศึกษาและวัฒนธรรม มันผสมกลมกลืนหรือเชื่อมโยงกัน บางทีแยกไม่ออกว่าเป็นวิชาอะไรไม่ว่าจะจบวิชาอะไร มันจะเห็นความเชื่อมโยง

ดังนั้น ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญา จึงหมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่เกี่ยวกับ จารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน การศึกษาเล่าเรียน พิธีกรรมต่าง ๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความสมดุลของความสมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับสิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความสุขในการดำรงชีวิต

ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นใดเฉพาะท้องถิ่นหนึ่ง อาจเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เราเรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” และอาจมีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น ภูมิปัญญาพื้นบ้าน, ภูมิปัญญาชาวบ้าน, ทรัพยากรท้องถิ่น, แหล่งความรู้ท้องถิ่นหรือแหล่งวิทยาการในชุมชน ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง มวลความรู้ และมวลประสบการณ์ของชาวบ้านที่ใช้ในการดำเนินชีวิตที่ยั่งยืน เทาประเสริฐ (2537 หน้า 20)ได้ใช้คำว่าภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยให้ความหมายว่าเป็นองค์ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา อันเป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้ และสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อการดำรงอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีของชาวบ้าน

3) ภูมิปัญญาชาวบ้าน

วิชิต นันทสุวรรณ (2528) ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง หลักของการมองชีวิต การใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งมีความหมายทั้งในแง่ของปัจเจกบุคคลและในแง่ของสังคมหมู่บ้าน

เสรี พงศ์พิศ (2529) ปัญญาหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็เรียก หมายถึง พื้นเพ รากฐานของความรู้ชาวบ้าน

ประเวศ วสี (2530) ภูมิปัญญาชาวบ้านเกิดจากการสะสม การเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดในทุกสาขาวิชาไม่แยกเป็นวิชา ๆ แบบที่เราเรียน ฉะนั้น วิชาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ อาชีพ ความเป็นอยู่ เกี่ยวกับการใช้จ่ายกับการศึกษา วัฒนธรรม มันจะผสมกลมกลืนเชื่อมโยงกันไปหมด

สุจารี จันทรสุษ (2531) ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง วิธีการปฏิบัติซึ่งชาวบ้านได้มาจากประสบการณ์แนวทางแก้ปัญหาแต่ละเรื่อง แต่ละประสบการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อม ซึ่งจะมีเงื่อนไขปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไป

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (2531) ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศัพท์นี้การกำเนิดของมันชัดเจน มีความมุ่งหมายที่จะใช้วัฒนธรรมของตนเองได้กระแสนี้ให้พ้นการครอบงำเป็นอิสระและสร้างสรรค์ หากทำสำเร็จแล้วมีการสร้างตาข่ายโยงใยภูมิปัญญาระหว่างกัน ชุมชนหมู่บ้านก็มีอำนาจเป็นพลังสำคัญพลังหนึ่ง ที่จะผลักดันให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงสู่สถานที่ดีที่สุดในที่สุด

อเนก นาคะบุตร (2531) ภูมิปัญญานี้ มันเกิดมาจากการสะสมเรียนรู้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มันเชื่อมโยงกันไปหมด ไม่แยกจากกันเป็นวิชาอย่างที่เรารเรียน ภูมิปัญญาชาวบ้านต่างจากองค์ความรู้ตรงที่เรามีหนังสือทฤษฎี ความรู้มากมายอ้างอิงได้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ขึ้นตอน 3 อย่าง คือ ปรัชญา ปฏิบัติและปฏิบัติ

ธวัช ปุณโณทก (2531) ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบต่อกันมาทั้งทางตรงคือ ประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือความรู้ที่สะสมสืบต่อกันมา

สามารถ จันทร์สุรย์(2531) ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาในการแก้ไขปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางและวิศนี ศิลาตระกูล (2531) ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น หมายถึง ความรู้ ประสบการณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งได้รับการศึกษาอบรม สั่งสมและถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ หรือความรู้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงของตนเอง ซึ่งได้เรียนรู้จากการทำงาน จากธรรมชาติ แวดล้อม สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มีความสามารถ ทำให้คนมีชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิต

ทางด้านต่างประเทศนั้น ออแลนโด (Orlando Fals Borda 1988 : 23) ได้ทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในอเมริกาเหนือ และได้เขียนอธิบายไว้ว่า ศาสตร์ของประชาชนเรื่องพื้นบ้าน ความรู้ประชาชน ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้นเป็นความรู้ชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชนเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของเขา ความรู้ดังกล่าวไม่ได้จัดเข้าหัสเก็บไว้ แต่เป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้ มีพลังและสำคัญยิ่งช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอด สร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงาน เป็นสิ่งที่สะสมมากกว่าศตวรรษแล้ว เป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุผลและมีผลในตัวเอง

จากการสัมมนาของนิสิตภาควิชาบริหารการศึกษา สาขานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2534) เรื่อง “ภูมิปัญญาชาวบ้าน มิติจรัสแสงต่อการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา” ได้สรุปความหมายของ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง องค์ความรู้ของชาวบ้านหรือทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้น ทำขึ้นจากสติปัญญาและความสามารถของชาวบ้านเอง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสมัย โดยมีกระบวนการสั่งสมสืบทอดและกลั่นกรองกันมายาวนาน และมีการประสมประสานกันเป็นเหลี่ยมมุมที่จรัสแสง คงทนและทำหายตลอดกาลเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน ไม่ว่าจะปัญหาของชุมชน ปัญหาในการดำรงชีวิต และปัญหาในการประกอบอาชีพ โดยที่ปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้ได้มีกระบวนการวิเคราะห์และสั่งสมประสบการณ์มาเป็นเวลานาน เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป

อังกูล สมคะเนย์ 2534 ให้เป็นสุข ได้รับการถ่ายทอดสั่งสมกันมา โดยผ่านกระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับกาลสมัย

รัตนะ บัวสนธิ (2534) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่บุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการที่ตนดังกล่าว จะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ประปนเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล ซึ่งกระบวนการที่ตนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจำแนกออกได้ 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม

ลักษณะที่ 2 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคมหรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ลักษณะที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพที่มีลักษณะมุ่งเน้นระบบการผลิต เพื่อพึ่งพาตนเองและจากหนังสือชื่อ “การถ่ายโยงงานวิจัยด้านเกษตรสาธิตกับการพัฒนา” นั้น ดีเอม วอวอน (D.M.Warren 1989 : 168) ได้ใช้คำภูมิปัญญาท้องถิ่น ในความหมายว่า เป็นระบบเกษตรกรรมในท้องถิ่น ซึ่งพัฒนามาแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง ด้วยรูปแบบของการเพาะปลูก ที่มีพื้นฐานจากความรู้ด้านการเกษตรที่ได้ปฏิบัติกันมาในท้องถิ่นนั้น ระบบดังกล่าวที่มีความสมดุลลงตัว โดยปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและได้รับอิทธิพลจากนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตัวระบบเอง รวมทั้งรับมาจากภูมิปัญญาที่อื่น ทั้งระบบเกษตรระดับชาติและนานาชาติ วอเรน ใช้คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น แทนคำว่า วัฒนธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความหมายที่มักนิยมกันทางตะวันตกกว่า หมายถึง ระบบที่ยุคหนึ่งไม่เปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของชาวบ้านที่สั่งสมกันมา โดยมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น เพื่อเอื้อประโยชน์ให้การดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุข

เด็กสืบสาน ได้กล่าวเอาไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่นจากประสบการณ์และความเชื่อ กลายเป็นความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีการปรับปรุง ประยุกต์และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นความรู้ที่สอดคล้องตามบริบททางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนภูมิปัญญาจึงเป็นความรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน เป็นวิถีชีวิตที่ไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ล้วนมีความสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็นการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี เชื่อมโยงกันระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดให้ความหมายไว้อย่างชัดเจนแต่พอทำความเข้าใจได้ดังนี้ หมายถึง ความรู้หรือประสบการณ์ดั้งเดิมของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษหรือถ่ายทอดต่อกันจากสถาบันต่างๆ ในชุมชน เช่น จากสถาบันครอบครัว สถาบันความเชื่อและศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ นอกจากนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ความหมายคำว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” นั้นเป็นการเชื่อมโยงไปถึงความรู้ประสบการณ์ตรงของคนในท้องถิ่น ที่ได้จากการสะสมประสบการณ์จากการทำงาน การประกอบอาชีพและการเรียนรู้จากธรรมชาติแวดล้อมต่างๆ และถ้าจะพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีแล้วนั้นหมายถึง เทคโนโลยีที่ชาวบ้านได้ด้วย โดยสถานวิจัยสังคมได้ให้คำจำกัดความว่า เทคโนโลยีนั้นเป็นความรู้ว่าจะทำอะไร อย่างไร โดยมีองค์ประกอบ 2 ประการคือ เครื่องมือในการทำสิ่งนั้น ๆ และกระบวนการขั้นตอนในการทำสิ่งนั้น ๆ ซึ่งสามารถแยกได้ในลักษณะความรู้ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและความจำเป็นในท้องถิ่น เช่น การประยุกต์ใช้พลังงาน สัตว์ และธรรมชาติ ตลอดจนองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ในอันที่จะเป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การประยุกต์ใช้พลังงาน สัตว์ และธรรมชาติ ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ในอันที่จะเป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การประยุกต์แนวความคิดที่เป็นมรดกของไทยในการประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลักพิจารณากิจกรรมหรืออาชีพของชุมชน เช่น แลบน้ำที่หรือท้องถิ่นใดเป็นที่ราบลุ่ม กิจกรรมของชุมชนก็คือ การทำนา หรือการปั้นโอ่ง และตม่น้ำจากดินเหนียว หรือการแกะสลักไม้เป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยใช้ไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นต้น ในการสัมมนาทางวิชาการ โดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสุรินทร์ ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้าง

เครือข่าย นั้นได้ให้คำจำกัดความของคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Local wisdom หรือ popular wisdom) คือพื้นฐานของความรู้ของชาวบ้านหรือคือความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือที่เป็นความรู้สะสมสืบทอดกันมา โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอุมแพ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีประชากรที่อพยพมาจากหลายพื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เกิดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย คณะวิจัยได้เล็งเห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะนอกจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่พร้อมจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

ประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่มส่วนใหญ่จะอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียง และจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสกลนคร โดยอพยพมาทำอาชีพการเกษตรปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วต่างๆ เนื่องจากพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมาทางราชการได้ประกาศให้พื้นที่ ที่ใช้ในการปลูกพืชไร่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ทำให้มีการอพยพจากบริเวณดังกล่าวมาตั้งหมู่บ้านใหม่อยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน บางส่วนไปรวมกับหมู่บ้านดั้งเดิม ซึ่งตั้งอยู่ก่อนแล้วนอกเขตอุทยานฯ เดิม องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม ขึ้นกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหัน อำเภอุมแพ จังหวัดขอนแก่น และแยกจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหัน เมื่อปี พ.ศ. 2506 มีทั้งหมด 15 หมู่บ้าน มีนายคำภู แพงไทย เป็นกำนันตำบลคนแรก และได้มีการขยายหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเป็น 17 หมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2531 จึงได้แยกออกเป็น 2 องค์การบริหารส่วนตำบล คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม มี 8 หมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเขียด มี 9 หมู่บ้าน จนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันตำบลนาหนองทุ่มแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน ได้แก่

1. บ้านนาหนองทุ่ม	หมู่ 1 และหมู่ 8
2. บ้านโนนทองกลาง	หมู่ 2
3. บ้านห้วยอีเปาะ	หมู่ 3
4. บ้านวังยาวใหญ่	หมู่ 4
5. บ้านโนนชาติ	หมู่ 5
6. บ้านโนนโก	หมู่ 6
7. บ้านวังยาวน้อย	หมู่ 7
8. บ้านน้อยพัฒนา	หมู่ 9
9. บ้านสระแก้ว	หมู่ 10
10. บ้านชำผักหนาม	หมู่ 11
11. บ้านน้อยพรสวรรค์	หมู่ 12
12. บ้านวังศักดา	หมู่ 13

วิสัยทัศน์ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม

“ชุมชนน่าอยู่มีความเข้มแข็ง สิ่งแวดล้อมดี คนมีคุณภาพและการบริหารจัดการที่ดีแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน”

สภาพทั่วไปของตำบล

เป็นที่ราบตอนต้น ตอนใต้ของตำบลใช้ในการทำนา มีที่ราบสูงบ้างเล็กน้อย ในตอนเหนือของตำบล มีภูเขาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศเหนือของตำบลอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดขอนแก่น อยู่ห่างจากจังหวัดขอนแก่นเป็นระยะทาง 105 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอชุมแพ 22 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 และ 201 (ถนนมะลิวรรณ สายขอนแก่น – เลย)

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ จรด อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ทิศใต้ จรด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันออก จรด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเขียด อำเภอชุมแพ และ อำเภอสีชมพู

จังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันตก จรด อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น

จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนทั้งสิ้น 8,740 คน ชาย 4,316 คน หญิง 4,424 คน

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น ถ้ำพญานาคราช ถ้ำลายแทง ถ้ำเกล็ดแก้ว น้ำตกพลาญทอง จุดชมวิวผานางนอน เป็นสถานที่ทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่งที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม ร่วมกับ อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีโครงการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้า OTOP ของอำเภอชุมแพ ให้กับนักท่องเที่ยวที่แวะชมเนื่องจากความเหมาะสมของพื้นที่ที่อยู่ติดกับถนนมะลิวัลย์ สายขอนแก่น – เลย (กม. 123 – 124) และความสวยงามทางธรรมชาติของภูเขาหินปูน เมื่อสังเกตดูดี ๆ จะเหมือนรูปผู้หญิงนอนหงายหน้า จึงเป็นที่มาของชื่อ “ผานางนอน” ซึ่งเป็นภูเขาลูกเดียวกันกับ “ผานกเค้า” โดยเฉพาะมีบ้านดิน มีการก่อสร้างศาลาเอนกประสงค์ด้วยดิน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม เริ่มจุดประกายความคิดจาก การศึกษาดูงานเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2550 เรื่อง การจัดการที่ดินทำกินและการจัดการน้ำ ในวิถีของความพอเพียงและพึ่งตนเอง ภายใต้โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม โดยมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ภาคอีสาน) ซึ่งได้ไปดูงานที่ ชุมชนมันยืน บ้านเทพพนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ทำให้ชาวบ้านได้เห็นรูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน โดยใช้ดิน ถือก้อนหนึ่งในการลดการใช้ไม้ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านป่าไม้ของชุมชน และเป็นการฟื้นฟูองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อตอบสนองด้านปัจจัย 4 ของชุมชนท้องถิ่นได้ด้วย ซึ่งดินในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้มมีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการก่อสร้างได้เลยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือแรงร่วมใจของคนในชุมชนเพื่อร่วมกันสรรค์สร้างสาธารณะประโยชน์ของชุมชน และจะก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนด้วย ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้มอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

นโยบายการพัฒนาของผู้บริหารท้องถิ่น

1. จะพัฒนาและปรับปรุงการจัดการในการนำทรัพยากรน้ำที่มีอย่างพอเพียงในเขต อบต. นาหนองหุ้ม เพื่อนำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภคและการเกษตรให้สามารถใช้ได้อย่างเพียงพอและสามารถ

ทำการเกษตรได้ตลอดปี เพื่อยกคุณภาพการเพิ่มผลผลิตให้แก่เกษตรกรให้มากขึ้นๆ และให้มีรายได้มากขึ้น และเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีงานทำตลอดปี

2. จะปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดทำงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง ฯลฯ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายและระเบียบกำหนด

3. จะบริหารงานให้สอดคล้องกับนโยบายของส่วนกลาง และสวนภูมิภาคเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและชาติบ้านเมือง

4. การแก้ไขปัญหาความยากจน โดยเน้นที่การพัฒนาอาชีพและรายได้สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจจากฐานรากหญ้า ยกระดับคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคม พัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคม ปรับปรุงระบบการบริหารการจัดการภาครัฐ ให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน

5. การพัฒนาเมืองและชนบทอย่างยั่งยืน โดยเน้นที่การส่งเสริมและการจัดทำผังเมือง การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. การสร้างศักยภาพทางคุณธรรมในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยเน้นที่การแข่งขันด้านการเกษตร ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การค้า การลงทุน การบริหาร การท่องเที่ยว ที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม

7. การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและมนุษย์ โดยเน้นที่การยกระดับความรู้และการศึกษา รักษาฟื้นฟู เสริมสร้างทุนทางสังคมที่ดี พัฒนาศักยภาพกำลังแรงงาน การอนามัยและสาธารณสุข

8. การจัดระบบการบริหารจัดการ โดยเน้นที่การเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี การบริหารจัดการด้านการเงิน การคลังและงบประมาณ การพัฒนาระบบการเมือง การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

9. เรื่องอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวไว้แล้วที่เกิดขึ้นโดยฉุกเฉิน ไม่ว่าจะป็นสาธารณภัยหรือเหตุอื่นใด โดยจะเน้นที่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ให้ได้รับการบรรเทาผลของความเดือดร้อนและพัฒนาการแก้ไขปัญหาหากกลับสู่สภาพเดิม โดยใช้แผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวแบบยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านศิลปะ

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2541 ; 8) ได้กล่าวถึงความหมายของสุนทรียศาสตร์ไว้ว่า เป็นวิชาที่ว่าด้วยความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งงดงาม ไพเราะหรือรื่นรมย์ไม่ว่าจะเป็นของธรรมชาติหรืองานศิลปะ มักกล่าวในลักษณะเป็นปรัชญาหรือทฤษฎีทั้งในเชิงจิตวิทยา จริยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การวิจารณ์งานศิลปะ หรือแม้แต่เรื่องของรสนิยม

จุลดิษฐ์ อุปฮาด (2545) การวิจัยเรื่อง ศิลปะกับการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย กล่าวว่า อาชีพหลักและอาชีพเสริมทางด้านศิลปะของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเลย แบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทศิลปหัตถกรรมเครื่องใช้ในครัวเรือนและประเภทศิลปหัตถกรรมของชำร่วย ของที่ระลึก เดิมการประดิษฐ์ผลงานศิลปหัตถกรรมมีจุดประสงค์เพื่อการใช้สอยและเป็นของฝากในชุมชนตนเองและชุมชนใกล้เคียง เมื่อมีความเจริญด้านการคมนาคม การสื่อสาร เทคโนโลยีเข้ามาสู่ชุมชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความสะดวกสบายในการไปมาหาสู่กัน การติดต่อสื่อสารและการนำเครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการประกอบอาชีพ ทำให้การประกอบอาชีพทางศิลปะพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือเน้นทำขึ้นมาเพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รูปแบบ เทคนิควิธีการ ก็ถูกพัฒนาให้ดีขึ้น ประณีต สวยงามขึ้น มีเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้ในการทำ ทำให้สามารถผลิตผลงานได้เร็วและเพิ่มจำนวนได้มาก รายได้จากการจำหน่ายก็เพิ่มขึ้น คนในชุมชนท้องถิ่นก็หันมาประกอบอาชีพศิลปะมากขึ้น จากสาเหตุที่มีนักท่องเที่ยวมีมากขึ้น ความต้องการที่จะผลิตผลงานศิลปะให้ได้มากและมีจำนวนผู้ผลิตผลงานศิลปะเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ ขาดทักษะเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ขาดงบประมาณ แหล่งจำหน่ายผลงานมีจำกัด และหลักการตลาดไม่ดี จึงเป็นสาเหตุทำให้การประกอบอาชีพทางด้านศิลปะในจังหวัดเลย ไม่เจริญก้าวหน้าไปตามความเจริญ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมท้องถิ่นจังหวัดเลยเท่าที่ควร หากมีการส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องแก้ปัญหา อุปสรรค ดังกล่าวแล้ว จะช่วยให้อาชีพทางด้านศิลปะของชุมชนเจริญก้าวหน้าเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมให้แก่ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดเลยสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและจะนำมาซึ่งการมีเศรษฐกิจที่ดีของชุมชนในจังหวัดเลยสืบต่อไปได้

สุชาติ สุทธิ (2540:32) ได้กล่าวถึงความหมายของสุนทรียศาสตร์ไว้ว่า สุนทรียศาสตร์เป็นความรู้ที่ว่าด้วยความงามที่มีการคิดเชิงเหตุผล อย่างเป็นระบบ มีการใช้ตรรกะ ปรัชญาหรือญาณ วิทยาอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นวิธีการคิดสรรหาความรู้อย่างมีสมมติฐานหรือมีฐานความคิดที่ว่า ความงามนั้นใช้องค์ความรู้อะไรเป็นเกณฑ์

กุลวรา สุวรรณพิมล. 2549 การวิจัยเรื่องการศึกษาารูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรด้านคุณภาพการบริการของท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ภูเก็ต พังงา และกระบี่ กล่าวว่า

1. ผลการศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรในการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมพบว่า ในเบื้องต้นองค์กรภาครัฐและภาคบุคลากรในท้องถิ่น อยากให้มีการระบุแผนการพัฒนาฝึกอบรมบุคลากรของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยมีความสอดคล้องกันระหว่างองค์กรเพื่อการประสานในระดับปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น และต้องการเพิ่มพูนความรู้สำหรับเจ้าหน้าที่และบุคลากรของภาครัฐในระยะเร่งด่วน (Intensive Course) ในประเด็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และการเชื่อมโยงระหว่างศิลปวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเพื่อที่บุคลากรจะได้ไปปฏิบัติงานได้อย่างมีทิศทาง พร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้แก่คนในท้องถิ่นและภาคีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประเด็นที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือองค์กรภาครัฐด้านศิลปวัฒนธรรม ยังขาดความรู้ด้านการวิจัย เพื่อที่จะนำผลการวิจัยมาพัฒนาองค์กร หรือท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ภาคบุคลากรในท้องถิ่น ที่เป็นแกนนำชาวบ้านต้องการให้ฝึกอบรมด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สำหรับองค์กรภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและองค์กรเพื่อเตรียมความพร้อมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมที่จะเพิ่มมากขึ้น โดยสิ่งที่ภาคเอกชนจะต้องทำการพัฒนาฝึกอบรมในประเด็นแรก คือ การให้ความรู้แก่บุคลากรภายในองค์กรทุก ๆ แผนก ถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การศึกษารูปแบบในการฝึกอบรมของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม พบว่า องค์การภาครัฐต้องการวิธีการฝึกอบรมในรูปแบบการบรรยายและการอภิปรายเป็นหมู่คณะ ในขณะที่บุคลากรในท้องถิ่น ต้องการรูปแบบการฝึกอบรมในรูปแบบการศึกษานอกสถานที่ การสาธิต และการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สำหรับองค์การภาคเอกชนมีรูปแบบการฝึกอบรมที่ระบุไว้สำหรับพนักงานโดยแบ่งออกเป็น การฝึกอบรมพนักงานก่อนเข้าสู่งาน และการฝึกอบรมพนักงานระหว่างทำงาน

3. กระบวนการสร้างเครือข่ายและภาคีที่เกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม พบว่า ทั้ง 3 ภาคส่วน อันได้แก่ องค์กรภาครัฐ ภาคบุคลากรในท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม โดยต้องมีการระบุบทบาท หน้าที่ และกิจกรรมของแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน ตลอดจนการจัดสรรประโยชน์ที่แต่ละภาคส่วนจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดทำโครงการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ภูเก็ต พังงา และกระบี่ ให้เกิดประสิทธิภาพแก่บุคลากรด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด ภูเก็ต พังงา และกระบี่ ที่สำคัญ ไว้ 6 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายของการฝึกอบรม 2) การกำหนดหัวข้อ/หลักสูตรในการฝึกอบรม 3) ระยะเวลาในการฝึกอบรม 4) สถานที่หรือแหล่งในการจัดการฝึกอบรม 5) วิทยากรและการเตรียมวิทยากร 6) สื่อและนวัตกรรมในการฝึกอบรม

บัญชา นาคทอง และคณะ 2550 ได้ศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ พบว่าพัฒนาการทางการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อีสานใต้ มีความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรมมากขึ้นพร้อมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ลำดับแรกคือจังหวัด นครราชสีมาและจังหวัดอุบลราชธานี ลำดับที่สองคือจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดศรีสะเกษ ลำดับที่สามคือจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดชัยภูมิ แนวทางพัฒนาศักยภาพมุ่งให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เกิดประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวจากความจำเป็นมากไปน้อยดังนี้ การประชาสัมพันธ์ ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามทางภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม ความชัดเจนของป้ายบอกทาง และกิจกรรมเสริมความรู้ แนวทางและยุทธศาสตร์พึงพาเสริมสร้างความเข้มแข็ง การพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้ สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน มี 4 แนวทาง คือ สร้างองค์ความรู้ด้านฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี ศิลปหัตถกรรม กลุ่มชาติพันธุ์ สร้างเส้นทางเชื่อมโยงพื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมที่มีร่วมกันทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี ศิลปหัตถกรรม กลุ่มชาติพันธุ์ สร้างพัฒนาการความร่วมมือกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านระหว่างประเทศ รัฐเอกชน ส่งเสริมบทบาทร่วมกันระดับภูมิภาค สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ในจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และชัยภูมิ มีความพร้อมที่จะพัฒนาส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคได้โดยใช้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี ศิลปหัตถกรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีร่วมกันเป็นตัวเชื่อมประสานความร่วมมือระหว่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

รัศมี ชูทรงเดช 2550 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการฟื้นฟู อนุรักษ์ และจัดการสืบสานทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นโครงการนำร่องระยะสั้นที่เน้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมของเมืองปาย และพัฒนาไกด์ที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ในอำเภอปาย จากการศึกษาทำให้ทราบว่า

1. ปายมีประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่เก่าแก่ไปถึงสมัยอาณาจักรล้านนา ยุครุ่งเรืองเมื่อประมาณ 500 กว่าปีมาแล้ว และมีการอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาของคนหลายชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบัน จากการทบทวนเอกสารทำให้ทราบว่ายังไม่มีมีการค้นคว้าและรวบรวมความรู้ประวัติศาสตร์ของเมืองปายอย่างจริงจัง

2. ทราบสถานภาพความรู้ด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ว่ายังมีงานวิจัยอย่างลุ่มลึกในทุกมิติของเวลาค่อนข้างน้อยมาก

3. ทราบศักยภาพของแหล่งโบราณคดีและแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในการจัดการความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่าจะต้องมีการสำรวจทางโบราณคดีอย่างละเอียดเพื่อรวบรวมข้อมูลก่อนที่จะถูกทำลายโดยการขยายตัวของเมือง และจะต้องทำการอนุรักษ์เบื้องต้นอย่างเร่งด่วน

4. การจัดเวที 3 ครั้ง ทำให้ทราบว่าชุมชนรอบนอกตัวเมืองปายมีสำนึกและความสนใจในการสืบค้น อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง ซึ่งแสดงถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมต่อไป

5. ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางโบราณคดี เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางในการทำการวิจัยอย่างลุ่มลึกต่อไป ข้อมูลจากการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาจัดตั้งศูนย์ข้อมูลหรือศูนย์กลางการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข และคณะ (2551) วัฒนธรรมองค์การเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ผลการศึกษาในระดับวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่าในภาพรวมวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90$, $\sigma = 0.42$) เมื่อวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การจะพบว่า ในภาพรวมโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายจะมีองค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การในทุกด้านและทุกรายการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นรายการ “โรงเรียนให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน” (ซึ่งอยู่ในองค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร) ที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.50$, $\sigma = 0.32$) เมื่อวิเคราะห์รายองค์ประกอบเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ความเป็นคุณภาพ 2) เป้าหมายของโรงเรียน 3) การมอบอำนาจ 4) การยอมรับนับถือ 5) การตัดสินใจ 6) ความซื่อสัตย์สุจริต 7) ความเอื้ออาทร 8) ความหลากหลายของบุคคล 9) ความไว้วางใจ 10) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และ 11) การติดต่อสื่อสาร

ผลการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารมุ่งพัฒนาตนเอง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนเชิงบทบาทจากการสั่งการสู่ผู้นำการปฏิรูป สร้างวิสัยทัศน์โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม นำผลการประเมินของสมศ. มาใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคคลากรทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่มอย่างหลากหลาย

ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า แบบวัฒนธรรมของครูโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 7 โรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มีความเป็นมิตรสูง ความเป็นอยู่ของสมาชิกในโรงเรียนมีลักษณะเป็นครอบครัว อยู่กันเหมือนญาติมิตร มีความรู้จักกันเป็นอย่างดี มีความพึงพอใจ มีความสุขกับการทำงานถึงแม้จะรู้สึกเหนื่อยล้ากับการทำงานแต่เป็นไปในลักษณะการร่วมแรงร่วมใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน มีบรรยากาศแห่งความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้ออาทรและผูกพันกันและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

มนนิภา ขุดิบุตรและคณะ (2542) ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การเก็บข้อมูลใช้การสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหาร 21 คน ครูผู้สอน 21 คน ในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 13 โรง และสังกัดกรมสามัญศึกษา 8 โรง ผู้รู้ในท้องถิ่น 50 คน นักเรียนระดับประถมศึกษา 371 คน มัธยมศึกษาตอนต้น 266 คน และมัธยมศึกษาตอนปลาย 263 คน ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ข้อคิดเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนให้สนองความต้องการของท้องถิ่น ควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม นับตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับสอดคล้องกับชีวิตจริง และนักเรียนมีโอกาสได้เลือกเรียนในสิ่งที่มีความถนัด และความสนใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2. การดำเนินงานของโรงเรียน ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน พบว่าวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการ ได้แก่ 1) เชิญผู้รู้มาร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สอนนักเรียน ส่งนักเรียนไปฝึกงานที่บ้านหรือสถานประกอบการของผู้รู้ 2) ให้นักเรียนสำรวจข้อมูลของท้องถิ่น และนำสิ่งที่ป็นองค์ความรู้มาจัดการเรียนการสอน 3) จัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรืออุทยานศึกษาให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า ขั้นตอนในการดำเนินงานประกอบด้วย 3.1) การรวบรวมความรู้ในท้องถิ่น โดยให้นักเรียนสอบถามจากผู้รู้ กรรมการศึกษาและผู้ปกครอง 3.2) การเสาะหาผู้รู้ในท้องถิ่นหรือวิทยากร ใช้การสอบถามจากผู้รู้ ผู้ปกครอง และนักเรียน 3.3) การติดต่อประสานงาน ใช้การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการก่อน หลังจากนั้น จึงขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการ และติดต่อผ่านกรรมการศึกษาของโรงเรียน

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามกิจกรรมดังกล่าว คือ นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข เห็นคุณค่า และมีเจตคติที่ดีต่อศิลปะ วัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้นและในส่วนของชุมชนเองก็มีความสามัคคีกันมากขึ้นด้วย

3. ผู้รู้ในท้องถิ่นทั้งหมด (ร้อยละ 100) เห็นด้วยที่หลักสูตรเปิดโอกาสให้ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน และนอกจากจะสอนให้นักเรียนมีความรู้ประสบการณ์ในเนื้อหาวิชาที่เรียนแล้ว ยังได้เน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของผู้รู้และองค์ความรู้ที่มีในท้องถิ่น โดยร้อยละ 24 เน้นในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น ร้อยละ 20 เน้นให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและนำมาทำให้เกิดประโยชน์และประกอบอาชีพสำหรับปัญหาที่เกิดขึ้น ร้อยละ 10 ให้ข้อมูลว่า วัสดุ อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ เวลาในการทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง และระเบียบราชการไม่เอื้อให้โรงเรียนทำงานร่วมกับชุมชน

4. ความคิดเห็นของนักเรียนในการเรียนกับผู้รู้ในท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

4.1 การไปฝึกงานที่บ้านหรือสถานประกอบการกับผู้รู้ในท้องถิ่น นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เห็นด้วยมากสอดคล้องกับ 4 ข้อ คือ ทำให้เกิดความกระตือรือร้น ต้องรับผิดชอบ ภูมิใจ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.2 การเข้าร่วมกิจกรรมที่สอนโดยผู้รู้ในท้องถิ่น นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เห็นด้วยมากสอดคล้องกัน 2 ข้อ คือ ภูมิใจ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.3 การไปสำรวจข้อมูลจากแหล่งความรู้ในชุมชน นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เห็นด้วยมากสอดคล้องกับ 3 ข้อ คือ ต้องรับผิดชอบ ภูมิใจ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.4 การไปศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรืออุทยานการศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เห็นด้วยมากที่สุดคล้อยกัน 2 ข้อ คือ ภูมิใจ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้

ทรงพล อุซิตกุล (2551) การเพิ่มศักยภาพในการพัฒนารูปแบบการผลิตสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความหวงแหน ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้ จำเป็นจะต้องให้วัด โรงเรียนเป็นผู้นำในการสืบทอดให้ยังคงมีอยู่กับเยาวชนของแต่ละท้องถิ่น ให้มีความรักหวงแหนในจิตวิญญาณของเยาวชนตลอดไป

ดังนั้นควรมีผู้เข้ามาศึกษาวิจัยหาข้อมูลพื้นฐานทางด้านภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพราะนี่คือฐานข้อมูลที่จะเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวในอนาคตของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างยั่งยืน

วาสนา แก้วหล้า (2553) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระบบแพทย์พื้นบ้านต่อการชะลอการป่วยด้วยโรคเบาหวานของกลุ่มชาติพันธุ์มอญเขมร : กรณีศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดสุรินทร์ เพื่อค้นหาภูมิปัญญาด้านการรักษาผู้ป่วยเบาหวานแบบพื้นบ้านของบทบาทสำนักสงฆ์ในพื้นที่อีสานใต้ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์มอญเขมร และเพื่ออธิบายบทบาททางนิเวศวิทยาเชิงสังคมของพระสงฆ์ในการดูแลสุขภาพด้วยองค์ความรู้ในระบบการแพทย์พื้นบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ของสายตระกูลมอญเขมรด้วยกรอบแนวคิดการตีความทางวัฒนธรรมของเกียร์ซ (1973) และกรอบแนวคิดวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณาที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลแบบดั้งเดิมที่มีต่อผู้ป่วยเบาหวาน ในบริเวณพื้นที่ของสองจังหวัด ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทพระสงฆ์ที่ชาวบ้านศรัทธายังมีความเชื่อในการดูแลสุขภาพตามแนวทางการรักษาแบบพึ่งพาภูมิปัญญาพืชสมุนไพร มีมิติในการอธิบายเพื่อทำความเข้าใจกับธรรมชาติและมีการรักษาที่ผู้ป่วยได้ทำความเข้าใจได้อย่างกลมกลืนเป็นสาระเดียวกัน มีกรรมวิธีการรักษาแบบพื้นบ้านผสมผสานไปกับหลักการอธิบายองค์ความรู้หรือญาณวิทยาแบบองค์รวมที่ได้สืบทอดมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งตรงข้ามกับรูปแบบการรักษาเชิงวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ที่มีระบบรากฐานทางความคิดแบบศาสตร์แห่งการลดส่วน

จิรวรรณ เตียรต์สุวรรณ. 2553 การวิจัยเรื่อง โครงการชุมชนต้นแบบผลิตเอทานอลด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ กล่าวว่า โครงการชุมชนต้นแบบผลิตเอทานอลด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ จะสำเร็จไม่ได้ หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พบว่าขณะนี้ชาวบ้านบางคนได้กลายเป็นวิทยากรอธิบายขั้นตอนการผลิตได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในการขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ในอนาคต สำหรับผลพลอยได้จากการผลิตเอทานอลของชุมชนแห่งนี้ นอกจากนำกากเหลือใช้จากการผลิตไปทำปุ๋ยสำหรับข้าวโพดและพืชที่เหมาะสมแล้ว ชาวบ้านยังคิดค้นนำเอทานอลไปทำผลิตภัณฑ์เป็นเจล ล้างมือ และเจลเช็ดผิวอีกด้วย ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีมลภาวะและใช้วัสดุในท้องถิ่น

ปัจจุบัน ชาวบ้านชุมชนบ้านวังศิลา ได้รวมตัวกันเพื่อดูแลและจัดการโรงงานต้นแบบ โดยตั้งเป้าหมายให้โรงงานต้นแบบนี้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และฝึกอบรมชาวบ้านในชุมชนอื่น ขณะเดียวกันก็หวังให้เป็นศูนย์จำหน่ายสินค้าจากชุมชนและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จากโรงงานต้นแบบนี้ ซึ่งนายกฤษณ์ธวัช นพนาศิพงษ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กล่าวว่า ชุมชนบ้านวังศิลา นับเป็นชุมชนต้นแบบผลิตเอทานอลด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ที่ปลอดภัยอย่างแท้จริง ทั้งนี้ วช.เตรียมบูรณาการโครงการต่าง ๆ ที่วช.สนับสนุนในหลายพื้นที่ให้เป็นหนึ่งเดียว เช่น การนำต้นแบบการมีส่วนร่วมที่จังหวัดเชียงราย บูรณาการ

กับงานวิจัยที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้สามารถรักษารูปแบบการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืนตลอดไป

จากคำพูดของ นายศุภชัย โพธิ์สุวรรณ ประธานชุมชนผู้ผลิตชาคุณภาพปลอดภัยจังหวัดเชียงราย เจ้าของโครงการวิจัย “การดำเนินงานสร้างชุมชนต้นแบบ ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้จังหวัดเชียงรายดังกล่าว เป็นการยืนยันความสำเร็จในการลดใช้สารเคมี และลดต้นทุนการผลิตพืชผลทางการเกษตร ในจังหวัดเชียงรายของชุมชนต่าง ๆ ทั้งผู้ผลิตชาออร์แกนิก ส้มเขียวหวาน กาแฟดอยช้าง ต่าบลาวี อำเภอมแม่สรวย ผู้ผลิตส้มโอ อำเภอยางสัก และผู้ผลิตสับปะรด ตำบลนางแล โดยนายศุภชัยฯ บอกว่า สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ หรือ วช. ให้เป็นชุมชนต้นแบบเรื่องเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ในปีที่ผ่านมา จนกลายเป็นแหล่งศึกษาดูงานจากชุมชนในจังหวัดอื่น ๆ

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าชุมชนต้นแบบ โรงงานต้นแบบนี้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และฝึกอบรมชาวบ้านในชุมชนอื่น การดำเนินงานสร้างชุมชนต้นแบบ ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ บูรณาการกับงานวิจัยที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้สามารถรักษารูปแบบการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืนตลอดไปซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในการขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ในอนาคต มีความสัมพันธ์ต่อการการนำต้นแบบการมีส่วนร่วม การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน การบูรณาการกับงานวิจัยที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้สามารถรักษารูปแบบการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืนตลอดไป

ประทีป บุญแจ้ง. 2554 การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านเกาะปากจั่น ตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กล่าวว่า

1. กระบวนการในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในบ้านเกาะปากจั่น ควรใช้วิธีการประชาคมชาวบ้านในโอกาสต่างๆ ใช้การศึกษาดูงานและการจัดอบรมให้ความรู้ในส่วนของชาวบ้านต้องการเพื่อสร้างมาตรฐานด้านคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2. ได้ค้นพบองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและควรได้รับการฟื้นฟู อนุรักษ์ เพื่อนำมาเป็นปัจจัยในการวางแผนจัดการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

3. การทำโครงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านในเรื่องที่ชาวบ้านมีความสนใจและมีความจำเป็นต่อวิถีชีวิต จะช่วยทำให้เกิดการตื่นตัวในการรับรู้สิ่งใหม่ๆ และนำไปใช้สร้างมาตรฐานด้านคุณภาพชีวิตได้

4. การร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จะช่วยทำให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว

5. ได้พบจะแข็งของชุมชนคือ การยึดมั่นในความเชื่อทางศาสนา มีความสามัคคี เคารพครัดในวัฒนธรรมประเพณี มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเคารพศรัทธาต่อผู้ปฏิบัติตนเป็นคนดีของพระหรือผู้อาวุโสในชุมชน จุดอ่อนคือ มีการเรียนรู้โดยขาดกระบวนการวิเคราะห์ ชาวบ้านต้องตกเป็นเหยื่อของบุคคลภายนอกในการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ ขาดการประสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำท้องถิ่น

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีรายละเอียดวิธีการขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาหาข้อมูลจากประชากร ใน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Quota sampling และ Purposive Sampling ในองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 100 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบสัมภาษณ์ (Structure Interview) สำหรับรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
- 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับ สำหรับรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การรวบรวมข้อมูล

1) การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- 1) หนังสือที่เกี่ยวข้อง
- 2) แหล่งข้อมูลจาก Website
- 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field survey Research) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน และใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลคือ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) บางส่วนผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยได้กำหนดแบบ สอบถามในการศึกษาแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ส่วนดังนี้

- ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล
- ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านศิลปะท้องถิ่น
- ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีรายละเอียดวิธีการขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
- 4.2 การจัดการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์
- 4.3 ผลการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.4 ผลการส่งเสริม พัฒนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 4.5 ผลการทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.6 อภิปรายผล
- 4.7 สรุปผล

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 13 หมู่บ้าน คือ

1. หมู่ที่ 1 หมู่บ้าน นาหนองทุ่ม
2. หมู่ที่ 2 หมู่บ้าน โนนทองกลาง
3. หมู่ที่ 3 หมู่บ้าน ห้วยอีเปาะ
4. หมู่ที่ 4 หมู่บ้าน วังยาวใหญ่
5. หมู่ที่ 5 หมู่บ้าน โนนขาด
6. หมู่ที่ 6 หมู่บ้าน โนนโก
7. หมู่ที่ 7 หมู่บ้าน วังยาวน้อย
8. หมู่ที่ 8 หมู่บ้าน นาหนองทุ่ม
9. หมู่ที่ 9 หมู่บ้าน น้อยพัฒนา
10. หมู่ที่ 10 หมู่บ้าน สระแก้ว
11. หมู่ที่ 11 หมู่บ้าน ชำผักหนาม
12. หมู่ที่ 12 หมู่บ้าน น้อยพรสวรรค์
13. หมู่ที่ 13 หมู่บ้าน วังศักดิ์

ได้ผลการศึกษาในการเก็บข้อมูลดังนี้

4.1.1 หมู่ที่ 1 หมู่บ้าน นาหนองทุ่ม

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายจำเนียร ลาดี

ที่อยู่ติดต่อ 62 หมู่ 1 บ้านนาหนองทุ่ม ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 2,000 ไร่ จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ 867 คน ครั้วเรือน 190 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 432 คน หญิง 435 คน ผู้สูงอายุ 74 คน เด็กเล็ก 98 คน
- อายุชุมชน 100 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านนาหนองทุ่ม หมู่ 1 ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2452 โดยแยกมาจากบ้านนาโก ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย โดยมีผู้ใหญ่มาแล้ว 14 คน ได้แก่นายจำเนียร ลาติ โดยหมู่บ้านนี้เน้นการพัฒนาหมู่บ้านในด้านการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม	ทำไร่	30	ครัวเรือน
	ทำนา	150	ครัวเรือน
	ทำสวน	70	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	15	ครัวเรือน
ค้าขาย		12	ครัวเรือน
บริการ		2	ครัวเรือน
รับจ้าง		10	ครัวเรือน
ทำงานราชการ		13	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		5	ครัวเรือน
ว่างงาน		50	ครัวเรือน
ไปประกอบอาชีพอื่น		10	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย - สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
  1. นายหม ขุนพรม ที่อยู่ 119 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอสมุนไพร
  2. นายชม ขุนพรม ที่อยู่ 123 ม. 1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอสมุนไพร
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นายสงบ สลับศรี ที่อยู่ 18 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เป่าแคน
  2. นายจันดี ธงน้อย ที่อยู่ 82/1 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ดัดพิน
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายลำพูล เทพวรินทร์ ที่อยู่ 406 ม. 1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
  2. นายเรือง นิชำนาญ ที่อยู่ 22 ม. 1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างจักสาน
  3. นางใย ทีน้อย ที่อยู่ 431 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างทอผ้า
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นายกฤษณะ ศรีหัวแฮ ที่อยู่ 436 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ด้านการเกษตร
  2. นายฮวด ทิพรัักษ์ ที่อยู่ 430 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
  3. นายสมพงษ์ ศรีหัวแฮ ที่อยู่ 69 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เทคโนโลยี
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นางทองงาน ธงน้อย ที่อยู่ 82/1 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การจัดทำอาหาร
  2. นางประครอง ศรีหัวแฮ ที่อยู่ 436 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่

1. นายอ่อนสา ฅงน้อย ที่อยู่ 222 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด พิธีกรรมศาสนา
  2. นายนิราช หล่อยตา ที่อยู่ 304 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีพื้นบ้าน
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
    1. นายจำเนียร ลาดี ที่อยู่ 62 หมู่1 ตำบลนาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำชุมชน
  - ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
    1. นางศรีสุดา เรียงจำรัส ที่อยู่ 25 ม.1 ต. นาหนองทุ่ม รายละเอียด บัญชี – คอมา

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 3 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มออมทรัพย์สะสม
  2. ศูนย์สวัสดิการตลาด
  3. กองทุนหมู่บ้าน

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
  1. โรงเรียนนาหนองทุ่มวิทยาคม
- หน่วยงานบริการของราชการ 2 แห่ง ได้แก่
  1. โรงเรียนนาหนองทุ่มวิทยาคม
  2. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
  1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
  1. สนามโรงเรียนนาหนองทุ่มวิทยาคม
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
  1. ศาลาเอนกประสงค์
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 3 แห่ง ได้แก่
  1. ร้านค้าส่วนบุคคล จำนวน 2 แห่ง
  2. ร้านค้าศูนย์สาธิต จำนวน 1 แห่ง
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ทำให้มีที่อยู่อาศัยและปลูกพืช
- แหล่งน้ำความสำคัญ : มีน้ำดื่มกินใช้ในการบริโภค
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : ลดมลพิษในที่ชุมชน
- สัตว์ป่า ความสำคัญ : นำมาเป็นอาหารให้กับชุมชน
- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญ : นำมาใช้ในการรักษาโรคภัย

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	1,200,000	บาท / ปี
	ทำนา	4,500,000	บาท / ปี
	ทำสวน	700,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	500,000	บาท / ปี
	ประมง	300,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	300,000	บาท / ปี
	บริการ	350,000	บาท / ปี
	รับจ้าง	300,000	บาท / ปี
	งานประจำ	1,000,000	บาท / ปี
	ลูกหลานส่งให้	250,000	บาท / ปี
	กำไรจากกลุ่มองค์กร	200,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	4,000,000	บาท / ปี
	สหกรณ์	300,000	บาท / ปี
	หนี้นอกระบบ / นายทุน	100,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
	หมวดการผลิต	1,000,000	บาท / ปี
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	250,000	บาท / ปี
	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	100,000	บาท / ปี
	หมวดการศึกษา	400,000	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	100,000	บาท / ปี
	หมวดบันเทิง	50,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  - องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่องการพัฒนาและให้ข้อมูลข่าวสาร
  - โรงเรียน เรื่องการศึกษาและความรู้
  - สถานีอนามัย เรื่องสุขภาพอนามัย
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
  - มีผู้นำที่มีศักยภาพในกานปกครองชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
  - ขาดความสามัคคีในบางเรื่อง
- ปัญหาของชุมชน
  - ด้านเศรษฐกิจ
  - ปัญหา : ผู้ว่างงาน
  - สาเหตุ : ค่าครองชีพสูง

แนวทางแก้ไข : ช่วยให้ผู้ว่างงานให้มีงานทำ

กลุ่มเป้าหมาย : วัยรุ่น , นักศึกษาตกงาน

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : ตีดยาเสพติด

สาเหตุ : ครอบครัวแตกแยก

แนวทางแก้ไข : ให้ความรักความสามัคคีในครอบครัว

กลุ่มเป้าหมาย : วัยรุ่น

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขยะมูลฝอย

สาเหตุ : ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง

แนวทางแก้ไข : ควรมีรถเก็บขยะประจำหมู่บ้าน

กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : ขาดความรักความสามัคคีในชุมชน

สาเหตุ : ความคิดเห็นไม่ตรงกัน

แนวทางแก้ไข : สร้างความรักความสามัคคีในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชนเดียวกัน

4.1.2 หมู่ที่ 2 หมู่บ้าน โนนทองกลาง

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายชาติ ฤชาบุตร

ที่อยู่ติดต่อ 55 หมู่ที่ 2 บ้านโนนทองกลาง ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2549 ถึง วันที่ 28 พฤศจิกายน 2554

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 1,8000 ไร่ จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร์ 375 คน ครัวเรือน 84 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 176 คน หญิง 199 คน ผู้สูงอายุ 40 คน
- อายุชุมชน 83 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านโนนทองกลาง หมู่ที่ 2 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2469 โดยมีผู้ใหญ่บ้านดังรายชื่อดังนี้

1. นายโสม ที่น้อย
2. นายนวล นิชำนาญ
3. นายยม หล้าบ้านโพน
4. นายน้อย สอนหลง
5. นายบุญช่วย สารยศ
6. นายบุญเวิน ที่น้อย
7. นายชาติ ฤชาบุตร คนปัจจุบัน

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

กิจกรรม □ ทำไร	3	ครัวเรือน
ทำนา	75	ครัวเรือน
ทำสวน	3	ครัวเรือน
เลี้ยงสัตว์	9	ครัวเรือน
ค้าขาย	2	ครัวเรือน
รับจ้าง	4	ครัวเรือน
ทำงานราชการ	15	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	12	ครัวเรือน
ไปประกอบอาชีพอื่น	9	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
  1. นายบุญตา แก่นภูเขียว ที่อยู่ 80 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ยาสมุนไพร
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นายมณี ศรีหัวแฮ ที่อยู่ 48 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีศาสนา
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายบัวลอย ศรีภูทอง ที่อยู่ 65 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. จ.ส.ต.ราหุล คนนอก ที่อยู่ 66 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขยายพันธุ์กล้วยไม้
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นายมณี ศรีหัวแฮ ที่อยู่ 48 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีศาสนา
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
  1. นายชาติ ฤชาบุตร ที่อยู่ 55 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มปุ๋ย

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่
  1. กองทุนเงินล้าน
  2. กลุ่มกองทุนสงเคราะห์หมู่บ้าน
- กลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด
  2. กลุ่มพัฒนาสตรีแม่บ้าน
  3. กลุ่มกระเช้าดอกไม้
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร / สิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กองทุนแม่ของแผ่นดิน

องค์กรในชุมชน

- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่

1. วัดบ้านโนนทองกลาง
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
  1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 2 แห่ง ได้แก่
  1. ศาลาเอนกประสงค์
  2. ศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 2 แห่ง ได้แก่
  1. ร้านขายของชำ

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ใช้ในการเพาะปลูกทำการเกษตร
- แหล่งน้ำความสำคัญ : ใช้ในการอุปโภคบริโภคทั้งคนและสัตว์
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : เอาไว้ใช้ในชุมชนเพื่อมีความต้องการ
- สัตว์ป่า ความสำคัญ : อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นของธรรมชาติ
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 1 แห่ง ได้แก่
  1. บริเวณวัดเก่า การใช้ประโยชน์ ชาวบ้านได้จัดแบ่งให้ทุกครัวเรือน เป็นพื้นที่ปลูกพืชทางการเกษตร

เศรษฐกิจ

- รายได้

จากการเกษตร ทำไร่	50,000	บาท / ปี
ทำนา	30,000	บาท / ปี
ทำสวน	50,000	บาท / ปี
เลี้ยงสัตว์	20,000	บาท / ปี
ค้าขาย	100,000	บาท / ปี
- หนี้สิน

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	20,000	บาท / ปี
--------------------------------------	--------	----------

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  - องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่อง ฝึกอบรมอาชีพเสริมให้กับชุมชน
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
  - ในหมู่บ้านมีกลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพและมีการฝึกอบรมให้ความรู้การทำปุ๋ยมาใช้เองและเป็นการเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายในการทำนาทำการเกษตร
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
  - ไม่มีแหล่งน้ำมาใช้ในการทำการเกษตรไม่เพียงพอ
- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ราคาพืชผลทางการเกษตรไม่มีราคา

- สาเหตุ : การลงทุนมีราคาแพงมากไม่คุ้มกับการลงทุนของทุกอย่างแพง(น้ำมัน, ปุ๋ย, ยาฆ่าแมลง) ค่าแรงสูง
- แนวทางแก้ไข : อยากให้หน่วยงานของรัฐช่วยประกันราคาพืชผลทางการเกษตร (ข้าว, ถั่ว, ข้าวโพด)
- กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มเกษตรกร

4.1.3 หมู่ที่ 3 หมู่บ้าน ห้วยอีเปาะ

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายบุญนำ ผาใต้

ที่อยู่ติดต่อ 56 หมู่ที่ 3 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2527 ถึง วันที่ 27 พฤศจิกายน 2556

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 2.5 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ 316 คน ครัวเรือน 60 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 156 คน หญิง 160 คน ผู้สูงอายุ 33 คน เด็กเล็ก 8 คน
- อายุชุมชน 68 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านห้วยอีเปาะย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านโคกกงาม ต.หนองเขียด ครั้งแรกมาอยู่ประมาณ 5 ครอบครัว มาทำไร่ทำนาอยู่ตามลำห้วยเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง ซึ่งมีไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง ขึ้นอยู่ตามลำห้วย ชาวบ้านเรียกกันว่าไม้เปาะ ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านของตนเองว่า บ้านห้วยไม้เปาะ ต่อมาชาวบ้านเรียกชื่อเพี้ยนกันเป็น บ้านห้วยอีเปาะ มาจนถึงทุกวันนี้

- อาณาเขต หมู่บ้านห้วยอีเปาะ ติดกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้
ทิศเหนือติดกับบ้านโนนโก
ทิศใต้ติดกับบ้านโคกกงาม ตำบลหนองเขียด
ทิศตะวันออกติดกับบ้านโนนทองกลาง
ทิศตะวันตกติดกับบ้านสว่างโนนสูง เขตอำเภอภูผาม่าน

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกร	ทำไร่	10	ครัวเรือน
	ทำนา	40	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	8	ครัวเรือน
ค้าขาย		2	ครัวเรือน
รับจ้าง		10	ครัวเรือน
ทำงานราชการ		5	ครัวเรือน
ว่างงาน		10	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่

1. นายพุทธ ทุมเวียง ที่อยู่ 31 ม.3 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด สมุนไพร
- ด้านผู้นักศิลปะวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นางพัต สอนเวียง ที่อยู่ 35 ม.3 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด บาศรีสู่ขวัญ
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นางถนอม ภาเชียว ที่อยู่ 79 ม.3 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทอผ้าไหม
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นางทองใบ สัจพันธ์ ที่อยู่ 37 ม.3 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูกขยายพันธุ์
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นางเครือมาศ หล้าบ้านโพน ที่อยู่ 13 ม.3 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อาหารขนม
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นายกงจักร แขวงชัยภูมิ ที่อยู่ 28 ม.3 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
  1. นายบุญนำ ผาใต้ ที่อยู่ 56 ม.3 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำท้องถิ่น
- ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
  1. นายเคน ตั้งภูเวียง ที่อยู่ 16 ม.3 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เป่าแคน

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มออมทรัพย์
  2. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน
- กลุ่มอาชีพ 2 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มเย็บผ้า
  2. กลุ่มแม่บ้าน
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 3 กลุ่ม ได้แก่
  1. นายมนูญ น้อยลา
  2. นายกำย ชัยมี
  3. นายสามารถ ภาเชียว

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
  1. โรงเรียนบ้านห้วยอีเปาะ
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
  1. วัดบ้านห้วยอีเปาะ
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
  1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
- สนามกีฬา 2 แห่ง ได้แก่
  1. สนามวอลเลย์บอล
  2. สนามตะกร้อ

- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
  1. ศาลากลางบ้าน

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 3 แห่ง ได้แก่
  1. ที่สาธารณะประโยชน์ การใช้ประโยชน์ ป่าชุมชน
  2. ที่สาธารณะหนองตาไถ่ การใช้ประโยชน์ ป่าชุมชน
  3. ที่สาธารณะตอนต่าปู การใช้ประโยชน์ พิธีกรรมทางศาสนา

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	400,000	บาท / ปี
	ทำนา	200,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	400,000	บาท / ปี
ค้าขาย		540,000	บาท / ปี
รับจ้าง		รายได้ไม่แน่นอน	บาท / ปี
งานประจำ		600,000	บาท / ปี
ลูกหลานส่งให้		24,000	บาท / ปี
กำไรจากกลุ่มองค์กร		60,000	บาท / ปี
- หนี้สิน			
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร		3,000,000	บาท / ปี
สหกรณ์		160,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
หมวดของใช้สิ้นเปลือง		432,000	บาท / ปี
หมวดการศึกษา		172,800	บาท / ปี
หมวดงานสังคม		30,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  1. อบต. เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน - กลุ่มอาชีพ
  2. อบจ. เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน - กลุ่มอาชีพ
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
  - ความรักสามัคคีในชุมชน
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
  - ขาดแหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภค
- ปัญหาของชุมชน
  - ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ขาดแหล่งน้ำทำการเกษตร
 สาเหตุ : ไม่มีลำน้ำธรรมชาติ
 แนวทางแก้ไข : ขุดเจาะบ่อบาดาลวางท่อส่งน้ำสู่แหล่งการเกษตร ขุดสระในไร่-นา
 กลุ่มเป้าหมาย : ประชาชนทั้ง 60 ครัวเรือน

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : พ่อ-แม่ ไปทำงานต่างถิ่น แยกกันอยู่
 สาเหตุ : ไม่มีงานทำ
 แนวทางแก้ไข : สร้างกลุ่มอาชีพในชุมชน
 กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชนภายในหมู่บ้าน

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขยะในชุมชน
 สาเหตุ : ไม่มีที่ทิ้งขยะ
 แนวทางแก้ไข : งบจากองค์กรท้องถิ่น
 กลุ่มเป้าหมาย : ประชาชนทั้ง 60 ครัวเรือน

4.1.4 หมู่ที่ 4 หมู่บ้าน วังยาวใหญ่

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายสมหมาย ทาเซาว์
 ที่อยู่ติดต่อ 411 หมู่ที่ 4 บ้านวังยาวใหญ่ ตำบลนาหนองทุ่ม อําเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
 ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 1 ธันวาคม 2549 ถึง วันที่ 1 ธันวาคม 2554

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 1,000 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 756 คน ครัวเรือน 145 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 335 คน หญิง 421 คน ผู้สูงอายุ 45 คน
- อายุชุมชน 15-17 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น ก่อตั้งอยู่ใกล้ลำห้วยซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่าวังชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านวังยาว ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2498 และต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2517 จึงได้แบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 และบ้านวังยาวน้อย หมู่ที่ 7 โดยมีผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 6 คน ประกอบด้วย

1. นายปิ่น พิมพ์ดี เมื่อปีพ.ศ.2498 – 2503
2. นายผาสุข ศรีเหลื่อมงาม เมื่อปีพ.ศ.2503 – 2507
3. นายแดง อ่อนสา เมื่อปีพ.ศ.2507 – 2530
4. นางศรีนวล ศรีตรัย เมื่อปีพ.ศ. 2530 – 2535
5. นายประสิทธิ์ บุญหลง เมื่อปีพ.ศ. 2536
6. นายสมหมาย ทาเซาว์ เมื่อปีพ.ศ. 2549 - 2554

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ			
เกษตรกรกรรม	ทำไร่	50	ครัวเรือน
	ทำนา	135	ครัวเรือน
	ทำสวน	101	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	5	ครัวเรือน
ค้าขาย		4	ครัวเรือน
รับจ้าง		80	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		10	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นายชัน สารเงิน ที่อยู่ 102/1 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด มรรคทายก
  2. นายพรหม สุทธิสาย ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม
  3. นายบุน ประทาศรี ที่อยู่ 82 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายแดง เพี้ยเขมร ที่อยู่ 5 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
  2. นายบุน ประทาศรี ที่อยู่ 82 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
  3. นายห้า เค้นา ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นายห้วง สารเงิน ที่อยู่ 85 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเกษตร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นายชัน สารเงิน ที่อยู่ 102 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด มรรคทายก
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
  1. นางสุณี ดีเหมือน ที่อยู่ 465 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มทำวิถกผม

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กองทุนหมู่บ้าน และกองทุนปยุ
- กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. ทำวิถกผม
  2. กลุ่มสตรีร้านค้า

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
  1. โรงเรียนบ้านวังยาว ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
  1. วัดอิสานราษฎร์บำรุง
- ตลาด 1 แห่ง ได้แก่

1. ตลาดนัดชุมชน
  - ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง ได้แก่
    1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดอิสานราษฎร์บำรุง
  - โรงพยาบาล / สถานพยาบาล 1 แห่ง ได้แก่
    1. สถานีอนามัยบ้านวังยาว
  - สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 2 แห่ง ได้แก่
    1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
    2. หอกระจายข่าววัดอิสานราษฎร์บำรุง
  - ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 2 แห่ง ได้แก่
    1. ศาลาศูนย์สาธิต
    2. ศาลาตลาด
  - แหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่
    1. แหล่งท่องเที่ยวแม่น้ำฝุด
  - โรงงานอุตสาหกรรม 1 แห่ง ได้แก่
    1. โรงโมไทยสงวน
  - ร้านค้า / ร้านอาหาร 5 แห่ง ได้แก่
    1. ร้านอาหารตามสั่ง 3 แห่ง
    2. ร้านขายของชำ 2 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน (ดำเหนียว)
- แหล่งน้ำ (ห้วยทราย)
- ป่าชุมชน (ป่าน้ำฝุด)
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 1 แห่ง ได้แก่
  1. ที่ดินสาธารณะบริเวณน้ำฝุด

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	10,000	บาท / ปี
	ทำนา	6,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	43,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	2,500	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	4,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  - องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่องกลุ่มสตรีและงบประมาณ

- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ราคาพืชผลตกต่ำ

สาเหตุ : ไม่มีหน่วยงานไหนมาช่วยเหลือและประกันราคาพืชผลทางการเกษตร

แนวทางแก้ไข : อยากให้องค์กรช่วยเหลือ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกร

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขยะมูลฝอยที่ไม่มีที่ทิ้ง

สาเหตุ :

แนวทางแก้ไข : ต้องการรถขนขยะ

กลุ่มเป้าหมาย : ในเขตชุมชน

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : ในชุมชนยังไม่เข้าใจการปกครอง

สาเหตุ : เพราะไม่มีความรู้

แนวทางแก้ไข : ให้อบรมผู้สูงอายุ

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้สูงอายุ

4.1.5 หมู่ที่ 5 หมู่บ้าน โนนชาด

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายบุญโฮม ศรีสุโพธิ์

ที่อยู่ติดต่อ 410 หมู่ที่ 5 บ้านโนนชาด ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 4 กรกฎาคม 2549 ถึง วันที่ 5 กรกฎาคม 2554

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 4,064 ไร่ จำนวนประชากรตามทำเป็นราษฎร 1,059 คน ครั้วเรือน 224 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 527 คน หญิง 532 คน ผู้สูงอายุ 75 คน เด็กเล็ก 40 คน
- อายุชุมชน 42 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านโนนชาดหมู่ที่ 5 แยกออกจากบ้านนาหนองทุ่ม หมู่ที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2511 โดยมีผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 6 คน คือ คนที่ 6 คือ นายบุญโฮม ศรีสุโพธิ์ โดยหมู่บ้านเน้นพัฒนาในด้านอยู่ดีกินดีแบบชีวิตพอเพียง มีกินมีใช้ โดยพึ่งพาตนเอง

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม	ทำไร่	20	ครั้วเรือน
	ทำนา	68	ครั้วเรือน
	ทำสวน	15	ครั้วเรือน
	เลี้ยงสัตว์	7	ครั้วเรือน
ค้าขาย		5	ครั้วเรือน

รับจ้าง	35	ครัวเรือน
ทำงานราชการ	3	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	25	ครัวเรือน
ว่างงาน	15	ครัวเรือน
ไปประกอบอาชีพอื่น	10	ครัวเรือน
อื่นๆ	20	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
  1. นางลำพูน เพ็ญมณี ที่อยู่ 298 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด นวดแผนโบราณ
  2. นายเพียง นิชำนาญ ที่อยู่ 648 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอพื้นบ้าน
- ด้านผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นายบุญมา ทิพรักษ์ ที่อยู่ 221 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อนุรักษ์ของเก่า
  2. นายเลียง มณีกุล ที่อยู่ 23 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีท้องถิ่น
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายสม แดงภูเขียว ที่อยู่ 220 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม
  2. นายพันธ์ เรืองฤทธิ์ ที่อยู่ 15/1 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
  3. นางทองสมุท เพ็ญบุญ ที่อยู่ ม. 5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หัตถกรรม
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นายบุญโฮม ศรีสุโพธิ์ ที่อยู่ 410 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำปุ๋ยชีวภาพ
  2. นายสายันต์ แก้วดวงตา ที่อยู่ 163 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ตัดต่อกิ่งไม้
  3. นายคาน คนเพียร ที่อยู่ 15/1 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เทคโนโลยีฯ
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นางลัดดา แก้วดวงตา ที่อยู่ 163 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำหน่อไม้ถนอม
  2. นางอำภา ทาสี ที่อยู่ 304 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด แปรรูปหน่อไม้
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นายเฉลิม นิชำนาญ ที่อยู่ 368 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
  2. นางปา นิชำนาญ ที่อยู่ 17 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ด้านประเพณี
  3. นางกองมี ปัชชาพงษ์ ที่อยู่ 92 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ด้านประเพณี
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
  1. นายบุญโฮม ศรีสุโพธิ์ ที่อยู่ 410 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำชุมชน
  2. นายประสาท จันทาสี ที่อยู่ 304 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด คณะกรรมการ
  3. นางอำพร หล้าบ้านโพน ที่อยู่ ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด คณะกรรมการ
- ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
  1. น.ส. ธัญวรัตน์ ศรีสุโพธิ์ ที่อยู่ 410 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด บัญชี-คอมพิวเตอร์

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มมอสมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มออมทรัพย์สะสม
2. กองทุนหมู่บ้าน
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. โรงสีข้าวชุมชน
- กลุ่มอาสาสมัคร 2 กลุ่ม ได้แก่
  1. อสม.
  2. อปพร.
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
  1. วัดอุดมราษฎร์ประดิษฐ์
- ตลาด 1 แห่ง ได้แก่
  1. ตลาดนัดชุมชน หมู่ที่ 5 บ้านโนนชาด ต. นาหนองทุ่ม
- หน่วยงานบริการของราชการ 1 แห่ง ได้แก่
  1. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
- สถานีวิทย์ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
  1. หอกระจายข่าวหมู่บ้าน โดยตั้งอยู่บ้านผู้ใหญ่บ้าน

องค์กรในชุมชน

- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
  1. วัดอุดมราษฎร์ประดิษฐ์
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 5 แห่ง ได้แก่
  1. ร้านค้าส่วนบุคคล จำนวน 5 ร้าน

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ทำให้มีที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร
- แหล่งน้ำความสำคัญ : มีน้ำดื่มน้ำใช้
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : เป็นที่พักผ่อนของชุมชน
- สัตว์ป่า ความสำคัญ : อยู่คู่กับมนุษย์และธรรมชาติ
- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญ : นำมาใช้ในการรักษาโรคภัย
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 3 แห่ง ได้แก่
  1. พื้นที่สระน้ำพระทัยฯ การใช้ประโยชน์ เลี้ยงปลา ปลูกป่าชุมชน
  2. พื้นที่ตลาดนัดชุมชน การใช้ประโยชน์ ทำเป็นตลาดนัด
  3. พื้นที่ปลูกป่าชุมชน

เศรษฐกิจ

- รายได้

จากการเกษตร	ทำไร่	400,000	บาท / ปี
	ทำนา	4,500,000	บาท / ปี
	ทำสวน	300,000	บาท / ปี

	เลี้ยงสัตว์	500,000	บาท / ปี
	ประมง	300,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	1,000,000	บาท / ปี
	งานประจำ	1,200,000	บาท / ปี
	ลูกหลานส่งให้	200,000	บาท / ปี
	กำไรจากกลุ่มองค์กร	150,000	บาท / ปี
-	หนี้อื่น		
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	2,500,000	บาท / ปี
	สหกรณ์	250,000	บาท / ปี
	หนี้นอกระบบ / นายทุน	150,000	บาท / ปี
-	รายจ่าย		
	หมวดการผลิต	1,300,000	บาท / ปี
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	200,000	บาท / ปี
	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	100,000	บาท / ปี
	หมวดการศึกษา	500,000	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	150,000	บาท / ปี
	หมวดบันเทิง	30,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  - องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่อง การพัฒนาและให้ข้อมูลข่าวสารส่วนราชการ เรื่อง ให้สนับสนุนในการซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
  - การทำเกษตรแบบอินทรีย์โดยไม่ต้องพึ่งพาปุ๋ยเคมีและยาที่เป็นอันตราย
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
  - ขาดความสามัคคีในบางเรื่อง
- ปัญหาของชุมชน
  - ด้านเศรษฐกิจ
    - ปัญหา : ผู้ว่างงาน
    - สาเหตุ : ค่าครองชีพสูง
    - แนวทางแก้ไข : ช่วยให้ผู้ว่างงานมีงานทำ
    - กลุ่มเป้าหมาย : ผู้สูงอายุและวัยรุ่น

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

- ปัญหา : กระทำโดยใช้ความรุนแรง
- สาเหตุ : ครอบครัวไปทำงานต่างจังหวัด
- แนวทางแก้ไข : ให้เข้าใจในอารมณ์ฝึก อาชีพให้มีงานทำ
- กลุ่มเป้าหมาย : วัยรุ่น

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขยะมูลฝอย
 สาเหตุ : ทิ้งขยะไม่เป็นที่
 แนวทางแก้ไข : ควรมีที่ทำลายขยะ
 กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชน

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : ขาดความสามัคคีในชุมชน
 สาเหตุ : การเห็นแก่ตัวโดยไม่คิดเห็นเรื่องของคนอื่น
 แนวทางแก้ไข : สร้างความรักความสามัคคีในชุมชน
 กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน

4.1.6 หมู่ที่ 6 หมู่บ้าน โนนโก

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายนิรวิทย์ พุทธวงษ์

ที่อยู่ติดต่อ 181 หมู่ที่ 6 บ้านโนนโก ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 9 เมษายน 2550 ถึง 8 เมษายน 2555

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 1,478 ไร่ จำนวนประชากรตามทำเป็นราษฎร 741 คน ครัวเรือน 156 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 370 คน หญิง 371 คน ผู้สูงอายุ 79 คน เด็กเล็ก 44 คน
- อายุชุมชน 52 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านโนนโกตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2500 โดยมีชาวบ้านสนาม บ้านธาตุ ตำบลโนนหันและบ้านห้วยอีเปาะ ตำบลนาหนองทุ่มและจากที่อื่นอีกบางส่วนอพยพเข้ามาเพื่อทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ก่อให้เกิดเป็นชุมชนใหญ่ขึ้นตามลำดับ สาเหตุที่ตั้งชื่อบ้านโนนโก เพราะเดิมนั้นมีหนองน้ำอยู่กลางหมู่บ้านมีต้นตะโกขนาดใหญ่ข้างหนองน้ำ ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านหนองโก และต่อมาจึงเรียกว่า บ้านโนนโก

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม	ทำไร่	2	ครัวเรือน
	ทำนา	117	ครัวเรือน
	ทำสวน	3	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	21	ครัวเรือน
	ประมง	28	ครัวเรือน
ค้าขาย		5	ครัวเรือน
บริการ		3	ครัวเรือน
รับจ้าง		18	ครัวเรือน
ทำงานราชการ		2	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		15	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย - สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่

1. นางเงิน ทาแย้ ที่อยู่ 106 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด แพทย์แผนไทย
  2. นายแปง ทาขาว ที่อยู่ 101 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด สมุนไพร
  3. นายหาร สุขษาเกษ ที่อยู่ 34 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด สมุนไพร
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
    1. นายพรหม สาแพงน้อย ที่อยู่ 46 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ศิลปวัฒนธรรม
    2. นายเจียม จิตสีดาวัฒน์ ที่อยู่ 508 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ศิลปวัฒนธรรม
    3. นายพหล อามาตี ที่อยู่ 44/1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ศิลปวัฒนธรรม
  - ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
    1. นางอิน พุทรวงษ์ ที่อยู่ 40 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทอผ้า
    2. นายทองสุข ทศไกร ที่อยู่ 12 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
    3. นายสมัย ศรีนอก ที่อยู่ 26 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
  - ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
    1. นายเสถียร ทองยา ที่อยู่ 180 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
    2. นายไตรรงค์ ศิรินารี ที่อยู่ 1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
    3. นายปู่ พุทรวงษ์ ที่อยู่ 40 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
  - ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
    1. นางประจิดร พุทรวงษ์ ที่อยู่ 181 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
    2. นางหอม ภูสีโส ที่อยู่ 168 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การจัดทำอาหาร
    3. นางนิยม พุทรวงษ์ ที่อยู่ 164/1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
  - ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
    1. นายบัญญัติ ทุมเที่ยง ที่อยู่ 199 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด พิธีกรรม ฯ
    2. นายเคน วงษ์สีหา ที่อยู่ 30 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขนบธรรม ฯ
    3. นายปู่ พุทรวงษ์ ที่อยู่ 40 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขนบธรรม ฯ
  - ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
    1. นางเหรียญ ศรีนอก ที่อยู่ 95 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มสตรี ฯ
    2. นางเหรียญ ศรีนอก ที่อยู่ 95 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มเลี้ยงหมู
  - ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
    1. นายบัวลา ประระพิมพ์ ที่อยู่ 44/1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักรสาน ฯ
    2. นายปู่ พุทรวงษ์ ที่อยู่ 40 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักรสาน ฯ
    3. นายหลอด คำใบศรี ที่อยู่ 79/1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักรสาน ฯ

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม ได้แก่
กลุ่มณาปณกิจหมู่บ้าน
- กลุ่มอาชีพ 2 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มสตรี
  2. กลุ่มเลี้ยงหมู
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 2 กลุ่ม ได้แก่

เศรษฐกิจ

- รายได้		
จากการเกษตร ประมง	20,000	บาท / ปี
ค้าขาย	120,000	บาท / ปี
บริการ	40,000	บาท / ปี
รับจ้าง	1,500,000	บาท / ปี
งานประจำ	2,000,000	บาท / ปี
ลูกหลานส่งให้	50,000	บาท / ปี
กำไรจากกลุ่มองค์กร	1,500	บาท / ปี
- หนี้อื่น		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	150,000	บาท / ปี
ธนาคารพาณิชย์	120,000	บาท / ปี
หนี้นอกระบบ / นายทุน	50,000	บาท / ปี
- รายจ่าย		
หมวดการผลิต	15,000	บาท / ปี
หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	10,000	บาท / ปี
หมวดของใช้สิ้นเปลือง	80,000	บาท / ปี
หมวดการศึกษา	100,000	บาท / ปี
หมวดงานสังคม	50,000	บาท / ปี
หมวดบันเทิง	10,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่

พัฒนาชุมชน	เรื่อง	กองทุนหมู่บ้าน, กข.คจ
เกษตรอำเภอชุมแพ	เรื่อง	การขึ้นทะเบียนเกษตรกร
องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม	เรื่อง	โครงการพื้นฐาน

ปัญหาของชุมชน**ด้านเศรษฐกิจ**

- ปัญหา : แหล่งน้ำไม่เพียงพอราคาตกต่ำ
- สาเหตุ : มีน้ำไม่ตลอดปี พ่อค้ากำหนดราคา
- แนวทางแก้ไข :
- กลุ่มเป้าหมาย :

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

- ปัญหา : เด็กไม่มีความเคารพต่อผู้ใหญ่
- สาเหตุ : ขาดคุณธรรมจริยธรรม
- แนวทางแก้ไข :
- กลุ่มเป้าหมาย :

ด้านสิ่งแวดล้อม

- ปัญหา : มลพิษ
 สาเหตุ : จากโรงโม่หิน,โรงโม่แร่
 แนวทางแก้ไข : ทำแนวกันฝุ่น
 กลุ่มเป้าหมาย :
ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน
 ปัญหา : ในด้านการเมือง
 สาเหตุ : มีหลายฝ่าย
 แนวทางแก้ไข : สร้างความสามัคคีในประเทศ
 กลุ่มเป้าหมาย :

4.1.7 หมู่ที่ 7 หมู่บ้าน วังยาวน้อย

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายชู กุลวงษ์
 ที่อยู่ติดต่อ 234 หมู่ที่ 7 บ้านวังยาวน้อย ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
 ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 4 มกราคม 2551 ถึง วันที่ 3 มกราคม 2556

ข้อมูลทั่วไป

- จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 1,268 คน คริวเรือน 234 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 668 คน หญิง 594 คน ผู้สูงอายุ 112 คน เด็กเล็ก 14 คน
- อายุชุมชน 78 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านวังยาวน้อย - บ้านวังยาวใหญ่ เดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกัน มีชื่อว่าบ้านวังยาว เนื่องจากพื้นที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้ลำห้วยซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่าวังซึ่งมีขนาดยาวมาก ในบริเวณนี้ชาวบ้านจึงเรียกว่า บ้านวังยาว เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2498 โดยมีราษฎรจากหลาย ท้องถิ่นมาร่วมอยู่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 บ้านวังยาวมีประชากรและจำนวนครอบครัวเพิ่มมากขึ้น จึงได้รับอนุมัติจากทางราชการให้เป็น 2 หมู่บ้านคือบ้านวังยาวใหญ่ ม.4 และหมู่บ้านวังยาวน้อย ม.7

รายนามผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านวังยาว มีดังนี้

1. นายปิ่น พิมพ์ดี	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี	พ.ศ. 2498 - 2503
2. นายผาสุก ศรีเหลื่อมงาม	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี	พ.ศ. 2503 - 2507
3. นายแดง อ่อนสา	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี	พ.ศ. 2507 - 2517

รายนามผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านวังยาวน้อย มีดังนี้

1. นายลบ หล้าบ้านโพน	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี	พ.ศ. 2517 - 2531
2. นายชัย โช แก้วประสิทธิ์	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี	พ.ศ. 2531 - 2535
3. นายหัน คริสันท์	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี	พ.ศ. 2535 - 2540
4. นายสุริยนต์ น้อยทา	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี	พ.ศ. 2540 - 2550
5. นายชู กุลวงษ์	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี	พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม ทำไร่

ทำนา	215	ครัวเรือน
ทำสวน	30	ครัวเรือน
เลี้ยงสัตว์	62	ครัวเรือน
ค้าขาย	17	ครัวเรือน
บริการ	4	ครัวเรือน
รับจ้าง	15	ครัวเรือน
ทำงานราชการ	11	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	18	ครัวเรือน
ว่างงาน	6	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
  1. นางจุฬาลักษณ์ ไชย ที่อยู่ - รายละเอียด หมอนวดแผนไทย
  2. นายปิ่น เขียวหัน ที่อยู่ 14 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอสมุนไพร
  3. นายประสาน ทุมเวียง ที่อยู่ 694 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นายสุริยา แก้วแก่น ที่อยู่ 20 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เป่าแคน
  2. นายสะอาด เค็น่า ที่อยู่ 34 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เล่นสะบ้า
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายใจ พิมพ์ดี ที่อยู่ 45 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
  2. นายบัวลี คำภายุย ที่อยู่ 105 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
  3. นางจันทนา โคตรทองทิพย์ ที่อยู่ 30 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทอผ้า
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นายถวิล หารประชุม ที่อยู่ 190 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขยายพันธุ์
  2. นายแสงดาว ทองไทย ที่อยู่ 710 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
  3. นายจรรยา เฉติ ที่อยู่ 266 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เทคโนโลยี
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นายบัวเรียน สารเงิน ที่อยู่ 77/1 ม. 7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
  2. นางสาวต๋ำ เค็น่า ที่อยู่ 772 ม. 7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร
  3. นางสมบท ศรีหาพล ที่อยู่ - รายละเอียด ทำอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นายบัวรอง ชัยปราบ ที่อยู่ 19/1 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด บาศรีสู่ขวัญ
  2. นายหม่อน ธรรมเอก ที่อยู่ 205 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด พิธีทางศาสนา
  3. นายสมศรี คุรุรัมย์ ที่อยู่ 6 ม.7 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
  1. นายหม่อน ธรรมเอกที่อยู่ที่ 205 ม. 7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มผู้สูงอายุ
  2. นายถวิล หารประชุม ที่อยู่ 190 ม. 7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มถั่วเหลือง
  3. นายประสาน ทุมเวียงที่อยู่ที่ 694 ม. 7 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มเลี้ยงโค

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กองทุนเงินล้าน
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 2 กลุ่ม ได้แก่
  1. โรงสี 3 โรง ใช้ได้ 1 โรง
  2. ร้านค้า 10 ร้าน
- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. อปพร.
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มนายอนุชา สามารถ เป็นหัวหน้า

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
  1. โรงเรียนบ้านวังยาว
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 2 แห่ง ได้แก่
  1. วัดป่าสามัคคีธรรม
  2. ศาลาพักสงฆ์ศรีสวนหมาก
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 2 แห่ง ได้แก่
  1. ศาลากลางบ้าน
  2. ศูนย์ อสม.
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
  1. สนามกีฬาโรงเรียนบ้านวังยาว
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
  1. ศาลากลางบ้านวังยาวน้อย
- แหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่
  1. ชลประทานฝายห้วยทราย (คึกฤทธิ์)
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 17 แห่ง ได้แก่
  1. ร้านค้า 10 แห่ง
  2. ร้านขายของชำ 7 แห่ง
  3. ปั้มน้ำมันชนิดหลอด 4 แห่ง
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่
  1. ตั้งอยู่ที่ศาลากลางหมู่บ้าน 1 แห่ง
  2. ตั้งอยู่ที่ตลาดนัดชุมชน 1 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน (ทราย, ตม, ดินเหนียว)
- แหล่งน้ำ (ลำห้วยทราย, ห้วยร่องตุม)

- ป่าชุมชน (ตั้งอยู่วัดป่าสามัคคีธรรม)
- พืชพรรณ / สมุนไพร (มีร้อยละ 30 ของพื้นที่)

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	2,100,000	บาท / ปี
	ทำนา	500,000	บาท / ปี
	ทำสวน	100,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	800,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	1,300,000	บาท / ปี
	บริการ	200,000	บาท / ปี
	รับจ้าง	150,000	บาท / ปี
	งานประจำ	50,000	บาท / ปี
	ลูกหลานส่งให้	300,000	บาท / ปี
	กำไรจากกลุ่มองค์กร	200,000	บาท / ปี
- หนี้สิน			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	2,500,000	บาท / ปี
	สหกรณ์	60,000	บาท / ปี
	กลุ่มองค์กร	500,000	บาท / ปี
	หนี้นอกระบบ / นายทุน	100,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
	หมวดการผลิต	350,000	บาท / ปี
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	500,000	บาท / ปี
	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	800,000	บาท / ปี
	หมวดการศึกษา	800,000	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	100,000	บาท / ปี
	หมวดบันเทิง	200,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  1. องค์กรบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม เรื่อง ทำประปา, ขุดลอกคูคลอง และอื่นๆ
  2. SML จำนวน 300,000 บาท ปี 2549 เรื่อง ทำท่อระบายน้ำในหมู่บ้าน
  3. อยู่ดีมีสุข จำนวน 63,400 ปี 2550 เรื่อง ปูยชีวภาพ
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
  - การทำรวมกันเป็นกลุ่ม
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
  - ไม่พอกินพอใช้ ทำการเกษตรก็ขาดทุน ค่ายาฆ่าแมลงก็แพง ค่าปุ๋ยไม่คุ้มกับการลงทุน
- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ทำนาไม่คุ้มกับการลงทุน ทำไร่ราคาต่ำ ทำสวนก็มีแต่โรคภัย
เลี้ยงสัตว์ก็ไม่มีราคา

สาเหตุ : ค่าปุ๋ยแพง ค่ายาสูง ฝนตกไม่ตามฤดูกาล

แนวทางแก้ไข : คงจะพึ่งหน่วยงานของรัฐแก้ไข

กลุ่มเป้าหมาย : มีปัญหาทุกกลุ่ม

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : สังคมถดถอยวัฒนธรรมเสื่อมสภาพ

สาเหตุ : ทุกคนตื่นรันทากินเพื่อปากท้องคนทุกวันนี้ร้อยละหนึ่งเท่านั้นที่จะ
รักษาวัฒนธรรม

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย : เด็กและเยาวชนไม่รู้จักคำว่าโบราณ

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : มลพิษหรือโรคภัยมากมาย

สาเหตุ : อากาศเป็นพิษ เครื่องจักรกล ยาฆ่าแมลง

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรทั่วไป

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : ชุมชนใหญ่ย่อมมีปัญหามากกว่าชุมชนเล็กแต่พวกเราก็อยู่ด้วยกันอย่าง
พี่น้อง

สาเหตุ : ทุกปัญหาย่อมมีทางแก้ไขเสมอเมื่อเราหันหน้าเข้าหากัน

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย :

4.1.8 หมู่ที่ 8 หมู่บ้าน นาหนองทุ่ม

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายสงกรานต์ พุทธวงษ์

ที่อยู่ติดต่อ 45 หมู่ที่ 8 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 27 ก.พ. พ.ศ. 2549 ถึง 26 ก.พ. พ.ศ. 2554

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 2126 ไร่ จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 586 คน ครั้วเรือน 137 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 295 คน หญิง 291 คน ผู้สูงอายุ 890 คน เด็กเล็ก 32 คน
- อายุชุมชน 21 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านนาหนองทุ่ม ม.8 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ได้แยกออกมาจากบ้าน
นาหนองทุ่ม ม.1 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2531
จำนวน 98 ครั้วเรือน และทำได้ทำการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2531 โดยมีนายบุญ
หนัก โห่งบั้ง ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก มีนายไสว ศรีหาพล และมีนายมนัส ธาตุบุรมย์

เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ต่อมานายบุญหนัก โห่งบั้ง ได้รับการเลือกตั้งเป็นกำนันตำบลนาหนองทุ่ม เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2535 จนได้เกษียณอายุ 60 ปี เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 แล้วมีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นมาใหม่ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549 โดยนายสงกรานต์ พุทธวงษ์ เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านมี นายไสว ศรีหาพล และมินายมนัส ธาตุบุรมย์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตามเดิม ปัจจุบันได้ขยายครัวเรือน จำนวน 137 ครัวเรือน มีผู้ใหญ่บ้านปกครองทั้งหมด 2 คน ดังนี้ คือ

1. นายบุญหนัก โห่งบั้ง เมื่อ พ.ศ. 2535 – 2549
2. นายสงกรานต์ พุทธวงษ์ เมื่อ พ.ศ. 2549 – ปัจจุบัน (กำนันตำบลนาหนองทุ่ม)

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม	ทำไร่	5	ครัวเรือน
	ทำนา	67	ครัวเรือน
	ทำสวน	6	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	10	ครัวเรือน
	ประมง	2	ครัวเรือน
ค้าขาย		3	ครัวเรือน
รับจ้าง		45	ครัวเรือน
ทำงานราชการ		8	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		5	ครัวเรือน
ว่างงาน		4	ครัวเรือน
ไปประกอบอาชีพอื่น		5	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
  1. นายमित ทิพรัักษ์ ที่อยู่ 1 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เป่ากำเลิศ
  2. นายดำ เร่งสูงเนิน ที่อยู่ 155 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอน้ำมั้น
  3. นายหวัง วันทอง ที่อยู่ 411 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอน้ำมนต์
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นายสง่า เจริญวงษ์ ที่อยู่ 31 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เป่าแคน
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายรันเดช เจียมชัยภูมิ ที่อยู่ 30 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ปั่นโอ่ง
  2. นายอัน สารเงิน ที่อยู่ 429 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างเฟอร์นิเจอร์
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นายไสว ศรีหาพล ที่อยู่ 41 ม. 8 ต. นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะกล้าไม้
  2. นายสมชัย ทิพรัักษ์ ที่อยู่ 36 ม. 8 ต. นาหนองทุ่ม รายละเอียด แต่งกิ่งไม้
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นางกาญจนา ครสสิงห์ ที่อยู่ 343 ม.8 ต. นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่

1. นายน้อย ภูกัน ที่อยู่ 83 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีต่างๆ
  2. นายคำแปลง ธรรมกุล ที่อยู่ 232 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ปฏิบัติธรรม
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
    1. นายสงกรานต์ พุทวงษ์ ที่อยู่ 45 ม. 8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ศูนย์สาธิตฯ
    2. นางหนูเพียน พรหมหลวงศรี ที่อยู่ 231 ม. 8 ต. นาหนองทุ่ม รายละเอียด ฌาปนกิจ
  - ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
    1. นายเหมื่อน คนเพียร ที่อยู่ 43 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะเห็ด

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มสัจจะหมู่บ้านออมเงิน
- กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม ได้แก่
  2. กลุ่มทอเสื่อ
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. ศูนย์สาธิตการตลาด หมู่ที่ 8
- กลุ่มอาสาสมัคร 4 กลุ่ม ได้แก่
  1. อพป
  2. ทสปช
  3. อสม
  4. ลูกเสือชาวบ้าน

องค์กรในชุมชน

- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
  1. วัดป่านาหนองทุ่ม (ธ)
- โรงพยาบาล / สถานพยาบาล 1 แห่ง ได้แก่
  1. สถานีอนามัยบ้านนาหนองทุ่ม
- หน่วยงานบริการของราชการ 2 แห่ง ได้แก่
  1. อบต. นาหนองทุ่ม
  2. สถานีอนามัยบ้านนาหนองทุ่ม
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 3 แห่ง ได้แก่
  1. ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านนาหนองทุ่ม
  2. สถานีอนามัยบ้านนาหนองทุ่ม
  3. บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
  1. ลานกีฬาหลัง อบต.
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านนาหนองทุ่ม
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 5 แห่ง ได้แก่
  1. ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านนาหนองทุ่ม
  2. ร้านค้า 3 ร้าน
  3. ร้านอาหาร
- โทรศัพท์สาธารณะ 1 แห่ง ได้แก่
  1. ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านนาหนองทุ่ม

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ทำการเกษตร ที่อยู่อาศัย ที่เลี้ยงสัตว์
- แหล่งน้ำความสำคัญ : ใช้ทำการเกษตร และเลี้ยงสัตว์
- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญ : เป็นยารักษาโรค

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม	เรื่อง พัฒนาชุมชน และความเดือดร้อน
รัฐบาล	เรื่อง โครงการส่งเสริมสร้างรายได้ชุมชน
หน่วยงานราชการ อำเภอ จังหวัด	เรื่อง ส่งเสริมพัฒนากลุ่มต่างๆ
- ปัญหาของชุมชน

<u>ด้านเศรษฐกิจ</u>	
ปัญหา	: เกษตรกรมักง่ายยังซื้อผลผลิตทางการเกษตรมาใช้กับชีวิตประจำวันอยู่
สาเหตุ	: เกษตรกรมักง่ายเกียจคร้านไม่ยอมปลูกพืชทางการเกษตรไว้ใช้เอง
แนวทางแก้ไข	: ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชทางการเกษตรไว้กินเองเพื่อลดรายได้อีกกับครัวเรือน
กลุ่มเป้าหมาย	: ทุกหลังคาเรือนในชุมชน
<u>ด้านสังคม และวัฒนธรรม</u>	
ปัญหา	: คนใช้วัตถุสิ่งของฟุ่มเฟือยในการดำเนินชีวิตและประชาชนไม่สนใจส่วนรวมเห็นแก่ตัวไม่นึกถึงความถูกต้องและคุณธรรม
สาเหตุ	: การใช้เทคโนโลยียานพาหนะโดยไม่จำเป็นแล้วคนไม่รู้จักบาปบุญและวัฒนธรรมประเพณี
แนวทางแก้ไข	: สร้างจิตสำนึกให้คนคำนึงถึงการใช้วัตถุต่างๆ ให้คุ้มค่าและจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้คนรู้จักการเสียสละต่อส่วนร่วมรู้ดีรู้ชั่ว
กลุ่มเป้าหมาย	: ทุกคนในหมู่บ้าน
<u>ด้านสิ่งแวดล้อม</u>	
ปัญหา	: ขยะมูลฝอยในชุมชนทำให้ภาวะเป็นพิษ
สาเหตุ	: คนมักง่ายเห็นแก่ตัวสะอาดแต่ตัวเองไม่มีที่ทิ้งและเผาขยะมูลฝอยในชุมชน

แนวทางแก้ไข : สร้างจิตสำนึกให้คนรู้จักทิ้งรู้จักเก็บและความเกรงใจมีที่ทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทางและกำจัดทำลายอย่างถูกต้อง

กลุ่มเป้าหมาย : ทุกหลังคาเรือน

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : ความแตกต่างกันแบกพรรคแบ่งพวกของคนเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ไม่รู้จักถูกผิด

สาเหตุ : จากการเมืองการเลือกตั้งมาสร้างแนวทางที่ผิดคนเห็นแก่ได้ว่าแต่ตัวเองถูกไม่ยอมรับคนอื่น

แนวทางแก้ไข : สร้างจิตสำนึกให้คนรู้จักการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรู้จักยอมรับและให้อภัยกันรู้จักคิดสิ่งไหนถูกหรือผิด

กลุ่มเป้าหมาย : ทุกคนในชุมชน

4.1.9 หมู่ที่ 9 หมู่บ้าน น้อยพัฒนา

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายน้อย อินทะยะ

ที่อยู่ติดต่อ 564 หมู่ที่ 9 บ้านน้อยพัฒนา ตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 150 ไร่ จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 134 คน ครัวเรือน 134 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 280 คน หญิง 304 คน ผู้สูงอายุ 43 คน เด็กเล็ก 43 คน
- อายุชุมชน 47 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

หมู่บ้านน้อยพัฒนา ม.9 เริ่มแรกเดิมทีปี พ.ศ. 2505 ได้มีชาวบ้าน มาตั้งหลักปักฐานอยู่ในบ้านมีจำนวน 6 ครัวเรือน และได้ตั้งชื่อหมู่บ้าน “บ้านอีโก่ง” หลังจากนั้นก็ได้มีชาวบ้าน ทุกสถานที่อพยพเข้ามาอยู่หลายครอบครัวขึ้นเรื่อยๆ จนมาถึงปี 2524 ในตอนนั้นหมู่บ้านอีโก่งขึ้นอยู่ในการปกครองของหมู่บ้านวังยาวน้อยหมู่ที่ 7 และมาจนถึงปี 2540 ได้แต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ คือ นายสุริยนต์ น้อยทา และนายห่วง สีมาก เป็นผู้ช่วยและขอแยกเป็นหมู่บ้าน “บ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่ 9 ต่อมาในปี 2541 ได้แต่งตั้งนายอภิชาติ โพธิ์ชัย เป็นผู้ใหญ่บ้าน และนายวัฒน์ ชาปาน และนายสมทรัพย์ งามศักดิ์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านต่อมาในปี 2547 ได้แต่งตั้งนายน้อย อินทะยะ เป็นผู้ใหญ่บ้านและนายเลิศ ทัพเพชร และนางกิตติษฎา แต่งตั้ง เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรกรม	ทำไร่	24	ครัวเรือน
	ทำนา	64	ครัวเรือน
	ทำสวน	22	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	10	ครัวเรือน
ค้าขาย		7	ครัวเรือน
รับจ้าง		31	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
  1. นายปอง พิมพ์ดี ที่อยู่ 68 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอพื้นบ้าน
  2. นางผึ้ง พิมพ์ดี ที่อยู่ 68 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอดู/หมอมผี
  3. นายจันทร์ มงคลมะไฟ ที่อยู่ 706 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ยาสมุนไพร
- ด้านผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นายพุทธ รัศมีเดือน ที่อยู่ 66 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีท้องถิ่น
  2. นายไกร ภูครองไชย ที่อยู่ 607 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอดู
  3. นายกอง อุดทาเวียง ที่อยู่ 167 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีท้องถิ่น
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายมนัทร ภูครองไชย ที่อยู่ 704 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างแกะสลักไม้
  2. นายเป พิมพ์ดี ที่อยู่ 598 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
  3. นางทองเป ภูด่านจัว ที่อยู่ 178 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทอผ้า
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นายจำรัส ทัพเพชร ที่อยู่ 477 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
  2. นายเลิศ ทัพเพชร ที่อยู่ 39 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เทคโนโลยีฯ
  3. นายสมคิด โคตรโย ที่อยู่ 232 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขยายพันธุ์พืช
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นางทองสี ภูแข่งหมอก ที่อยู่ 444 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
  2. นางสุทธิ ปลื้มใจ ที่อยู่ 175 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
  3. นางจารุณี ทองแพง ที่อยู่ 277 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การจัดทำอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นางกล้วย มะโนศิลป์ที่อยู่ 707 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
  2. นายใจ บุญตัว ที่อยู่ 489 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
  3. นางบัวลำ สำโรงลุน ที่อยู่ 247 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
  1. นายเลิศ ทัพเพชร ที่อยู่ 39 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มโคขุน
  2. นางกิตชฎา แต่งด้วงที่อยู่ 187 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มสตรี
  3. น.ส.พรธิดา พิมพ์ดี ที่อยู่ 564 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่ม อสม.
- ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
  1. นายประหยัด ปัสสา ที่อยู่ 439 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เครื่องดนตรี

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่
  1. กองทุนเงินล้าน
  2. ฅาปนกิจหมู่บ้าน

- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มทูปಿನမ်เบอร์วัน

องค์กรในชุมชน

- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
  1. วัดถ้ำดอกบัว
- สถานีวิทย์ / หอกระจายข่าว 2 แห่ง ได้แก่
  1. อยู่ที่บ้าน อสม.
  2. อยู่ที่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
  1. สนามฟุตบอล , สนามตะกร้อ (ใช้งานไม่ได้)
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
  1. ศาลาประชาคมหมู่บ้าน
- แหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่
  1. วัดถ้ำดอกบัว
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 6 แห่ง ได้แก่
  1. ร้านค้า 6 ร้าน
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่
  1. หยอดเหรียญ (ใช้งานไม่ได้)
  2. ใช้บัตร

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย
- แหล่งน้ำความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นแหล่งทำมาหากินและน้ำกินน้ำใช้
- ป่าชุมชน ความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นร่มเงาและทำฟืน
- สัตว์ป่า ความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นอาหาร
- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นอาหารและยารักษาโรค
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 2 แห่ง ได้แก่
  1. ทางเข้าหมู่บ้านน้อยพัฒนา หมู่ 9 การใช้ประโยชน์ สระปล่อยปลาสาธารณะ
  2. ทางเข้าวัดถ้ำดอกบัว การใช้ประโยชน์ สนามกีฬาให้คนในหมู่บ้านออกกำลังกาย

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	1,840,000	บาท / ปี
	ทำนา	2,600,000	บาท / ปี
	ทำสวน	1,440,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	1,300,000	บาท / ปี
ค้าขาย		1,100,000	บาท / ปี

รับจ้าง	5,525,000	บาท / ปี
ลูกหลานส่งให้	1,540,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	9,400,100	บาท / ปี
อื่นๆ (กองทุนเงินล้าน)	1,300,000	บาท / ปี
- รายจ่าย		
หมวดการผลิต	3,440,000	บาท / ปี
หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	5,500,000	บาท / ปี
หมวดของใช้สิ้นเปลือง	1,200,000	บาท / ปี
หมวดการศึกษา	1,510,000	บาท / ปี
หมวดงานสังคม	500,000	บาท / ปี
หมวดบันเทิง	1,500,000	บาท / ปี

สังคัม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่ มีการประสานงานให้กับคณะทีมงานผู้นำ-อบต. ประชาคมในหมู่บ้านและผู้ทรงประชาชนในหมู่บ้าน โดยประสานงานตลอด

- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ต้นทุนสูงได้ผลผลิตต่ำกว่าทุนไม่มีแหล่งรับซื้อที่ประกันราคาอย่างมาตรฐาน

สาเหตุ : ไม่มีราคาที่แน่นอน ราคาซื้อไม่มาตรฐาน

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย :

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : ขาดคนสนใจวัฒนธรรมเก่าๆไว้ให้ลูกหลานสืบต่อไป

สาเหตุ : ตามสมัยใหม่ตามวัยรุ่น

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย :

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขาดแคลนน้ำในการเกษตร

สาเหตุ : เพราะฝนตกไม่ตกตามฤดูกาล ห้วย,หนองสระ,ต้นเขิน

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย :

4.1.10 หมู่ที่ 10 หมู่บ้าน สระแก้ว

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายทองคำ ตาแดง

ที่อยู่ติดต่อ 149 หมู่ที่ 10 บ้านสระแก้ว ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 5 ตุลาคม 2547 ถึง วันที่ 4 ตุลาคม 2552

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 2,800 ไร่ จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 454 คน ครัวเรือน 103 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 221 คน หญิง 2,333 คน ผู้สูงอายุ 55 คน เด็กเล็ก 30 คน
- อายุชุมชน 32 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านประมาณปี 2520 ได้แยกหมู่บ้านออกจากโนนโก เมื่อประมาณปี 2542 คณะผู้นำนายบุญจันทร์ บัวพันธ์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน นายอาจ ชลิ่งวิเชียร นายฉวี ชนเก่าน้อย เป็น อบต. ปัจจุบัน นายทองคำ ตาแดง เป็นผู้ใหญ่บ้าน นายสำรอง ขวัญปาก และนายสามิตร สงฆ์ธรรม เป็น อบต. ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเองและรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม	ทำไร่	30	ครัวเรือน
	ทำนา	60	ครัวเรือน
	ทำสวน	7	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	2	ครัวเรือน
	ค้าขาย	3	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
  1. นายท้าว อ่อนทะ ที่อยู่ 151 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด สมุนไพร
- ด้านผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นายคำหวัน แสงไชย ที่อยู่ 51 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด บุญบั้งไฟ
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายละเอียด แฟนสัมฤทธิ์ ที่อยู่ ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
  2. นายคงคา พระมาพระเต ที่อยู่ 77 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นางสุปราณี ด้วงป्ली ที่อยู่ 537 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
  2. นายก้าน ประเสริฐศักดิ์ ที่อยู่ 509 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นางวันดี เทศขลา ที่อยู่ ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การจัดทำอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นายฉกร วิเชียรไกร ที่อยู่ 99 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา

2. นายคมสันต์ หนันมาก ที่อยู่ 162 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณี

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 3 กลุ่ม ได้แก่
  1. กองทุนเงินล้าน
  2. กองทุนเกษตร
  3. น้ำประปา
- กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มแม่บ้าน
- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. อสม.
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. ทูปಿನမ်เบอร์วัน
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร / สิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. อช. อาสาพัฒนาชุมชน

องค์กรในชุมชน

- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
  1. วัดสระแก้ว
- ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง ได้แก่
  1. ศูนย์เด็กเล็กวัดสระแก้ว
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 2 แห่ง ได้แก่
  1. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
  2. ที่ศาลาเอนกประสงค์
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
  1. สนามกีฬาบ้านสระแก้ว
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
  1. ศาลาเอนกประสงค์
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 3 แห่ง ได้แก่
  1. นางเต็ม พรรณทาม
  2. นายฉกร วิเชียรไกร
  3. นางประมาณ มาสุ่ม

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : เพื่อเพาะปลูกและทำการเกษตร
- แหล่งน้ำความสำคัญ : เพื่อนำมาทำการเกษตรและการประมง
- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญ : เพื่อนำมาเป็นยาสมุนไพร

- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 1 แห่ง ได้แก่
  1. ที่ดินสาธารณะ การใช้ประโยชน์ ใช้เป็นสนามออกกำลังกาย

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	600,000	บาท / ปี
	ทำนา	300,000	บาท / ปี
	ทำสวน	100,000	บาท / ปี
	ประมง	20,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	100,000	บาท / ปี
- หนี้สิน			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	150,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
	หมวดการผลิต	400,000	บาท / ปี
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	100,000	บาท / ปี
	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	60,000	บาท / ปี
	หมวดการศึกษา	15,000	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	30,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  1. องค์กรการบริหารส่วนตำบล เรื่อง การคมนาคม, การแหล่งน้ำ, ด้านการอาชีพ
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่

ความสามัคคี การมีน้ำใจ ช่วยเหลือกันภายในหมู่บ้าน การมีเหตุผลของชาวบ้านและการให้

โอกาส

- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่

ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเองและรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย
- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา	: ราคาสินค้าการเกษตรและผลิตผลทางการเกษตรตกต่ำ
สาเหตุ	: เกิดจากภัยธรรมชาติ
แนวทางแก้ไข	: อยากให้เจ้าหน้าที่ลงมาช่วยเหลือในด้านสินค้า
กลุ่มเป้าหมาย	: เกษตรกร

4.1.11 หมู่ที่ 11 หมู่บ้าน ชำผักหนาม

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายเกียง ทะเกิงผล

ที่อยู่ติดต่อ 444 หมู่ที่ 11 บ้านชำผักหนาม ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 26 พฤษภาคม 2548 ถึง วันที่ 26 พฤษภาคม 2553

- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นางเสงี่ยม พลคะชา ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
  2. นางกนกวรรณ อนุวัน ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นายสมบูรณ์ ชาญชัย ที่อยู่ 486 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
  2. นายสวิง เพี้ยชัย ที่อยู่ 467 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
  1. นางบังอร วรรณไวย ที่อยู่ 452 ม. 11 ต.นาหนองทุ่ม
  2. นางกัลยา แซ่ลิ้ม ที่อยู่ 470 ม.11 ต. นาหนองทุ่ม
  3. นางสุพิน วงษ์เพชร ที่อยู่ 530 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม
- กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มปลูกผักสวนครัว
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 1 กลุ่ม
- เครือข่าย 1 กลุ่ม
- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มนายเหลื่อ อนุวัน
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มนายพิพัฒน์ ชำนาญมูล
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร / สิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มนายเหลื่อ อนุวัน

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
  1. โรงเรียนบ้านโนนโก สาขาชำผักหนาม
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 2 แห่ง ได้แก่
  1. วัดป่าชำผักหนาม
  2. วัดเทพอุดมวราราม
- ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง ได้แก่
  1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านชำผักหนาม
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
  1. ตั้งอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
  1. สนามกีฬาโรงเรียนบ้านชำผักหนาม
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 2 แห่ง ได้แก่
  1. ศาลากลางหมู่บ้าน

2. อาคารห้องสมุด
- แหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง ได้แก่
  1. น้ำตกพลาญทอง
  2. ถ้ำลายแพง
  3. ถ้ำพญานาคราช
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 4 แห่ง ได้แก่
  1. นายเฉลย ศรีสุวรรณ
  2. นางทอง ทะเกิงผล
  3. นางปิว ชัยดี
  4. นายอดุลย์ แสงคำสิงห์
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่
  1. หน้าบ้านผู้ใหญ่บ้าน
  2. หน้าบ้านนางปิว ชัยดี

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ชุมชนได้ที่อยู่อาศัย
- แหล่งน้ำ
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : ทรัพยากรส่วนนี้เป็นอาหาร เช่น หน่อไม้ ผักหวาน พืชผักต่างๆ
- สัตว์ป่า
- พืชพรรณ / สมุนไพร

เศรษฐกิจ

- หนี้สิน

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	120,000	บาท / ปี
สหกรณ์	70,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  - องค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง เงินงบประมาณแต่ละปี
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
  - มีความสามัคคีในด้านต่างๆของชุมชน
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
  - ขาดความรู้การศึกษาของชุมชนที่ดี
- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

- ปัญหา : รายได้น้อยรายจ่ายมาก
- สาเหตุ : ผลผลิตตกต่ำด้านราคาหักค่าต้นทุนกำไรน้อยต้องออกบ้านไป

ชายแรงงาน

แนวทางแก้ไข : ภาครัฐริบเร่งจัดหางบประมาณในการสร้างอ่างเก็บน้ำให้เพียงพอ

กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชนบ้านชำผักหนาม

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : กลุ่มเยาวชนชอบเที่ยว ขาดงานทำที่เป็นหลักแหล่ง รายได้ไม่พอในครอบครัว

สาเหตุ : ขาดรายได้มาจุนเจือในครอบครัวของตนเอง

แนวทางแก้ไข : ภาครัฐต้องจัดหาแหล่งที่ทำงานมั่นคงรายได้ค่าแรงให้พอเหมาะกับสภาพปัจจุบัน

กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชนบ้านชำผักหนาม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ติดกับภูเขาอยู่ในเขตอุทยาน

สาเหตุ : ขาดจิตสำนึกที่ดีในการรักษาสิ่งแวดล้อม

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชนบ้านชำผักหนาม

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : การเมืองสร้างความแตกแยกรัฐบาลและฝ่ายค้านมาสามสามัคคีกันได้
เลย

สาเหตุ : คนในชาติไม่รู้จักคำว่าประชาธิปไตย

แนวทางแก้ไข : คนในชุมชนยังมีความสามัคคีกันดีไม่เหมือนนักการเมือง

กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชนบ้านชำผักหนาม

4.1.12 หมู่ที่ 12 หมู่บ้าน น้อยพรสวรรค์

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายสมพิศ คำสิงห์

ที่อยู่ติดต่อ 697 บ้านน้อยพรสวรรค์ หมู่ที่ 12 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอูมหม่ม จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 1,767 ไร่ จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 815 คน คราวเรือน 186 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 425 คน หญิง 380 คน ผู้สูงอายุ 72 คน
- อายุชุมชน 43 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

เดิมที่ขึ้นอยู่กับ หมู่ที่ 5 บ้านโนนขาด ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอูมหม่ม จังหวัดขอนแก่น

พอประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงต้องแยกออกเป็นอีกหมู่หนึ่งก็คือบ้านน้อยพรสวรรค์ หมู่ที่ 12 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอูมหม่ม จังหวัดขอนแก่น

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม	ทำไร่	20	ครัวเรือน
	ทำนา	50	ครัวเรือน

เลี้ยงสัตว์	35	ครัวเรือน
ประมง	3	ครัวเรือน
ค้าขาย	5	ครัวเรือน
บริการ	3	ครัวเรือน
รับจ้าง	170	ครัวเรือน
ทำงานราชการ	4	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	17	ครัวเรือน
ไปประกอบอาชีพอื่น	34	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
  1. นางหนูชิต ปลายชัยภูมิ ที่อยู่ 585 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอนวด
  2. นางละมัย พรหมเวียง ที่อยู่ ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอนวด
- ด้านผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นายอุ้น หาสอดส่อง ที่อยู่ 332 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อนุรักษ์ฯ
  2. นายบุญ สุวรรณสุชา ที่อยู่ 649 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อนุรักษ์ฯ
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักรสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายอำนาจ สีตจักร ที่อยู่ 312 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
  2. นายสมพงษ์ วงศ์คำคุณ ที่อยู่ 41 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
  3. นายสำลี ทูยเวียง ที่อยู่ 52 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักรสาน
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นางอรอนงค์ สว่างไสง ที่อยู่ 369 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูก
  2. นางอรุณี แก้วไฉน ที่อยู่ 432/2 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูก
  3. นายสำราญ ลาบุญ ที่อยู่ 656 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขยายพันธุ์
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นางประนอม หมิ่นสีดา ที่อยู่ 369 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
  2. นางอุดม นิคง ที่อยู่ 678 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จัดทำอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นายอุ้น หาสอดส่อง ที่อยู่ 332 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
  2. นายบุญ สุวรรณสุชา ที่อยู่ 649 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
  1. นายวินัย สว่างไสง ที่อยู่ 369 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำกลุ่ม
  2. นายทองไสย์ ทาแน่น ที่อยู่ 211 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำกลุ่มใช้น้ำ
  3. นายสมพิศ คำสิงห์ ที่อยู่ 697 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้บริหารหมู่บ้าน
- ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
  1. นายสิงหา จำปานาด ที่อยู่ 710 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้พิการสายตา

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 7 กลุ่ม ได้แก่
  1. เพาะกล้าไม้
  2. เงินล้าน
  3. สหกรณ์
  4. ผู้ใช้น้ำ
- กลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม ได้แก่
  1. ทำนา
  2. ทำไร่
  3. เพาะกล้าไม้
- กลุ่มอาสาสมัคร 2 กลุ่ม ได้แก่
  1. อาสาสมัครหมู่บ้าน อ.ช.
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทูบีนัมเบอร์วัน
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร / สิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มนักเรียน

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
  1. วัดสามัคคีธรรม
- ตลาด 1 แห่ง ได้แก่
  1. ตลาดชุมชน
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
  1. อยู่บ้านผู้ใหญ่บ้าน
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
  1. ศาลากลางบ้าน
- แหล่งท่องเที่ยว 2 แห่ง ได้แก่
  1. น้ำพุตปาลาน
  2. ถ้ำผาพวง
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 5 แห่ง ได้แก่
  1. ร้านอาหารตามสั่ง 1 แห่ง
  2. ร้านค้า 1 แห่ง
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน   ความสำคัญ : ที่ปลูกป่า ที่เลี้ยงสัตว์
- แหล่งน้ำความสำคัญ : มีประโยชน์ต่อคนและสัตว์
- ป่าชุมชน   ความสำคัญ : อนุรักษ์ไว้เพื่อคนในชุมชน / พืชผักโดยธรรมชาติ
- สัตว์ป่า

- พืชพรรณ / สมุนไพร
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 1 แห่ง ได้แก่
  1. โคนสนามบิน การใช้ประโยชน์ ที่เลี้ยงสัตว์ พืชผักตามฤดูกาล

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	100,000	บาท / ปี
	ทำนา	750,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	175,000	บาท / ปี
	ประมง	10,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	300,000	บาท / ปี
	บริการ	36,000	บาท / ปี
	รับจ้าง	2,224,000	บาท / ปี
	งานประจำ	396,000	บาท / ปี
	ลูกหลานส่งให้	1,680,000	บาท / ปี
	กำไรจากกลุ่มองค์กร	350,000	บาท / ปี
	อื่นๆ	2,567,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	350,000	บาท / ปี
	ธนาคารพาณิชย์	75,000	บาท / ปี
	สหกรณ์	330,000	บาท / ปี
	กลุ่มองค์กร	1,845,000	บาท / ปี
	หนี้นอกระบบ / นายทุน	240,000	บาท / ปี
	บริษัทธุรกิจด้านการเงิน	355,000	บาท / ปี
	อื่นๆ	565,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
	หมวดการผลิต	600,000	บาท / ปี
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	930,000	บาท / ปี
	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	407,500	บาท / ปี
	หมวดการศึกษา	216,000	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	669,600	บาท / ปี
	หมวดบันเทิง	446,400	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  - องค์กรบริหารส่วนตำบล
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
  - ให้ความร่วมมือในทุกด้านกับองค์กรที่ให้การสนับสนุน

- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่ ประชากรไปใช้แรงงานต่างจังหวัด

- ปัญหาของชุมชน

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

- ปัญหา : ด้านการศาสนาถดถอยลงมาก
สาเหตุ : ไม่มีผู้นำทางศาสนาที่เข้มแข็ง
แนวทางแก้ไข : อยากรมีผู้นำทางศาสนาที่เข้มแข็ง
กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อม

- ปัญหา : ทิ้งขยะไม่ถูกที่
สาเหตุ : ไม่มีที่ทิ้งขยะ
แนวทางแก้ไข : ออกประชาคมหมู่บ้านร่วมคิดหาทางแก้ไข
กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน
ปัญหา : ขาดแคลนแหล่งน้ำ
สาเหตุ : ไม่มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่
แนวทางแก้ไข : ขอความสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ
กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกร

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

- ปัญหา : วัยรุ่นและเยาวชนในชุมชนมีปัญหาจากการดื่มสุรา
สาเหตุ : ดื่มสุรา
แนวทางแก้ไข : ให้เจ้าหน้าที่มาคอยดูแลบ้างและจัดกิจกรรมในพื้นที่
กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มเยาวชน

4.1.13 หมู่ที่ 13 หมู่บ้าน วังศักดิ์ดา

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายประสิทธิ์ บุญหลง

ที่อยู่ติดต่อ 414 หมู่ที่ 13 บ้านวังศักดิ์ดา ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2551 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2556

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 3 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรตามทำเป็นราษฎร 603 คน ครัวเรือน 122 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 300 คน หญิง 302 คน ผู้สูงอายุ 45 คน เด็กเล็ก 42 คน
- อายุชุมชน 4 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านวังศักดิ์ดา หมู่ที่ 13 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น แยกออกมาจากบ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ. 2539 อยู่ห่างจากตัวอำเภอชุมแพ 27 กิโลเมตร คำว่าวังศักดิ์มาจากชื่อของนายบุตรดา โห่งบั้ง ซึ่งได้ย้ายเข้ามาอยู่บ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 ตั้งแต่แรกเริ่มและอยู่ในนามคุ้มโรงไม้ (บ้านวังศักดิ์ดาในปัจจุบัน) เมื่อแยกหมู่บ้าน จึงได้นำชื่อของนายบุตรดา โห่งบั้ง มาตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ ในนามชื่อ “บ้านวังศักดิ์ดา”

- อาณาเขต หมู่บ้านบ้านวังคักติดกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้
ทิศเหนือติดกับเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
ทิศใต้ติดกับบ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
ทิศตะวันออกติดกับบ้านสระแก้ว หมู่ที่ 10 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
ทิศตะวันตกติดกับบ้านวังยาวน้อย หมู่ที่ 7 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม	ทำไร่	111	ครัวเรือน
	ทำนา	111	ครัวเรือน
	ทำสวน	6	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	6	ครัวเรือน
	ค้าขาย	3	ครัวเรือน
	บริการ	1	ครัวเรือน
	รับจ้าง	11	ครัวเรือน
	ทำงานราชการ	2	ครัวเรือน
	ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	27	ครัวเรือน
	ไปประกอบอาชีพอื่น	1	ครัวเรือน
	อื่น (อาชีพโรงงานอุตสาหกรรม)		

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
  1. นายเรือง กาฬเพชร ที่อยู่ 406 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอสูตรขวัญ
  2. นางบุญชิตา พันสนธิ ที่อยู่ 100 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด นวดแผนไทย
  3. นายเที่ยง เพี้ยชัย ที่อยู่ 49 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอลำ
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
  1. นางสุจิตรา เรืองฤทธิ์ ที่อยู่ 77 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอลำ
  2. นางจันทร์ โหน่งบึง ที่อยู่ 62 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทายิกกาวัต
  3. นายบงอร ตรีศาสตร์ ที่อยู่ 473 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างบั้งไฟ
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
  1. นายบุญเพ็ง หล้าบ้านโพน ที่อยู่ 404 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างจักสาน
  2. นายเชียน พิมพดี ที่อยู่ 36 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไฟฟ้า
  3. นายเสน ใจดำ ที่อยู่ 45 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างปูน
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
  1. นายกุหลาบ น้อยทา ที่อยู่ 431 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูกขยายพันธุ์พืช
  2. นายประхим สิมมาหลวง ที่อยู่ 389/1 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูก

ขยายพันธุ์พืช

3. นายสงวน ดวงนามล ที่อยู่ 445 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูก ขยายพันธุ์พืช

- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
  1. นางทอม บุญหลง ที่อยู่ 414 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร
  2. นางสุดใจ สุดนางาม ที่อยู่ 140 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร
  3. นางคำพาย โสภา ที่อยู่ 473 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
  1. นายเรือง กภาพเพชร ที่อยู่ ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอสูตรขวัญ
  2. นางจันทร์ โหน่งบั้ง ที่อยู่ 62 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อารธนาศีลทุกชนิด
  3. นางบุญมา ละเหลา ที่อยู่ 142 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อารธนาศีลทุกชนิด
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
  1. นายดวงเด่น คำโม ที่อยู่ 205/1 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มกองทุนเงินล้าน
  2. กองทุนปุย
- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน)
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่
  1. กลุ่มกีฬาต้านยาเสพติด
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
  1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
- สนามกีฬา 2 แห่ง ได้แก่
  1. ศูนย์การเรียนรู้บ้านวังคักดา
  2. ศาลากลางบ้าน
- โรงงานอุตสาหกรรม 1 แห่ง ได้แก่
  1. โรงไม้ศรีบุรี
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 3 แห่ง ได้แก่
  1. ร้านขายของชำนางอุ้น พันสนิท
  2. ร้านขายของชำ นางรัตนา สีสิทธิ์
  3. ร้านขายของชำนายกนิษฐ์ รถหามแห

เศรษฐกิจ

- รายได้

จากการเกษตร	ทำไร่	826,000	บาท / ปี
	ทำนา	972,000	บาท / ปี
	ทำสวน	300,000	บาท / ปี

เลี้ยงสัตว์	200,000	บาท / ปี
ค้าขาย	150,000	บาท / ปี
รับจ้าง	924,000	บาท / ปี
งานประจำ	927,000	บาท / ปี
ลูกหลานส่งให้	100,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	2,100,000	บาท / ปี
ธนาคารพาณิชย์	200,000	บาท / ปี
สหกรณ์	200,000	บาท / ปี
หนี้ออกระบบ / นายทุน	1,000,000	บาท / ปี
บริษัทธุรกิจด้านการเงิน	1,000,000	บาท / ปี
- รายจ่าย		
หมวดการผลิต	40,000	บาท / ปี
หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	4,320,000	บาท / ปี
หมวดของใช้สิ้นเปลือง	50,000	บาท / ปี
หมวดการศึกษา	2,160,000	บาท / ปี
หมวดงานสังคม	20,000	บาท / ปี
หมวดบันเทิง	50,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
  1. พัฒนาอำเภอชุมแพ เรื่อง กองทุนเงินล้าน, โครงการ SML, อยู่ดีมีสุข
  2. องค์กรบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่อง การกีฬา, แหล่งน้ำ, ถนนหมู่บ้าน, การเกษตร

- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
  - ความสามัคคีในชุมชน
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
  - ขาดแหล่งน้ำในการทำการเกษตร

- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

- ปัญหา : ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 สาเหตุ : ไม่มีที่กักเก็บน้ำคลองส่งน้ำ
 แนวทางแก้ไข : การมีบ่อบาดาล อ่างกักเก็บน้ำ คลองส่งน้ำหรือท่อส่งน้ำ
 กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มเกษตรกร

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

- ปัญหา : การดื่มสุราและยาเสพติด
 สาเหตุ : เพราะมีอาหารติดไม้ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว
 แนวทางแก้ไข : ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของสุราและยาเสพติด

กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชน
ด้านสิ่งแวดล้อม
 ปัญหา : ขยะของชุมชน
 สาเหตุ : ไม่มีที่เก็บขยะ
 แนวทางแก้ไข : ให้มีภาชนะรองรับขยะและรถขยะ
 กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน

4.2 การจัดการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ (A-I-C : Appreciation Influence Control) เพื่อหาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

สถานที่จัดประชุม : ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอูมแพ จังหวัดขอนแก่น

ผู้มาประชุม/ผู้ให้ข้อมูล

1. นายจรูญ เจริญ	ที่อยู่	13 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
2. นายคำแปล พรหมเย็น	ที่อยู่	4 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
3. นายบานเย็น รุ่งแจ้ง	ที่อยู่	5 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
4. นายสวิง เพ็ชชายน	ที่อยู่	467 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
5. นายก่อเกียรติ จันทวงษ์	ที่อยู่	16 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
6. นายประสงค์ วรรณไว	ที่อยู่	451 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
7. นายเพ็ญ ฝ่ายพรหม	ที่อยู่	24 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
8. นายเสถียร บังजार	ที่อยู่	15 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
9. นายแสงทอง สุวรรณภาพ	ที่อยู่	อบต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
10. นายจรัส ดาวสวย	ที่อยู่	สนง.เกษตรอำเภอูมแพ จ.ขอนแก่น
11. นายจรินทร์ ทองพิทักษ์กุล	ที่อยู่	อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
12. นายจิระศักดิ์ ทูลพุทธา	ที่อยู่	อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
13. นายสงกรานต์ พุทธวงษ์	ที่อยู่	45 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น
14. นางสมจิตต์ มะสันเที้ย	ที่อยู่	อบต.นาหนองทุ่ม อ.อุ้มแพ จ.ขอนแก่น

4.4 ผลจากการวิเคราะห์หาปัญหาและอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย และโอกาส ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอูมแพ จังหวัดขอนแก่น

จุดเด่น

- 1) มีธรรมชาติที่งดงาม
- 2) ชาวบ้านในองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่มให้ความร่วมมือในระดับสูง
- 3) ทรัพยากรธรรมชาติ เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จุดด้อย

- 1) ขาดความรู้ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะพัฒนาชุมชน
- 2) เส้นทางคมนาคมบางเส้นทางมีการสัญจรที่ลำบาก และอันตราย
- 3) ขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

โอกาส

- 1) เกิดการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน
- 2) เกิดวิถีการดำเนินชีวิตด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ของคนในชุมชน ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวสูงชัน

ปัญหาและอุปสรรค

- 1) ในการดำเนินการท่องเที่ยวในองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่มจะต้องได้รับความเห็นชอบจากอุทยานแห่งชาติ
- 2) มีกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

4.5 การกำหนดยุทธศาสตร์ ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

- 1) กำหนดความร่วมมือของคนในชุมชนและหน่วยงานภายในชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชน โรงเรียน วัด องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น
- 2) ปลุกจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้ตระหนักรู้จักรัก และหวงแหนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
- 3) จัดให้มีประเพณีประจำของท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ เพื่อเป็นส่วนในการถ่ายทอดศิลปะ วัฒนธรรมให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ และสืบทอดต่อไป

4.3 ผลการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน พบว่า มีจำนวนเพศหญิง 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54 มีเพศชาย 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46 ช่วงอายุระหว่าง 12-18 ปี 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 อายุระหว่าง 19-24 ปี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อายุระหว่าง 25-40 ปี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อายุระหว่าง 41-50 ปี 29 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อายุระหว่าง 51-60 ปี 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 อายุมากกว่า 60 ปี 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11 มีสถานะภาพเป็นคนโสด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 มีสถานะภาพการสมรส 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56 พบว่ามีการหม้าย หย่า 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 100 คน คิดเป็นร้อยละ 100 อาชีพปัจจุบันทำนา 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ทำสวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และอื่นๆ ระบุรับจ้าง 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23 มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่มในปัจจุบัน พบว่าเป็นอาสาสมัคร 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 เป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 เป็นชาวบ้านอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31 และอื่น ๆ ระบุ เป็นนักเรียน นักศึกษา 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 กลุ่มตัวอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูล โดยตอบแบบสอบถาม การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน มีรายละเอียดวิธีการขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา รายละเอียดดังในตารางที่ 1 ดังนี้

จากชุมชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีรายละเอียดวิธีการขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

สถานภาพ	ค่า	
	จำนวน/คน	ร้อยละ.
1. เพศ		
ชาย	46	46
หญิง	54	54
2. อายุ		
12-18	10	10
19-24	12	12
25-40	12	12
41-50	29	29
51-60	26	26
มากกว่า 61 ปี	11	11
3.สถานภาพสมรส		
โสด	22	22
สมรส	56	56
หม้าย,หย่า	22	22
4.ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	100	100
5. อาชีพปัจจุบันเป็น		
ทำนา	47	47
6. หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองพุ่มในปัจจุบัน		
1. อาสาสมัคร	25	25
2.เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน	22	22
3. อยู่หมู่บ้านชุมชนหนองจาน	31	31
4.อื่นๆ(ระบุ) ..เป็นนักเรียนนักศึกษา..	22	22

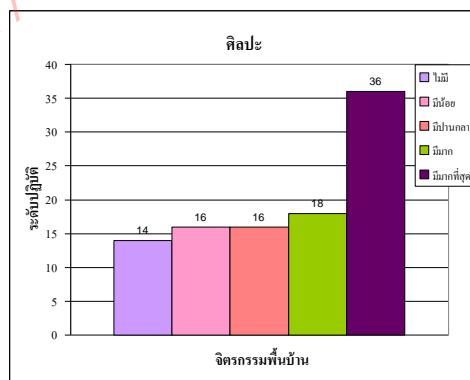
สรุปส่วนที่ 1

- 1) แบ่งตามเพศพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54% และชาย 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46%
- 2) จำแนกตามอายุพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29

- อายุระหว่าง 51-60 ปี 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 อายุระหว่าง 19-24 ปี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และอายุระหว่าง 25-40 ปี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12
- 3) จำแนกตามสถานภาพ แบ่งได้เป็นสถานภาพโสด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 มีสถานภาพการสมรส 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56 และมีการหม้าย หย่า 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22
  - 4) จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่ามีการศึกษามากกว่าปริญญาตรี 100 คน คิดเป็นร้อยละ 100
  - 5) จำแนกตามอาชีพปัจจุบันพบว่าปัจจุบันมีอาชีพทำนา 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 มีอาชีพทำสวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 มีอาชีพอื่นๆ ระบุเป็นนักเรียน นักศึกษา 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22
  - 6) จำแนกตามหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม ในปัจจุบัน (ตอบเพียงข้อเดียว) พบว่าเป็นคนอาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35 เป็นอาสาสมัคร 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 เป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน มี 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และอื่น ๆ ระบุเป็นนักเรียน นักศึกษา 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22

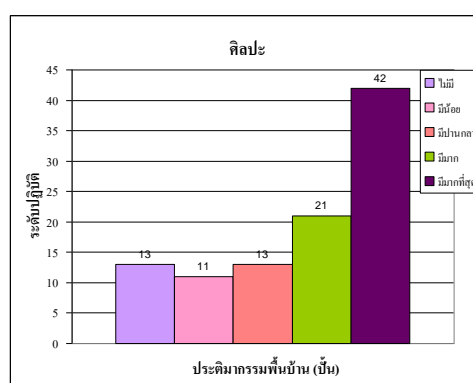
ส่วนที่ 2 คุณลักษณะด้านศิลปะที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาศิลปะ ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

รูปที่ 1 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะด้านจิตรกรรมพื้นบ้าน

รูปที่ 1 แสดงถึงระดับการปฏิบัติศิลปะท้องถิ่นด้านจิตรกรรมพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36 ระดับมีมากเป็นร้อยละ 18 ระดับมีปานกลางและมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 16 และระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 14 ตามลำดับ

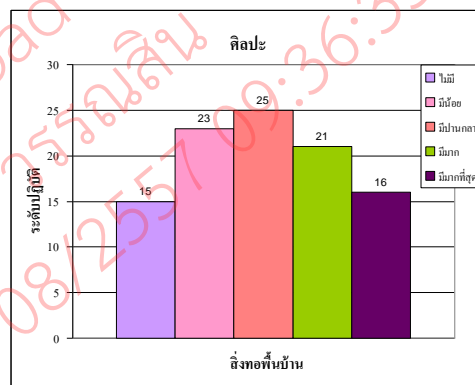
รูปที่ 2 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะด้านประติมากรรมพื้นบ้าน

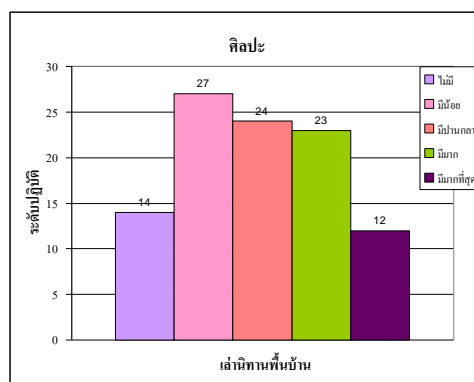
รูปที่ 2 แสดงถึงระดับการปฏิบัติศิลปะท้องถิ่นด้านประติมากรรมพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42 ระดับมีมากคิดเป็นร้อยละ 21 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 3 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 13 และระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 11 ตามลำดับ

รูปที่ 3 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะด้านสิ่งทอพื้นบ้าน

รูปที่ 3 แสดงถึงระดับการปฏิบัติศิลปะท้องถิ่นด้านสิ่งทอพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 25 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 23 ระดับมีมากคิดเป็นร้อยละ 21 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 16 และระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 15 ตามลำดับ

รูปที่ 4 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะด้านเล่นีทานพื้นบ้าน

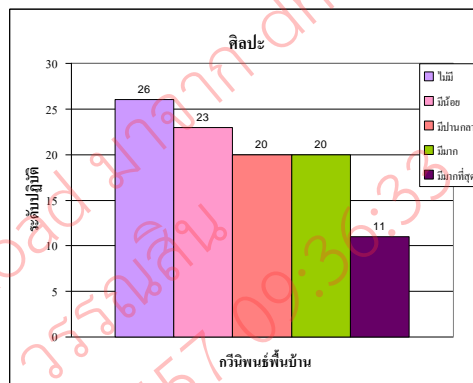

รูปที่ 4 แสดงถึง

ระดับการปฏิบัติศิลปะท้องถิ่น

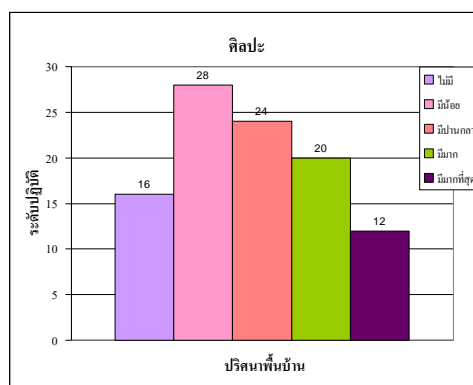
ด้านเล่านิทานพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 27 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 24 ระดับมีมากคิดเป็นร้อยละ 23 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 14 และระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

รูปที่ 5 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะกวีนิพนธ์พื้นบ้าน

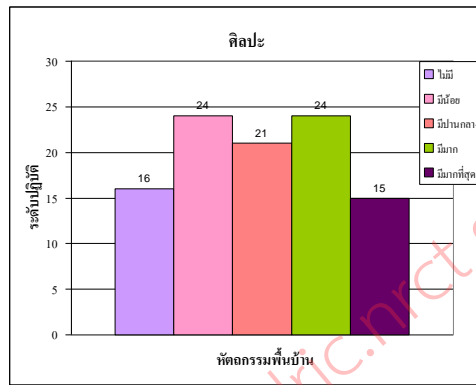
รูปที่ 5 แสดงถึงระดับการปฏิบัติศิลปะท้องถิ่นด้านกวีนิพนธ์พื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 26 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 23 ระดับมีปานกลางและระดับมีมากคิดเป็นร้อยละ 20 และระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 11 ตามลำดับ

รูปที่ 6 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะปริศนาพื้นบ้าน

รูปที่ 6 แสดงถึงระดับการปฏิบัติศิลปะท้องถิ่นด้านปริศนาพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 28 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 24 ระดับมีมากคิดเป็นร้อยละ 20 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 16 และระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

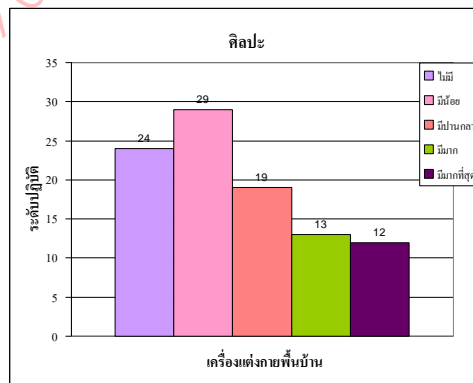
รูปที่ 7 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน

รูปที่ 7 แสดง
ด้านทัศนกรรมที่บ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอูมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมี
น้อยและมีมากที่สุดเป็นร้อยละ 24 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 21 ระดับมีไม่มีและระดับมีมากที่สุดคิด
เป็นร้อยละ 16 ตามลำดับ

ถึงระดับการปฏิบัติศิลปะท้องถิ่น

รูปที่ 8 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานศิลปะเครื่องแต่งกาย
ที่บ้าน

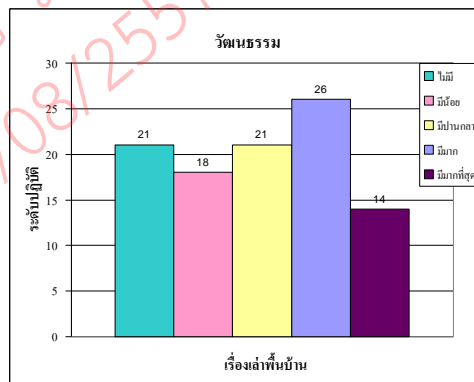
รูปที่ 8 แสดงถึง
ด้านเครื่องแต่งกายที่บ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอูมแพ จังหวัดขอนแก่น มี
ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 29 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 24 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 19 ระดับมีมาก
คิดเป็นร้อยละ 13 และระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

ระดับการปฏิบัติศิลปะท้องถิ่น

ผลสำรวจ จากแบบสอบถามด้านศิลปะให้น้ำหนักมากน้อยดังนี้คือ ชุมชนส่วนมากให้ความสำคัญ
คิดเห็นระดับมีมากที่สุด ได้แก่ จิตรกรรมที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 36 และด้านประติมากรรมที่บ้าน (ปั้น)
คิดเป็นร้อยละ 42 ระดับมีปานกลางคือ สิ่งทอที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25 ระดับมีน้อย ได้แก่ เล่านิทาน
ที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 27 ปริศนาที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 28 ทัศนกรรมที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 24 และ
เครื่องแต่งกายที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 29 ระดับไม่มีคือ กวีนิพนธ์ที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 26 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 คุณลักษณะ ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ตอบสนองสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรม ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

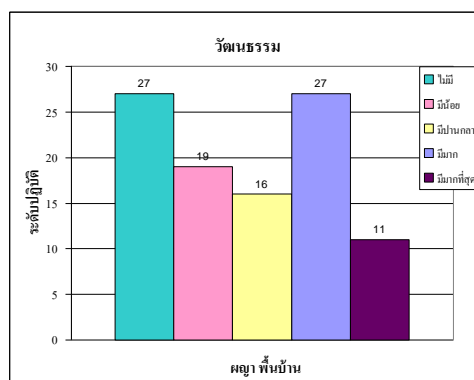
รูปที่ 9 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานวัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องเล่าพื้นบ้าน

รูปที่ 9 แสดงถึง

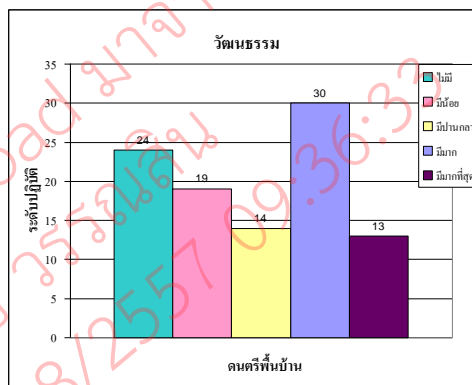
ระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเรื่องเล่าพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดเป็นร้อยละ 26 ระดับมีปานกลางและระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 21 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 18 และระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 14 ตามลำดับ

รูปที่ 10 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานวัฒนธรรมพื้นบ้านเพลง ผญาพื้นบ้าน

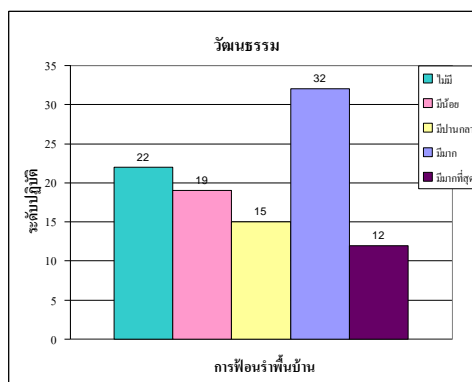
รูปที่ 10 แสดงถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านเพลง ผญาพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับไม่มีและระดับมีมากคิดเป็นร้อยละ 27 ระดับมีน้อยครั้งคิดเป็นร้อยละ 19 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 16 และระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 11 ตามลำดับ

รูปที่ 11 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานวัฒนธรรมพื้นบ้าน เรื่องดนตรีพื้นบ้าน

รูปที่ 11 แสดงถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 30 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 24 ระดับมีน้อยเป็นร้อยละ 19 ระดับมีปานกลางเป็นร้อยละ 14 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ

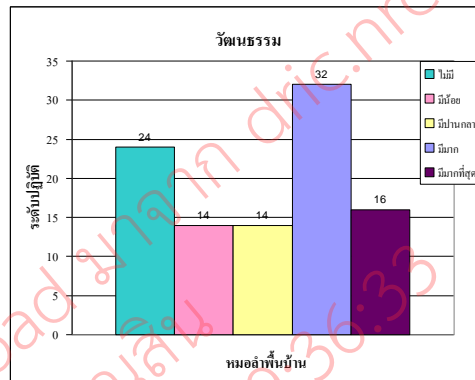
รูปที่ 12 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานวัฒนธรรมพื้นบ้าน เรื่องการฟ้อนรำพื้นบ้าน

รูปที่ 12 แสดงถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการฟ้อนรำพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32 ระดับไม่มี

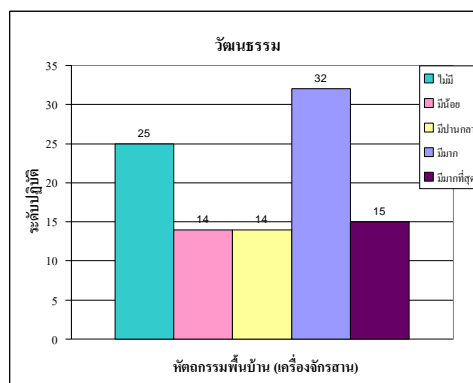
คิดเป็นร้อยละ 22 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 19 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 15 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12ตามลำดับ

รูปที่ 13 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานวัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องหมอลำพื้นบ้าน

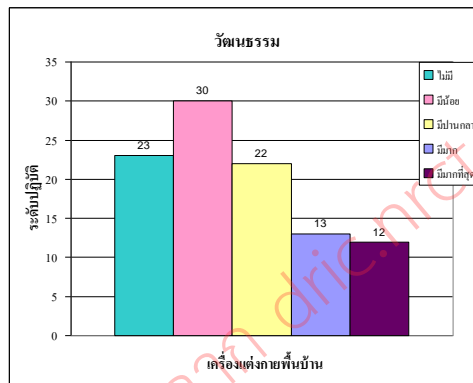
รูปที่ 13 แสดง ถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านหมอลำพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอู่มแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 24 ระดับมีมากที่สุดเป็นร้อยละ 16 ระดับมีน้อยและระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 14 ตามลำดับ

รูปที่ 14 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานวัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องหัตถกรรมพื้นบ้าน (เครื่องจักรสาน)

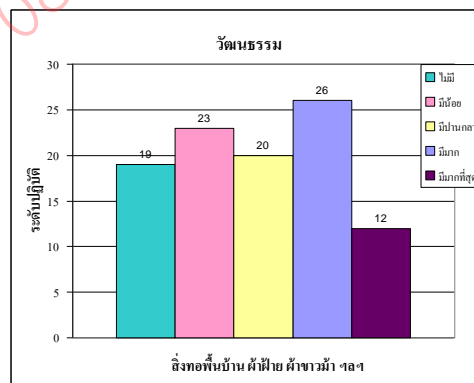
รูปที่ 14 แสดง ถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการฟ้อนรำพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอู่มแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 25 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 15 และระดับมีน้อยและระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 14 ตามลำดับ

รูปที่ 15 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานวัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องเครื่องแต่งกายพื้นบ้าน

รูปที่ 15 แสดงถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเรื่องเครื่องแต่งกายพื้นบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 30 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 23 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 22 ระดับมีมากคิดเป็นร้อยละ 13 และระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

รูปที่ 16 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทงานวัฒนธรรมพื้นบ้านเรื่องสิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯ

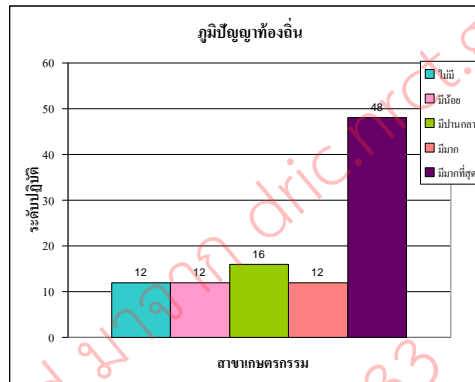
รูปที่ 16 แสดงถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเรื่องสิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากคิดเป็นร้อยละ 26 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 23 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 20 ระดับไม่มีเป็นร้อยละ 19 และระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

ผลสำรวจ จากแบบสอบถามด้านวัฒนธรรมให้น้ำหนักมากน้อยดังนี้คือ ชุมชนส่วนมากให้ความสำคัญเห็นระดับมีมากได้แก่ เรื่องเล่าพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 26 ผญา พื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 27 ดนตรีพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 30 การฟ้อนรำพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 32 หมอลำพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 32 หัตถกรรมพื้นบ้าน (เครื่องจักรสาน)คิดเป็นร้อยละ 32 สิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯคิดเป็นร้อยละ 26 ระดับมีน้อยคือ เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ

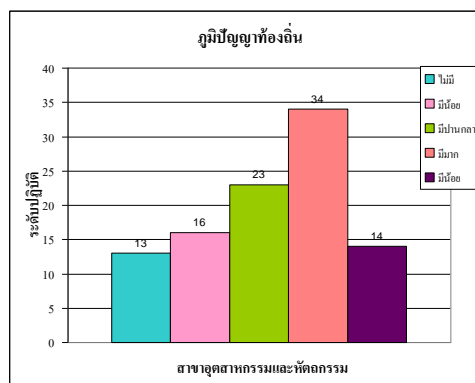
ส่วนที่ 4 คุณลักษณะ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ตอบสนองสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

รูปที่ 17 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทสาขาเกษตรกรรม

รูปที่ 17 แสดง ถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นประเภทสาขาเกษตรกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 16 ระดับมีมาก ระดับมีน้อยและระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

รูปที่ 18 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทสาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

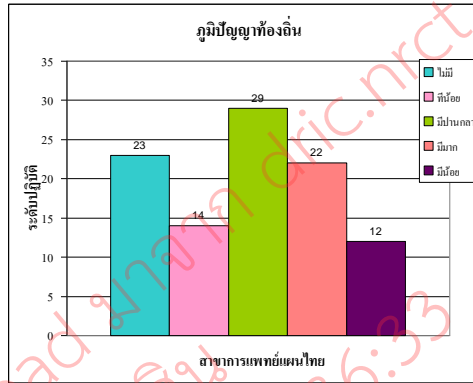

รูปที่ 18 แสดง ถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นประเภทสาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรม

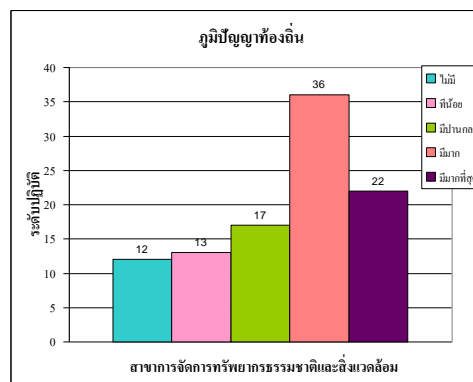
ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 23 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 16 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 14 และระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ

รูปที่ 19 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทสาขาการแพทย์แผนไทย

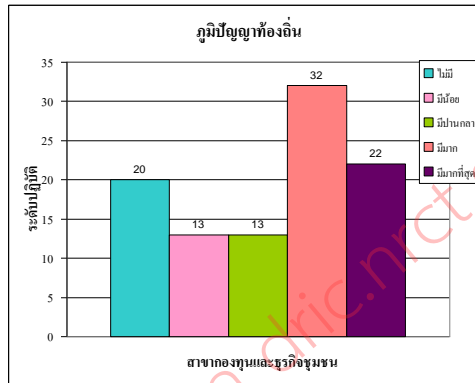
รูปที่ 19 แสดงถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นประเภทสาขาการแพทย์แผนไทย ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 29 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 23 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 22 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 14 และระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

รูปที่ 20 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 20 แสดงถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นสาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 22 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 17 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 13 และระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

รูปที่ 21 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขากองทุนและธุรกิจชุมชน

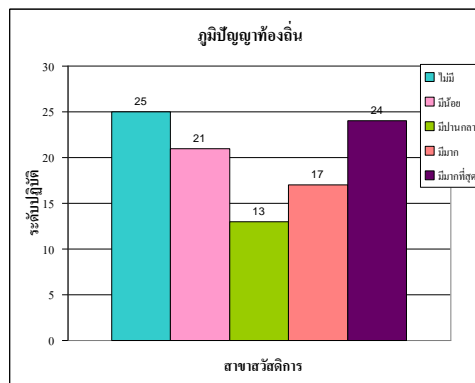

รูปที่ 21 แสดง

ถึงระดับการปฏิบัติด้าน

วัฒนธรรมท้องถิ่นสาขากองทุนและธุรกิจชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอูมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 22 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 20 ระดับมีน้อยและมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ

รูปที่ 22 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาสวัสดิการ

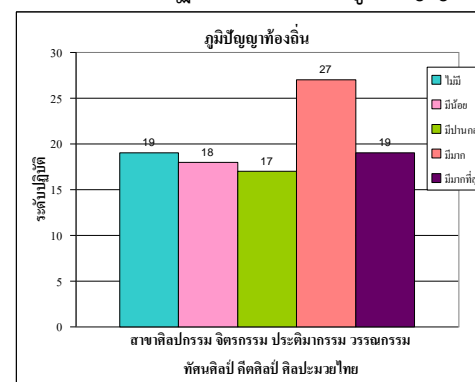

รูปที่ 22 แสดง

ถึงระดับการปฏิบัติด้าน

วัฒนธรรมท้องถิ่นประเภทสาขาสวัสดิการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอูมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 25 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 24 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 21 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 17 และระดับมีปานกลางเป็นคิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ

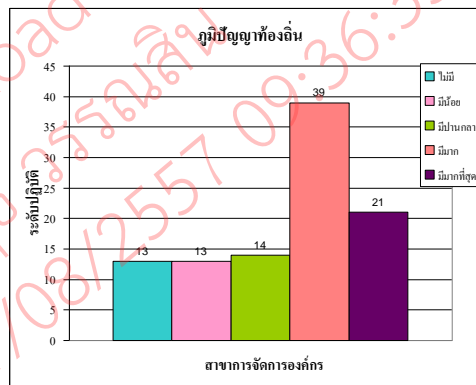
รูปที่ 23 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น

ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวย

รูปที่ 23 แสดงถึงระดับการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นสาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทักษะศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 27 ระดับไม่มีและมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 19 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 18 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 17 ตามลำดับ

รูปที่ 24 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาการจัดการองค์กร

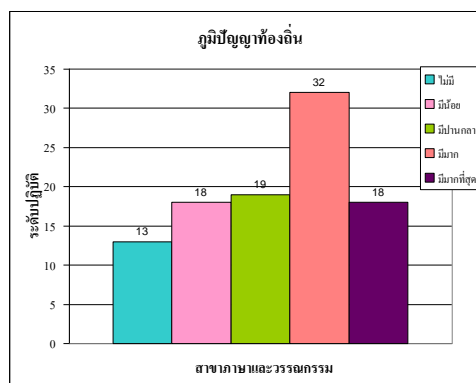

รูปที่ 24 แสดง

ถึงระดับการปฏิบัติด้าน

วัฒนธรรมท้องถิ่นประเภทสาขาการจัดการองค์กร ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 21 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 14 และระดับไม่มีและมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ

รูปที่ 25 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาภาษาและวรรณกรรม

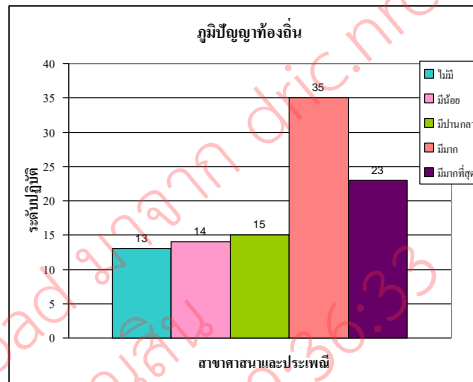
รูปที่ 25 แสดง

ถึงระดับการปฏิบัติด้าน

วัฒนธรรมท้องถิ่นสาขาภาษาและวรรณกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ

จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 19 ระดับมีน้อยและระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 18 ระดับไม่มีคิดเป็นร้อยละ 13 และระดับไม่มี ตามลำดับ

รูปที่ 26 แสดงช่วงระดับการปฏิบัติของการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศาสนาและประเพณี

รูปที่ 26 แสดง

ถึงระดับการปฏิบัติด้าน

วัฒนธรรมท้องถิ่นสาขาศาสนาและประเพณี ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 35 ระดับมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23 ระดับมีปานกลางคิดเป็นร้อยละ 15 ระดับมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 14 และระดับไม่มีเป็นคิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ

ผลสำรวจ จากแบบสอบถามด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นให้น้ำหนักมากน้อยดังนี้คือ ชุมชนส่วนมากให้ความคิดเห็นระดับมีมากที่สุดคือ สาขาเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 48 ระดับมีมากได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรมคิดเป็นร้อยละ 34 สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 36 สาขากองทุนและธุรกิจชุมชนคิดเป็นร้อยละ 32 สาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย คิดเป็นร้อยละ 27 สาขาการจัดการองค์กรคิดเป็นร้อยละ 32 สาขาภาษาและวรรณกรรมคิดเป็นร้อยละ 32 สาขาศาสนาและประเพณีคิดเป็นร้อยละ 35 ระดับมีปานกลาง คือ สาขาการแพทย์แผนไทยคิดเป็นร้อยละ 29 และระดับไม่มีคือ สาขาสวัสดิการคิดเป็นร้อยละ 25 ตามลำดับ

4.4 ผลของการส่งเสริม พัฒนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเที่ยวท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ชาวบ้านโดย ได้จัดให้มีการจัดประชุมชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น ลงมติแสดงความต้องการว่ามีความสนใจต้องการที่จะศึกษาและรับการอบรมให้ความรู้ด้านใดบ้าง จากนั้นจึงแบ่งขอบเขตข้อมูลออกในแต่ละด้าน ตามที่ชาวบ้านมีความต้องการ และทำการอบรมให้ความรู้พร้อมๆกับการฝึกทักษะและปลูกจิตสำนึกให้รู้จักหวงแหนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสืบไป

ในการฝึกอบรมในโครงการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ในการกำหนดยุทธศาสตร์ ด้านการจัดการความรู้ชาวบ้านได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มผลิตเครื่องจักรสาน
- 2) กลุ่มการทำอาหาร
- 3) กลุ่ม Home Stay
- 4) กลุ่ม ศิลปะ วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) กลุ่ม การพัฒนาของที่ระลึก

4.5 ผลของการทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากแบบสอบถาม จากการระดมสมอง จากการฝึกอบรมให้ความรู้ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในด้านการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาทำให้เกิดจิตสำนึกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ในด้านศิลปะท้องถิ่นชุมชนมีมากที่สุดในด้านจิตรกรรมพื้นบ้าน ประติมากรรมพื้นบ้านและด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน อีกทั้งในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ก็มีมากทั้งเรื่องเล่าพื้นบ้าน ฃญา พื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การฟ้อนรำพื้นบ้าน หมอลำพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน(เครื่องจักรสาน) สิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯ และในส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้มก็มีมากถึงมากที่สุดทั้งในส่วนของสาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี เป็นต้น

4.6 อภิปรายผล

การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน พบว่า ด้านศิลปะ ให้ความคิดเห็นระดับมีมากที่สุด ได้แก่ จิตรกรรมพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 36 และด้านประติมากรรมพื้นบ้าน(ปั้น) คิดเป็นร้อยละ 42 ระดับมีปานกลางคือ สิ่งทอพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 25 ระดับมีน้อย ได้แก่ เล่านิทานพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 27 ปริศนาพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 28 หัตถกรรมพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 24 และเครื่องแต่งกายพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 29 ระดับไม่มีคือ กวีนิพนธ์พื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 26 ตามลำดับ

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าด้านศิลปะ หมายถึงงานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือและด้วยความคิด เกี่ยวกับรูปแบบด้วยการถ่ายทอดรูปแบบนั้น มีทั้งที่เป็นรูปธรรม กึ่งนามธรรม และที่เป็นนามธรรมในกรณีรูปแบบที่เป็นรูปธรรม หรือกึ่งนามธรรม ผู้วิจัยพอจับใจความตีความหมายได้ว่าเป็นอะไร คือศิลปะที่สัมผัสรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทางการดู หรือรับรู้ ความงามหรือความรู้สึกด้านต่าง ๆ อันแฝงไว้ในผลงานด้วยตนเอง เช่นผลงานสถาปัตยกรรมผลงานจิตรกรรม ประติมากรรม เป็นต้น ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในการขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ในอนาคต มีความสัมพันธ์ต่อการการนำต้นแบบการมีส่วนร่วม การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน การบูรณาการกับงานวิจัยที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้สามารถรักษารูปแบบการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืนตลอดไป

การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน พบว่า ด้านวัฒนธรรมชุมชน ให้ความคิดเห็นระดับมีมากที่สุดได้แก่ เรื่องเล่าพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 26 ฃญา พื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 27 ดนตรีพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 30 การฟ้อนรำพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 32 หมอลำพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 32 หัตถกรรมพื้นบ้าน (เครื่องจักรสาน)คิดเป็นร้อยละ 32 สิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯคิดเป็นร้อยละ 26 ระดับมีน้อยคือ เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ

พบว่าวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในสังคมใหญ่ ย่อมมีเนื้อหา รูปแบบ บทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไป หากว่า ความแตกต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมโดยรวมแล้ว ก็สมควรให้กลุ่มชนทั้งหลายมีโอกาส เรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน สภาพความแตกต่างเช่นนี้เป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม ซึ่งสาโรช,ระดม,เสาวนีย์,โกวิท ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้คือ วัฒนธรรม หมายถึง พฤติกรรมทั้งมวลของมนุษย์อันเกิดจากการเรียนรู้ และพฤติกรรมนั้นถูกกำหนด จากประเพณี รวมไปถึงแนวทางวิถีชีวิต

ของบุคคลกลุ่มหนึ่งเป็นลักษณะรวมของพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นเกิดจากการเรียนรู้ และมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง แสดงความเป็นเอกลักษณ์ หรือเครื่องบ่งชี้ความเป็นกลุ่มชนของกลุ่มบุคคลนั้น ๆ โดยอาศัยสัญลักษณ์และการเรียนเป็นสื่อ และวัฒนธรรม หมายความว่า ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประเทศ เป็นสิ่งบรรยายผลงานทั้งหมดที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ได้แก่ ศาสนา ปรัชญา ภาษา กฎหมาย การปกครอง ศิลปวิทยาการ เครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น

โดยสรุป วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The way of life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิธีการกิน วิธีการอยู่ วิธีการแต่งกาย วิธีการทำงาน วิธีการพักผ่อน วิธีการแสดงอารมณ์ วิธีการสื่อความรู้สึก การจราจรและขนส่ง วิธีการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิธีการแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจาก เอกชนหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่าง แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน พบว่า ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความคิดเห็นระดับมีมากที่สุดคือ สาขาเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 48 ระดับมีมากได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรมคิดเป็นร้อยละ 34 สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 36 สาขากองทุนและธุรกิจชุมชนคิดเป็นร้อยละ 32 สาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทักษะศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย คิดเป็นร้อยละ 27 สาขาการจัดการองค์การคิดเป็นร้อยละ 32 สาขาภาษาและวรรณกรรมคิดเป็นร้อยละ 32 สาขาศาสนาและประเพณีคิดเป็นร้อยละ 35 ระดับมีปานกลาง คือ สาขาการแพทย์แผนไทยคิดเป็นร้อยละ 29 และระดับไม่มีคือ สาขาสวัสดิการคิดเป็นร้อยละ 25 ตามลำดับ พบว่าสอดคล้องกับ สามารถ,ปรีชา,ประเวศ,ยิ่งยง,วิจิต,ธวัช,รัตนะ, ในระดับปานกลางซึ่งกล่าวว่า ภูมิปัญญา(Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน(Popular wisdom) หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น(Local wisdom) หมายถึง พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรง คือประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือความรู้สะสมที่สืบทอดกันมา ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้ เป้าหมายก็คือ เพื่อให้เกิดความสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชนหมู่บ้าน และในส่วนที่เป็นปัจเจกของชาวบ้านเอง ถ้าหากเกิดปัญหาทางด้านความไม่สมดุลกันขึ้น ก็จะก่อให้เกิดความไม่สงบสุข เกิดปัญหาในหมู่บ้านชุมชน และ “ภูมิปัญญา ยังหมายถึง ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าวโดยการใช้ควาย รู้จักสานกระบุงตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักเอาดินขี้กระต๊ามมาแช่น้ำ ต้มให้เหือดแห้งเป็นเกลือสินเธาว์ ก็เรียกว่าภูมิปัญญาทั้งสิ้น” ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจมีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น ภูมิปัญญาพื้นบ้าน, ภูมิปัญญาชาวบ้าน, ทรัพยากรท้องถิ่น, แหล่งความรู้ท้องถิ่นหรือแหล่งวิทยาการในชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้นเป็นความรู้ชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชนเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของเขา ความรู้ดังกล่าวไม่ได้จัดเข้ารหัสเก็บไว้ แต่เป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้ มีพลังและสำคัญยิ่งช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอด สร้างสรรค์การผลิตและ

ช่วยในด้านการทำงาน เป็นสิ่งที่สะสมมากกว่าศตวรรษแล้ว เป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุผล และมีผลในตัวเอง และภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าว จะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ปะปนเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล ซึ่งกระบวนการที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ(ม.ป.ป.) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน(Popular Wisdom) คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษาสังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา เป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวของผู้รู้เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษาและนำมาใช้ ก็จะเป็นที่รู้จักกัน เกิดการยอมรับ ถ่ายทอดพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ ตามยุคตามสมัยได้ และทรงพล อุชิตกุล (2551) การเพิ่มศักยภาพในการพัฒนารูปแบบการผลิตสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความห่วงแหน ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้ จำเป็นจะต้องให้วัด โรงเรียนเป็นผู้นำในการสืบทอดให้ยังคงมีอยู่กับเยาวชนของแต่ละท้องถิ่นให้มีความรักห่วงแหนในจิตวิญญาณของเยาวชนตลอดไป ดังนั้นควรจะมีผู้เข้ามาศึกษาวิจัยหาข้อมูลพื้นฐานทางด้านภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพราะนี่คือฐานข้อมูลที่จะเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวในอนาคตของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างยั่งยืน และกรมวิชาการ(2542) ศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการศึกษา ทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น และในส่วนของชุมชนก็มีความสามัคคีกันมากขึ้นด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่น โดยเน้นให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง และท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจและมีความผูกพันกับท้องถิ่นตลอดจนมีความรู้ความสามารถในการคิด การจัดการและการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ทั้งที่เกี่ยวกับตนเอง การประกอบอาชีพและการพัฒนาท้องถิ่น

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าด้านด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการศึกษา ทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น และในส่วนของชุมชนก็มีความสามัคคีกันมากขึ้นด้วย ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในการขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ในอนาคต มีความสัมพันธ์ต่อการการนำต้นแบบการมีส่วนร่วม การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน การบูรณาการกับงานวิจัยที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้สามารถรักษารูปแบบการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงและยั่งยืนตลอดไป

4.7 สรุป

จากแบบสอบถาม จากการระดมสมอง จากการฝึกอบรมให้ความรู้ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในด้านการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาทำให้เกิดจิตสำนึกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ในด้านศิลปะท้องถิ่นชุมชนมีมากที่สุดในด้านจิตรกรรมพื้นบ้าน ประติมากรรมพื้นบ้านและด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน อีกทั้งในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ก็มีมากทั้งเรื่องเล่าพื้นบ้าน ฃญา พื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การฟ้อนรำพื้นบ้าน หมอลำพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน(เครื่องจักรสาน) สิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯ และในส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้มก็มีมากถึงมากที่สุดทั้งในส่วนของสาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี เป็นต้น

ไฟล์นี้ download มาจาก diprku.com
โดย ศรายุธ วรรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:36:33

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) บางส่วนผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าและการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยได้กำหนดแบบ สอบถามในการศึกษาแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านศิลปะท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลส่วนบุคคลที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน จำนวน 100 คน พบว่า

- 1) แบ่งตามเพศพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54 และชาย 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46
- 2) จำแนกตามอายุพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29 อายุระหว่าง 51-60 ปี 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 อายุระหว่าง 19-24 ปี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และอายุระหว่าง 25-40 ปี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12
- 3) จำแนกตามสถานภาพ แบ่งได้เป็นสถานภาพโสด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 มีสถานภาพการสมรส 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56 และมีการหม้าย หย่า 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22
- 4) จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่ามีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 100 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- 5) จำแนกตามอาชีพปัจจุบันพบว่าปัจจุบันมีอาชีพทำนา 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 มีอาชีพทำสวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 มีอาชีพอื่นๆ ระบุเป็นนักเรียน นักศึกษา 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22
- 6) จำแนกตามหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหนองจาน ในปัจจุบัน (ตอบเพียงข้อเดียว) พบว่าเป็นคนอาศัยอยู่ในชุมชนหนองจาน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35 เป็นอาสาสมัคร 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 เป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน มี 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และอื่น ๆ ระบุเป็นนักเรียน นักศึกษา 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้จำแนกตามระดับการปฏิบัติโดยแบ่งออกเป็นแต่ละด้านดังต่อไปนี้

5.2.1 ด้านศิลปะท้องถิ่นให้น้ำหนักมากน้อยดังนี้คือ ชุมชนส่วนมากให้ความคิดเห็นระดับมีมากที่สุด ได้แก่ จิตรกรรมพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 36 และด้านประติมากรรมพื้นบ้าน (ปั้น) คิดเป็นร้อยละ 42 ระดับมีปานกลางคือ สิ่งทอพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 25 ระดับมีน้อย ได้แก่ เล่านิทานพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ

27 ปริศนาพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 28 หัตถกรรมพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 24 และเครื่องแต่งกายพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 29 ระดับไม่มีคือ กวีนิพนธ์พื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 26 ตามลำดับ

5.2.2 ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้น้ำหนักมากน้อยดังนี้คือ ชุมชนส่วนมากให้ความคิดเห็นระดับมีมากได้แก่ เรื่องเล่าพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 26 ผญา พื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 27 ดนตรีพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 30 การฟ้อนรำพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 32 หมอลำพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 32 หัตถกรรมพื้นบ้าน (เครื่องจักรสาน)คิดเป็นร้อยละ 32 สิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯคิดเป็นร้อยละ 26 ระดับมีน้อยคือ เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ

5.2.3 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้น้ำหนักมากน้อยดังนี้คือ ชุมชนส่วนมากให้ความคิดเห็นระดับมีมากที่สุดคือ สาขาเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 48 ระดับมีมากได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรมคิดเป็นร้อยละ 34 สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 36 สาขากองทุนและธุรกิจชุมชนคิดเป็นร้อยละ 32 สาขาศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทักษะศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย คิดเป็นร้อยละ 27 สาขาการจัดการองค์กรคิดเป็นร้อยละ 39 สาขาภาษาและวรรณกรรมคิดเป็นร้อยละ 32 สาขาศาสนาและประเพณีคิดเป็นร้อยละ 35 ระดับมีปานกลาง คือ สาขาการแพทย์แผนไทย คิดเป็นร้อยละ 29 และระดับไม่มีคือ สาขาสวัสดิการคิดเป็นร้อยละ 25 ตามลำดับ

5.3 เพื่อส่งเสริม พัฒนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ชาวบ้านโดย ได้จัดให้มีการจัดประชุมชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น ลงมติแสดงความต้องการว่ามีความสนใจต้องการที่จะศึกษาและรับการอบรมให้ความรู้ด้านใดบ้าง จากนั้นจึงแบ่งขอบเขตข้อมูลออกในแต่ละด้าน ตามที่ชาวบ้านมีความต้องการ และทำการอบรมให้ความรู้พร้อมๆกับการฝึกทักษะและปลูกจิตสำนึกให้รู้จักหวงแหนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสืบไป

ในการฝึกอบรมในโครงการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ในการกำหนดยุทธศาสตร์ ด้านการจัดการความรู้ชาวบ้านได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มผลิตเครื่องจักรสาน
- 2) กลุ่มการทำอาหาร
- 3) กลุ่ม Home Stay
- 4) กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) กลุ่มผลิตของที่ระลึก

5.4 เพื่อทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากแบบสอบถาม จากการระดมสมอง จากการฝึกอบรมให้ความรู้ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในด้านการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาทำให้เกิดจิตสำนึกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ในด้านศิลปะท้องถิ่นชุมชนมีมากที่สุดในด้านจิตรกรรมพื้นบ้าน ประติมากรรมพื้นบ้านและด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน อีกทั้งในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ก็มีมากทั้งเรื่องเล่าพื้นบ้าน ผญา พื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การฟ้อนรำพื้นบ้าน หมอลำพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน(เครื่องจักรสาน) สิ่งทอพื้นบ้าน ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ฯลฯ และในส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้มก็มีมากถึงมากที่สุดทั้งในส่วนของสาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาศิลปกรรม จิตรกรรม

ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะของคณะผู้วิจัย

ในองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่มนั้นมีทรัพยากรด้านศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สามารถนำมาเป็นจุดเด่นในการท่องเที่ยวอีกทั้งคนในชุมชนก็ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาเพียงแต่คนในชุมชนยังขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว และแนวทางการสืบทอดมรดกทางศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางแก้ปัญหาทางด้านการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจะต้องมีการพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความห่วงแหน ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่นเอาไว้ ชุมชนควรสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และปลูกฝังให้กับเยาวชนโดยอาศัย ครอบครัว ผู้นำชุมชน โรงเรียน วัด เป็นผู้นำเพื่อสืบทอดให้คงอยู่กับเยาวชนในท้องถิ่นสืบไป

ดังนั้น ควรมีผู้นำผลการศึกษาวิจัยนี้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาและจัดการระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้กับชุมชน และการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในชุมชนในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะนี่คือ ฐานข้อมูลที่จะเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวในอนาคตของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างยั่งยืน และเป็นมรดกของชาติที่ต้องรักษาเอาไว้

ไฟล์นี้ download จาก
โดย ศรายุทธ์ วรรณภูมิ
เมื่อ 07/08/2557 09:38:38

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปี 2552.สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2554 จาก<http://th.wikipedia.org/wiki/การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,36 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.กรุงเทพฯ: ดอกเบญจ.2539.
- การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2554 จาก edu.nu.ac.th/selfaccess/researches/admin/upload/3130710095502is.pdf
- กุลวรา สุวรรณพิมล 2549, การศึกษารูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรด้านคุณภาพการบริการของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ภูเก็ต พังงา และกระบี่.สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2554 จาก http://elibrary.trf.or.th/project_contentTRFN.asp?PJID=RDG48O0042
- จุลดิษฐ์ อุปฮาด, ศิลปะกับการพัฒนาอาชีพของชุมชนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- เด็กสี่สาน,ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือรากฐานของชุมชน.สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2553 จาก <http://www.seubsan.net/index.php>.
- ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุขและคณะ, วัฒนธรรมองค์การเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- ทรงพล อูปชิตกุล. การเพิ่มศักยภาพในการพัฒนารูปแบบการผลิตสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,แหล่งข้อมูลอีสาน 2000 และเว็บไซต์ยอดฮิต.ขอนแก่น: คลังนาวิทยา, 2543
- นราทิพย์ พุ่มทรัพย์. คมชัดลึก เรื่องเลือกชุมชนต้นแบบวิจัยวิธีสร้างชื่อเสียง-พอเพียง,สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2554 จาก<http://www.komchadluek.net/detail/20100216/48637/48637.html>
- บัญชา นาคทอง และคณะ. โครงการศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, 2550.
- ประทีป บุญแจ้ง 2554. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านเกาะปากจั่น ตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2554 จาก http://elibrary.trf.or.th/project_contentTRFN.asp?PJID=RDG44M0002
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น,เรียนรู้ท้องถิ่นโรงเรียนโพธิ์ราชภูร์บำรุง.สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2554 จาก [http:// school.obec.go.th/prbr/wisdom/mean.htm](http://school.obec.go.th/prbr/wisdom/mean.htm)
- ณัฐนพันธ์ น่วมสำราญ. แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน.กรุงเทพฯ:วารสารวิชาการปริทัศน์.2553.
- ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการจัดการศึกษา.สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2554 จาก school.obec.go.th/phifo/data/local.pdf
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น,สู่ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี.ขอนแก่น: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2541.
- มณีนีภา ชูติบุตรและคณะ. ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน. กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- รร.ทบอ.บูรณวิทยา. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2554 จาก

<http://artbuarmy.blogspot.com/2009/10/blog-post.html>

รัศมี ชูทรงเดช. โครงการวิจัยระยะสั้น เรื่องการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการฟื้นฟู อนุรักษ์ และจัดการ สืบสานทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ของชุมชนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

รายงานพิเศษ เรื่อง "ชุมชนต้นแบบสู่การพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน" Source – กรมประชาสัมพันธ์

วัฒนธรรม.2554.สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2554 จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/วัฒนธรรม>
 วาสนา แก้วห้ำ. ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระบบแพทย์พื้นบ้านต่อการชะลอการป่วยด้วยโรคเบาหวานของกลุ่ม ชาติพันธุ์มอญเขมร : กรณีศึกษาวัดในจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดสุรินทร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏ-สุรินทร์, 2550.

ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ.ภูมิปัญญาท้องถิ่น.2552.สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2554 จาก

<http://www.tkc.go.th/index.aspx?pageid=110&parent=0>

สกนธ์ ภู่งามดี. พื้นฐานทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : บุก พอยท์, 2547

สุชาติ สุทธิ. เรียนรู้การเห็น : พื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์ = Learning to see : a foundation of visual arts criticism. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2535

เสรี พงศ์พิศ. ฐานคิดจากแม่บทสู่วิสาทฤษฎีชุมชน.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พลังปัญญา,2548

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2554 จาก

<http://tambonnanongtum.go.th/site/3-abt.html>

Brand Name GalleryTheme zone featuring 100+ brands at Hong Kong Watch & Clock

Fair 2010.สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2554 จาก www.hktdc.com/hkwatchfair.

Tourist Police Chaing Rai – Phayao.2554.สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2554 จาก

<http://chiangraitouristpolice.com/article.php?=1>.

ภาคผนวก
แบบสอบถามเพื่อการศึกษาคั่นควำวิจัย

ไฟล์นี้ download มาจาก eric.nrct.go.th
โดย ศราวุธ วรรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:36:40

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องชุมชนหนองจาง ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดขอนแก่น

เรื่อง การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

STUDY OF ARTS, CULTURAL AND FOLK WISDOM FOR SUSTAINABLE ECOTOURISM

โดย สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เกี่ยวข้อง จึงใคร่ขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นดังกล่าว

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถาม ตามความเป็นจริง และขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นความลับ ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด เพราะจะนำเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น มิได้แจกแจงข้อมูลเป็นรายบุคคลแต่อย่างใด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ข้อมูลด้านศิลปะ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านวัฒนธรรม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เชิงประจักษ์ในสภาพปัจจุบัน พร้อมทั้งความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณที่ท่านได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นายพยุหะศิลป์ เปศรี)

สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***ความหมายของศิลปะ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อความงามและความพึงพอใจ ในรูปลักษณะต่าง ๆ ให้ปรากฏ ซึ่งสุนทรียภาพ ความประทับใจ หรือความสะเทือนอารมณ์ ความอัจฉริยภาพ พุทธิปัญญา ประสบการณ์ ประสบการณ์ รสนิยม และทักษะของแต่ละคน เพื่อความพอใจ ความรื่นรมย์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีหรือ ความเชื่อทางศาสนา

***ความหมายของ วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึง ความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประเทศ (พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485)

*** ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับ ประยุกต์และเปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 1		สำหรับ ผู้ศึกษา
สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อความที่ตรงกับลักษณะส่วนบุคคลของท่าน		
1. เพศ	☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง	Sex001 ☐ Sex002 ☐
2. อายุ.....ปี (อายุมากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)		Age003 ☐ ☐
3. สถานภาพสมรส	☐ 1. โสด ☐ 2. สมรส ☐ 3. หม้าย, หย่า	Status004 ☐ Status005 ☐ Status006 ☐
4. ระดับการศึกษาสูงสุด	☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2. ปริญญาตรี	Edu007 ☐ Edu008 ☐
5. อาชีพปัจจุบันเป็น	☐ 1. ทำนา ☐ 2. ทำสวน ☐ 3. พนักงานของรัฐ ☐ 4. รับราชการ กำนัน ☐ 5. อื่น ๆ (ระบุ).....	Position1009 ☐ Position20010 ☐ Position30011 ☐ Position40012 ☐ Position50013 ☐
6. หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับอบต.ชุมชนนาหนองทุ่มในปัจจุบัน (ตอบเพียงข้อเดียว)	☐ 1. เป็นผู้นำชุมชนนาหนองทุ่ม ☐ 2. อาสาสมัคร ☐ 3. หัวหน้าชุมชน ☐ 4. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ☐ 5. อยู่หมู่บ้านชุมชนหนองจาน .....ปี ☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ).....	Time1 0014 ☐ ☐ Time2 0015 ☐ ☐ Time3 0016 ☐ ☐ Time4 0017 ☐ ☐ Time5 0018 ☐ ☐ Time6 0019 ☐ ☐

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การศึกษา ศิลปะ ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
อย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง และความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. ด้านศิลปะท้องถิ่น	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับผู้ศึกษา
	มีมากที่สุด (5)	มีมาก (4)	มีปานกลาง (3)	มีน้อย (2)	ไม่มี (1)	
มีภูมิปัญญาฯประเภทงานศิลปะ เช่น						
1. จิตรกรรมพื้นบ้าน						Paint10020 ☐
2. ประติมากรรมพื้นบ้าน						Sculture10021 ☐
3. สิ่งทอพื้นบ้าน						textile10022 ☐
4. เล่นิทานพื้นบ้าน						Music10023 ☐
5. กวีนิพนธ์พื้นบ้าน						10024 ☐
6. ปริศนา พื้นบ้าน						10025 ☐
7. หัตถกรรมพื้นบ้าน						Concept10026 ☐
8. เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน						clothes10027 ☐

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ด้านงานศิลปะ

9 .....

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การศึกษา วัฒนธรรม ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิง
นิเวศอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง และความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

2.ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับผู้ศึกษา
	มีมากที่สุด (5)	มีมาก (4)	มีปานกลาง (3)	มีน้อย ครั้ง (2)	ไม่มี (1)	
มีภูมิปัญญาฯประเภทงานวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น						
1. เรื่องเล่าพื้นบ้าน						Or10028 ☐
2. เพลง ผญา พื้นบ้าน						Or10029 ☐
3. คนตรีพื้นบ้าน						Music10030 ☐
4. การฟ้อนรำพื้นบ้าน						Dang10031 ☐
5. หมอลำพื้นบ้าน						Song10032 ☐
6. เรื่อง หัตถกรรมพื้นบ้าน(เครื่องจักรสาน)						Or10033 ☐
7. เรื่อง เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน						Or10034 ☐
8. เรื่อง สิ่งทอพื้นบ้าน						textile 10035 ☐

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

9. ....

**ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การศึกษา ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
อย่างยั่งยืน**

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง และความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

3. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับผู้ศึกษา
	มีมากที่สุด (5)	มีมาก (4)	มีปานกลาง (3)	มีน้อย ครั้ง (2)	ไม่มี (1)	
1. มีภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรความรู้ ท้องถิ่นพื้นบ้านด้านการเกษตรกรรมด้านวัฒนธรรมในชุมชน						Staff10036 ☐
2. มีการส่งเสริมภูมิปัญญาและปฏิบัติสืบทอดกันมาทางด้าน สมุนไพร						Staff 10037 ☐
3. ในชุมชนมีการแสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทาง ธรรมชาติที่ชาวของบ้านเกิดเกี่ยวกับด้านเกษตรกรรม						Staff 10038 ☐
4. มีการผลิตและวิถีชีวิตชาวบ้านสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา พื้นบ้าน						Staff 10039 ☐
5. มีการประกอบประเพณี พิธีกรรมของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ ทำให้ผู้กระทำสบายใจ						Staff 10040 ☐
6.มีการให้คุณค่าทางจิตใจและความรู้สึกถือว่าเป็นพลังทาง ศีลธรรมหรือประเพณีทางศาสนาของชุมชน						Staff 10041 ☐
7. มีการการลงแขกสร้างบ้าน สร้างวัด สร้างถนนหนทาง หรือ ขุดลอกแหล่งน้ำ เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความเอื้อเพื่อ ช่วยเหลือกันภายในชุมชน						Staff 10042 ☐
8. มีลักษณะเด่น						Staff10043 ☐

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

9. ....
.....

ภาคผนวก

สรุปผลการดำเนินงาน (กลุ่มชุดโครงการ) เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย

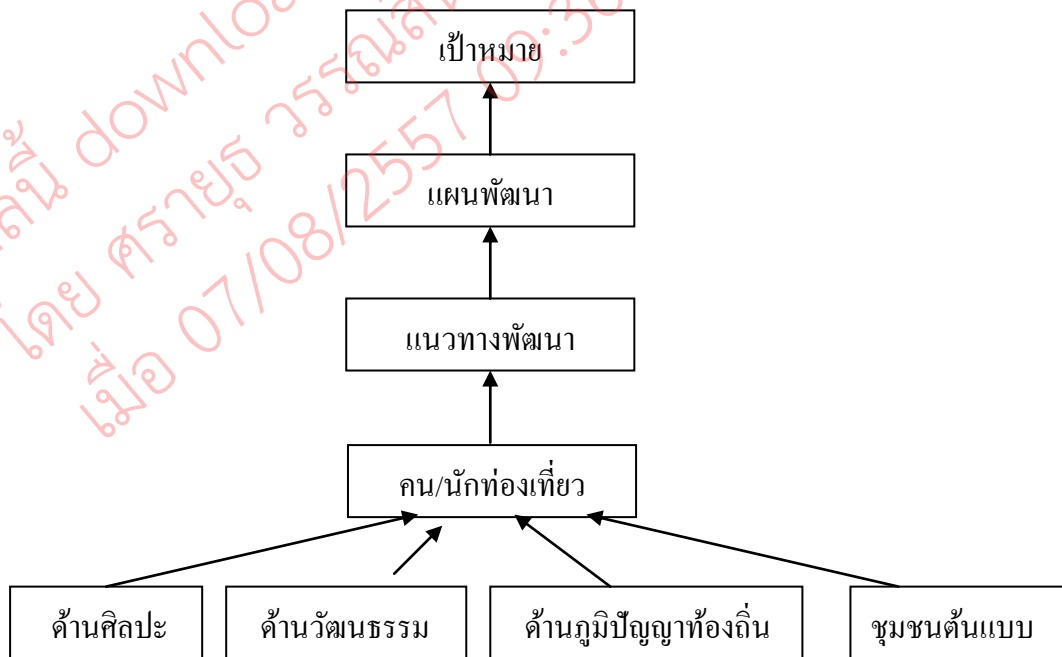
ไฟล์นี้ download มาจาก dric.nrct.go.th
โดย ศราวุธ วรรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:35:40

สรุปผลการดำเนินงาน (กลุ่มชุดโครงการใหญ่)

ขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ คือ ให้ความรู้เรื่องขั้นตอนการดำเนินงาน และการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังร่วมระดมความคิดเห็นร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลนาหนองทุ่มอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น สามารถขึ้นตอนการดำเนินงานในครั้งนี้ได้ ดังนี้

1. กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนในการดำเนินงานเป็น ดังนี้

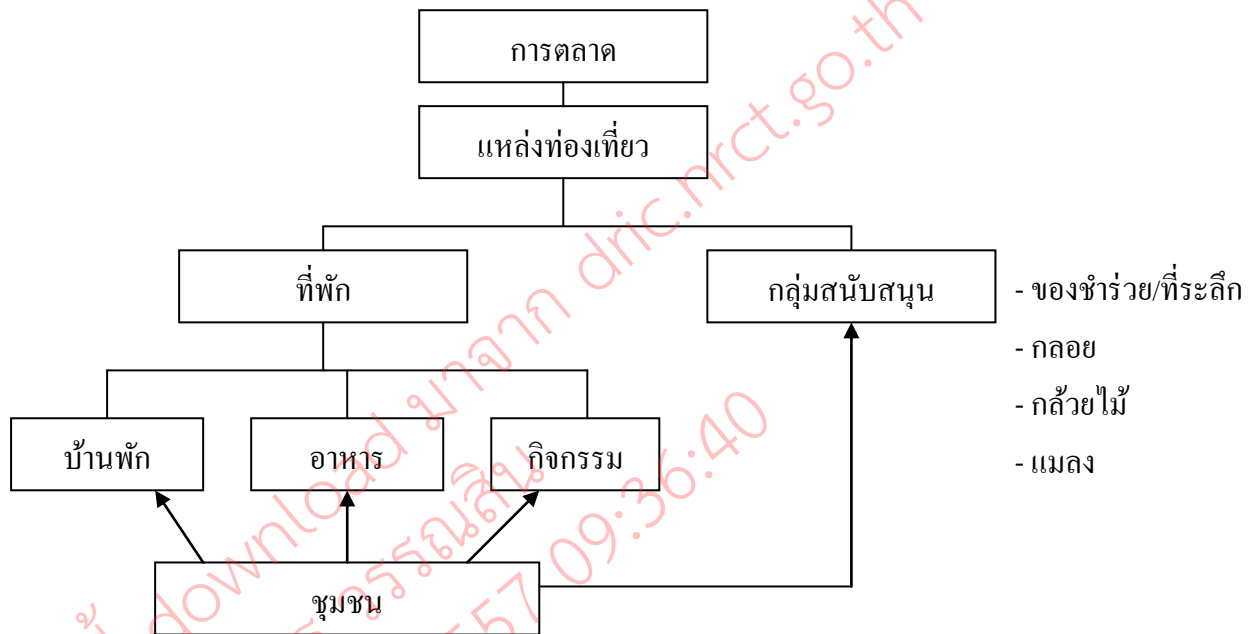

2. กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน

จากการระดมความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางและกำหนดแผนการดำเนินงานต่อไป ส่งผลให้เกิดการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันคือ **“ชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชนมีส่วนร่วมและมีรายได้”**

3. ให้ความรู้เรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4. วิเคราะห์ SWOT ตำบลนาหนองทุ่มผู้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- S** ธรรมชาติที่สวยงาม
- ชาวบ้านให้ความร่วมมือในระดับสูง
- W**
- ความพร้อมด้านอุปกรณ์ (สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว)
  - ถนน/เส้นทางไม่สะดวก
  - ขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว
  - ขาดผลิตภัณฑ์ต่อยอดจากการท่องเที่ยว เช่น อาหารตามฤดูกาลและการพัฒนาของที่ระลึกที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
- O**
- มีหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสนับสนุน
  - การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยมน/สนใจจากนักท่องเที่ยวสูง
- T**
- ขาดการตัดสินใจเด็ดขาดของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
  - กฎระเบียบไม่เอื้ออำนวยกับการพัฒนา

สรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT ของพื้นที่

	O	T
	- หน่วยงานการท่องเที่ยว สนับสนุน - ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยมนิยม	- กฏระเบียบ - การตัดสินใจของอุทยาน
S	SO	ST
- ธรรมชาติดึงดูดงาม - ชาวบ้านให้ความร่วมมือ	- กำหนดแผนความร่วมมือกับ หน่วยงานสนับสนุน	- จัดระบบการจัดเก็บรายได้ที่เป็นธรรม
W	WO	WT
- อุปกรณ์สนับสนุน - เส้นทางไม่สะดวก - ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว - ขาดผลิตภัณฑ์ต่อยอด เช่น อาหารตามฤดูกาล, พัฒนาของที่ระลึกที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	- จัดสรรงบประมาณสนับสนุนพัฒนา - จัดระบบการเรียนรู้ - พัฒนาความรู้ (Home Stay, ตลาด, การเงินการบัญชี, ฯ)	ไม่มี

5. สรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลในปัจจุบัน

กิจกรรมการดำเนินงาน

- มีกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนหนองจานเป็นผู้ดำเนินงานและขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ เป็นระยะเวลา 1 ปีมาแล้ว
- มีกิจกรรมบ้านพักโฮมสเตย์พร้อมทั้งมีกิจกรรมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่
- อบต. ให้การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้าสว่างภายในและรอบบริเวณถ้ำพญานาคราช และสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
- มีหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนการดำเนินงาน คือ อบต.นาหนองทุ่ม, สนง.เกษตรอำเภอชุมแพ และอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

- สถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น, ตลาดชุมชน, ตลาดริมทาง, ถ้ำพญานาคราช, ไร่ข้าวไร่, บ้านดิน, น้ำตกพลาญทอง, ถ้ำเกลือแก้ว, ถ้ำลายแทง, ศูนย์วิจัยกีฏวิทยาป่าไม้, ศูนย์ดับไฟป่า, สถานีวนวิจัยดงลาน, อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน, ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร, ป่าชุมชนบ้านหนองจาน, ป่าชุมชนชำผักหนาม

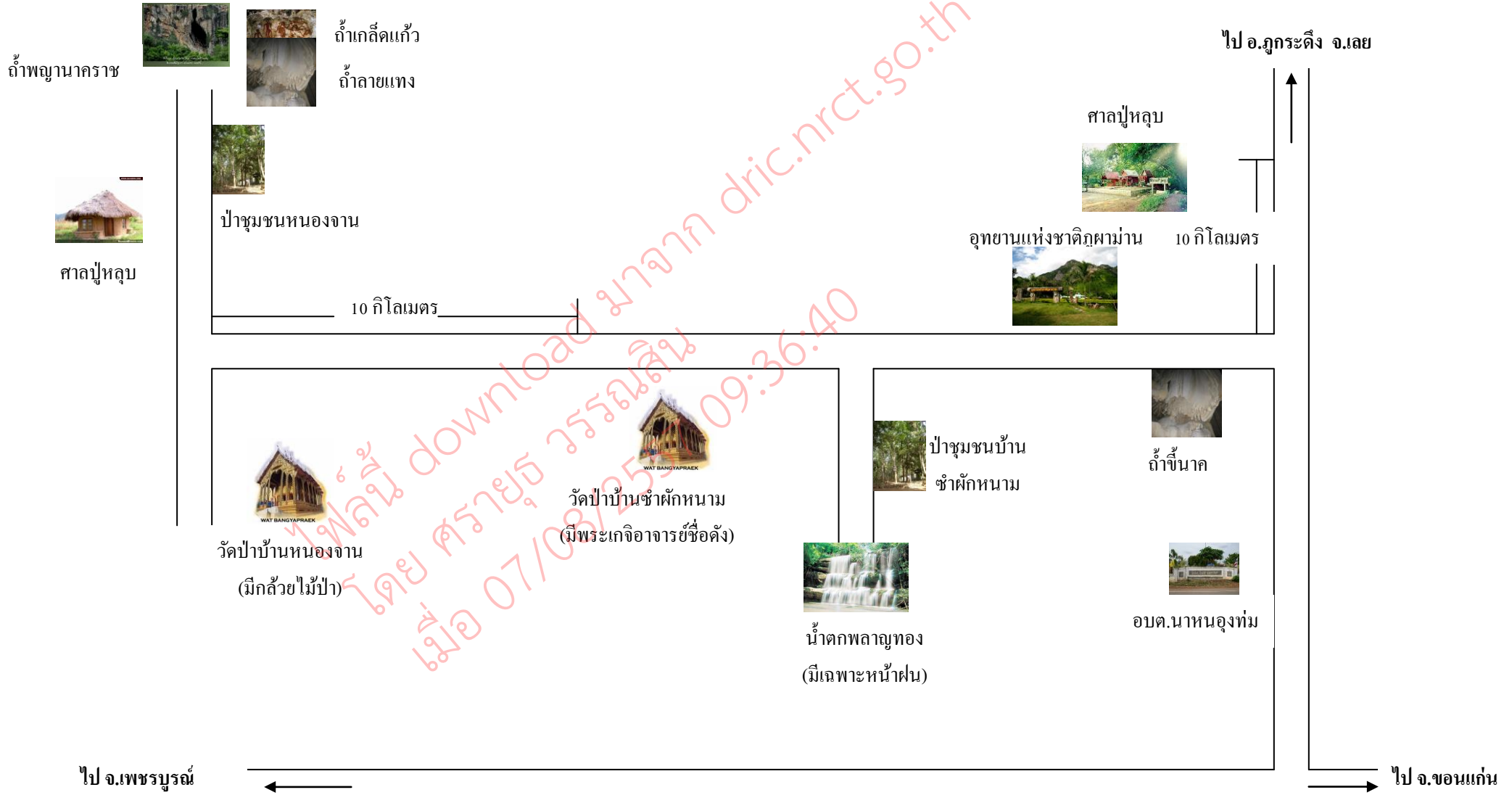
ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

- ระบบการจัดการการท่องเที่ยวยังไม่ดี
- ขาดสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือของที่ระลึก
- ขาดการต่อยอดการพัฒนาที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
- ขาดระบบการจัดการกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว
- ขาดความรู้เรื่องการเงินและการบัญชี
- ขาดความรู้เรื่องสุขาภิบาล

6. เส้นทางท่องเที่ยวตำบลนาหนองจาน

เนื่องจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องนำขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในปัจจุบันมาวิเคราะห์ร่วมกันว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้คิดและวางแผนร่วมกันหรือไม่ โดยทุกคนเห็นว่าจะต้องสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการรับรู้ ร่วมทำงาน และร่วมตัดสินใจในการพัฒนาตำบลของตนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการจัดกิจกรรมและเส้นทางในการนำเที่ยวซึ่งเป็นเอกลักษณ์และสื่อถึงวิถีชีวิตของคนในตำบล โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์สถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน ดังนี้

เส้นทางท่องเที่ยวในตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ดาวน์โหลด จาก dmic.nrct.go.th
 โดย ศรายุธ วรณสิน
 เมื่อ 07/08/2551 09:36:40

7. การแผนการทำงาน

1) แผนความร่วมมือกับหน่วยงานสนับสนุน

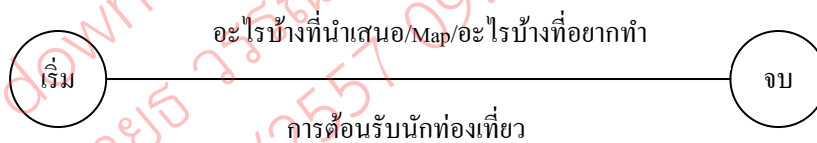
1.1 แผนการประชาสัมพันธ์	→	หน่วยงานไหน
1.2 แผนการจัดแบ่งรายได้	→	เท่าใด
1.3 แผนการจัดสรรงบประมาณ	→	อย่างไร
	→	ข้อตกลง

2) แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 แผนพัฒนาความรู้

- Home stay
- การตลาด
- การเงินการบัญชี
- ฝีมือแรงงาน

2.2 แผนการจัดระบบการเรียนรู้

2.3 แผนการจัดหารายได้

- การพัฒนาของที่ระลึก
- การจัดระบบห้องพัก/อาหาร/บริการ/Home stay

2.4 แผนพัฒนาภูมิทัศน์/แหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาความรู้ตามความต้องการของผู้เข้าร่วมการประชุม

- ลำดับที่ 1 : Home stay
- ลำดับที่ 2 : การตลาด
- ลำดับที่ 3 : การเงินและบัญชี
- ลำดับที่ 4 : ภาษา
- ลำดับที่ 5 : พัฒนาสินค้า
- ลำดับที่ 6 : สร้างเสริม
- ลำดับที่ 7 : สุขภาพ

โดยเริ่มต้นฝึกอบรมและให้ความรู้ตั้งแต่วันที่ 11 พฤษภาคม เป็นต้นไป (ยกเว้นวันที่ 25 พฤษภาคม) อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 5 วัน ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

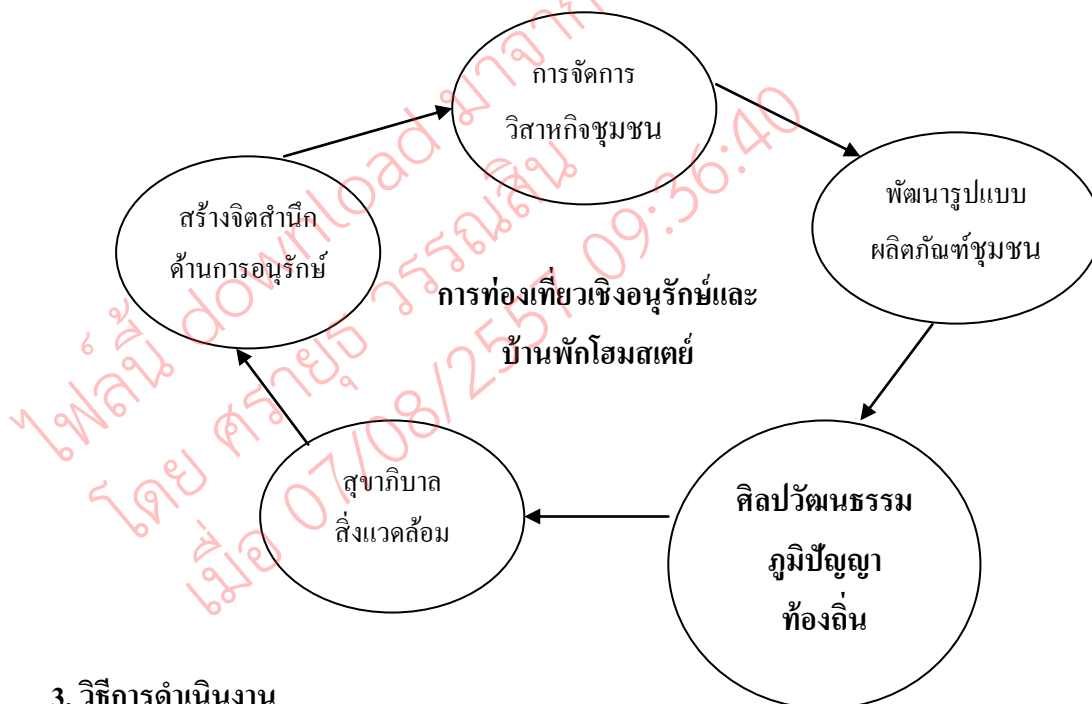
แนวทางการดำเนินงาน

1. ยุทธศาสตร์

การบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้ง 5 ชุมวิชัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

2. กลยุทธ์ในการทำงาน

โดยวิธีการใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวและโฮมสเตย์เป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานวิจัยของทั้ง 5 ชุมวิชัย

3. วิธีการดำเนินงาน

นำกรอบดัชนีชี้วัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ หรือบัญญัติ 10 ประการ มาปรับและประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

กรอบดัชนีชี้วัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ หรือบัญญัติ 10 ประการ ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ด้านที่พัก

1.1 ลักษณะบ้านพักที่เป็นสัดส่วน

- เป็นบ้านของเจ้าของที่แบ่งปันที่นอน หรือห้องนอน อย่างเป็นสัดส่วน หรืออาจปรับปรุงต่อเติมที่พัก ที่ติดกับบ้านเดิมเพื่อใช้เป็น ที่นอนหรือห้องนอนเป็นสัดส่วน

1.2 ที่พักที่นอนสะอาด และสบาย

- มีที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยวอาจเป็นเตียง ฟูก หรือเสื่อ และมีมุ้ง หรือมุ้งลวดเพื่อป้องกันยุงและแมลง

- มีเครื่องนอน อุปกรณ์ที่ใช้นอน ผ้าปู หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม และได้รับการทำความสะอาดทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนนั้กห้องเที่ยวและเปลี่ยนเครื่องนอนตามความเหมาะสมในกรณีที่นั้กห้องเที่ยวพักหลายวัน

- มีราวตากผ้าหรือที่เก็บเสื้อผ้า

1.3 ห้องอาบน้ำและห้องสั้วมที่สะอาดมิดชิด

- มีความปลอดภัย มีที่ล๊อคประตูอยู่ในสภาพใ้ใช้งานใ้ดีใ้ มีความมิดชิด

- มีขนาดของห้องน้ำที่ใ้เหมาะสม มีอากาศถ่ายเทใ้สะดวก

- มีการแยกชั้นสำหรับตักอาบน้ำ

- น้ำที่ใ้ใ้มีความสะอาด อาจเป็นประปาหมู่บ้าน ประปาภูเขา หรือน้ำคิบัที่ปล่อยใ้ระยะหนึ่งและแ่ก่ังสารสั้วม

- มีถังขยะในห้องน้ำ

1.4 มุมพักผ่อในบ้านหรือในชุมชน

- มีมุมพักผ่อ ที่สงบ สบายภายในบ้านหรือบริเวณโดยรอบที่สามารถนั่ง นอนและมีบรรยากาศผ่อคลาย เช่น ลานบ้าน ใ้ต้นไม้ ศาลาหน้าบ้าน

- มีการดูแลบริเวณรอบบ้าน เช่น สวนครัว ต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ร่องน้ำ ใ้สะอาดปราศจากขยะ

มาตรฐานที่ 2 ด้านอาหารและโภชนาการ

2.1 ชนิดของอาหาร และวัตถุดิบที่ใ้ประกอบอาหาร

- มีปริมาณ และประเภทอาหารที่ใ้เหมาะสม

- ผลิตโดยใ้วัตถุดิบในท้องถิ่น ใ้ซื้ออาหารหรือกับข้าวถุง

- มีการปรุงอาหารอย่างถูกสุขอนามัย

2.2 น้ำคั้มที่สะอาด

- มีที่เก็บน้ำ / ภาชนะเก็บน้ำที่สะอาดไม่มีตะกอน มีฝาปิดมิดชิด

- มีน้ำคั้มที่สะอาด ผ่านกระบวนการทำความสะอาด

2.3 ภาชนะที่บรรจุอาหารที่สะอาด

- มีภาชนะที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น ถ้วย ชาม จาน ช้อน ช้อนกลาง ทัพพี โถข้าวที่สะอาด ไม่มีคราบ และกลิ่นคาว กลิ่นอับ

2.4 ห้องครัว และอุปกรณ์ที่ใ้ในครัว มีความสะอาด

- ครัวอาจอยู่ในบ้าน หรือแยกจากตัวบ้านก็ได้ และมีการดูแลความสะอาดอยู่เสมอ

- มีอุปกรณ์การเก็บ เครื่องปรุง วัตถุดิบ ที่สะอาดสามารถป้องกันเชื้อโรคและสิ่งสกปรก เช่น มีที่เก็บมิดชิด ที่แขวน หรือมีฝาชีครอบ หรือคลุมผ้าสะอาด

- มีการจัดการขยะที่ถูกต้องตามยั้

มาตรฐานที่ 3 ด้านความปลอดภัย

3.1 การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

- มีแนวทางปฏิบัติเพื่อการช่วยเหลือเบื้องต้น เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดเจ็บป่วย หรือได้รับอุบัติเหตุ
- มียาสามัญประจำบ้าน ที่อยู่ในสภาพใช้ได้ทันที (ยังไม่หมดอายุ)
- เจ้าของบ้านควรซักถามถึงโรคประจำตัวหรือบุคคลที่ติดต่อดีทันทีในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินกับ

นักท่องเที่ยว

3.2 การจัดระบบดูแลความปลอดภัย

- มีการแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันรับทราบ ขณะมีนักท่องเที่ยวในบ้าน เพื่อขอความร่วมมือในการดูแลรักษาความสงบความปลอดภัย

- มีการจัดเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น รถยนต์
- เมื่อมีเหตุร้ายต้องมีเครื่องมือสื่อสารติดต่อกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงได้

มาตรฐานที่ 4 ด้านอรรถาธิบายไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน

4.1 การต้อนรับและการสร้างความคุ้นเคย

- มีการแนะนำนักท่องเที่ยวกับสมาชิกในครัวเรือนทุกคนที่อยู่ในขณะนั้น เพื่อรู้จักและเรียนรู้วิถีชีวิตของเจ้าของบ้านผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน เช่น เก็บผักสวนครัวร่วมกัน ทำกับข้าวร่วมกัน รับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น

4.2 การสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชุมชน

- เจ้าของบ้านมีการแลกเปลี่ยนให้ข้อมูล อาจเป็นเอกสารภาพถ่าย หรือการพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมในชุมชนอย่างเหมาะสม

- เจ้าของบ้านเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตของตนเอง เช่น ไปดูไร่ นา ออกทะเล เก็บใบชา ทอผ้า จักสาน เป็นต้น ซึ่งจะเป็โอกาสของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต

มาตรฐานที่ 5 ด้านรายการนำเที่ยว

5.1 มีรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องผ่านการยอมรับจากชุมชน

- มีการวางแผน โปรแกรมการท่องเที่ยวร่วมกันของชุมชนและกลุ่มโฮมสเตย์ เพื่อการกระจายรายได้ให้เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้านหรือแต่ละกลุ่มกิจกรรม

- มีโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เผยแพร่สู่สาธารณะและนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชน

5.2 ข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยว

- มีข้อมูลรายละเอียดกิจกรรมในโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายแตกต่างกันตามภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกได้

5.3 เจ้าของบ้านเป็นภาคีองค์กรท้องถิ่น หรือประสานงานให้ภาคีองค์กรท้องถิ่นนำเที่ยว

- กลุ่มหรือเจ้าของบ้านเป็นผู้นำเที่ยวเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศิลปะ สถาปัตยกรรม การแสดง ความเชื่อ ค่านิยมภายในชุมชนแก่นักท่องเที่ยว

- มีการจัดทำสื่อ เช่น สิ่งพิมพ์ รูปถ่าย ภาพวาด เพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว

มาตรฐานที่ 6 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.1 ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

- มีแหล่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวซึ่งอาจเป็นแหล่งธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วัดเจดีย์ เป็นต้น

หรือใช้แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการท่องเที่ยว

6.2 การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

- ชุมชนมีกฎ กติกา การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพื่อให้การใช้ประโยชน์เป็นไปอย่างยั่งยืน เช่น ปริมาณนักท่องเที่ยวที่ชุมชนรองรับได้ การไม่เก็บพันธุ์พืชออกจากป่า เป็นต้น

- มีกิจกรรมที่สัมพันธ์กับการฟื้นฟูอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ เช่น การปลูกป่า การจัดค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเยาวชน

6.3 แผนงานหรือมาตรการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวและลดสถานะโลกร้อน

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนและกลุ่มโฮมสเตย์มีแผนงาน มาตรการ และแนวทางปฏิบัติในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ ไม่เผาขยะ

6.4 มีกิจกรรมในการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และลดสถานะโลกร้อน

- เน้นใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ห่อข้าวด้วยวัสดุที่มาจากธรรมชาติ

- มีกิจกรรมที่ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง เช่น ใช้จักรยานแทนการใช้รถ ใช้เรือพายแทนการใช้เครื่องยนต์ หรือการใช้หลอดประหยัดไฟในครัวเรือน

มาตรฐานที่ 7 ด้านวัฒนธรรม

7.1 การดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

- มีบ้านเก่า หรือบ้านที่แสดงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อสร้างความสนใจแก่นักท่องเที่ยว

- มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำสู่การเผยแพร่ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

- ชุมชนและโรงเรียนมีแผนงานฟื้นฟูอนุรักษ์ และถ่ายทอดวัฒนธรรม ศิลปะ และการละเล่นพื้นบ้าน

- ผู้แสดงทางวัฒนธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนเนื้อหา รูปแบบ และการนำเสนออย่างภาคภูมิใจ

7.2 การรักษาวินัยชีวิตชุมชนคงไว้เป็นกิจวัตรปกติ

- มีการดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นปกติ เช่น การตัดบวบ การทำบุญที่วัด การไหว้ศาลปู่ตา เป็นต้น ไม่ควรเปลี่ยนแปลงหรือจัดทำใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

มาตรฐานที่ 8 ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์

8.1 ผลิตภัณฑ์จากชุมชนเพื่อเป็นของที่ระลึก/ของฝากหรือจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

- มีผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือชุมชนสามารถนำมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวได้ทั้งเป็นของบริโภค สิ่งประดิษฐ์ เสื้อผ้า สิ่งทอ ของที่ระลึก โดยใช้วัสดุและวัตถุดิบท้องถิ่นเป็นหลัก

8.2 ผลิตภัณฑ์ที่สร้างคุณค่าและมูลค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

- มีการนำเอาความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน พร้อมกันนั้นก็สามรถจัดทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ เช่น การสอนทอผ้า การจักสาน การละเล่นต่าง ๆ และการแสดงพื้นบ้าน

มาตรฐานที่ 9 ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์

9.1 การรวมกลุ่มของชาวบ้าน

- การบริหารจัดการต้องเป็นการรวมกลุ่มโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกกลุ่ม และชุมชน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการของโฮมสเตย์

9.2 คณะกรรมการกลุ่มโฮมสเตย์

- มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารงาน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เหนรัญญิก และกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน

- คณะกรรมการทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาหลักการ ขั้นตอน วิธีการทำงานของโฮมสเตย์ ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนได้รับมอบหมาย

9.3 กฎ กติกา การทำงานของคณะกรรมการ

- มีกฎ กติกา วาระการทำงาน การทำงานร่วมกันของคณะกรรมการ เช่น การจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง ก่อนจะรับนักท่องเที่ยว และหลังรับนักท่องเที่ยวหรือจัดประชุมประจำเดือน

- มีการจัดสรรเงินรายได้เข้าส่วนกลางของชุมชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของชุมชน

- มีแนวทางในการทำงานของคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

1. มีหลักเกณฑ์การเปิดรับสมาชิกโฮมสเตย์
  2. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว
  3. มีรายละเอียดกิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการ และราคา
  4. มีแนวปฏิบัติในการจองบ้านพัก และการชำระเงินล่วงหน้า
    - มีแนวปฏิบัติของกลุ่ม เช่น การต้อนรับร่วมกัน การให้ข้อมูล การจัดลำดับกิจกรรม การดูแลความปลอดภัย การติดตาม และประเมินผล เป็นต้น
- 9.4 มีการจ่ายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
- มีแนวปฏิบัติหมุนเวียนการให้บริการ เช่น บ้าน รถ เรือ มัคคุเทศก์ เป็นต้น
  - มีระบบการคิดราคาที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
  - มีการจัดสรรรายได้เข้ากองทุนชุมชน
- 9.5 ระบบการจองการลงทะเบียนและการมัดจำล่วงหน้า
- มีระบบการจองล่วงหน้า
  - มีการลงทะเบียนนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมการและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
  - มีการชำระเงินล่วงหน้า ในอัตราส่วนที่ทางกลุ่มเป็นผู้กำหนด
- 9.6 รายละเอียดของค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ที่ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน
- มีการระบุค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบันไว้ในข้อมูลการประชาสัมพันธ์ เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าน้ำเที่ยว ซึ่งอาจจะคิดเป็นรายคนหรือคิดในลักษณะเหมาจ่าย เป็นต้น

มาตรฐานที่ 10 ด้านประชาสัมพันธ์

- 10.1 เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน
- มีคู่มือ แผ่นพับ แผนที่การเดินทาง โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ราคาและสถานที่ติดต่อ
- 10.2 แผนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- มีเป้าหมาย แผนงาน การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน

จากกรอบดัชนีชี้วัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ หรือบัญญัติ 10 ประการ ข้างต้นสามารถสรุปบทบาทการดำเนินงานของแต่ละชุดวิจัยได้ดังนี้

ชุดโครงการวิจัย	บทบาทและแนวทางการดำเนินงาน
การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน	มาตรฐานที่ 4 ด้านธัชยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน มาตรฐานที่ 5 ด้านรายการนำเที่ยว มาตรฐานที่ 6 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	มาตรฐานที่ 5 ด้านรายการนำเที่ยว มาตรฐานที่ 9 ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ มาตรฐานที่ 10 ด้านประชาสัมพันธ์
พัฒนารูปแบบสินค้าชุมชนประเภทของที่ระลึกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน	มาตรฐานที่ 5 ด้านรายการนำเที่ยว มาตรฐานที่ 8 ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์
การศึกษาศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน	มาตรฐานที่ 5 ด้านรายการนำเที่ยว มาตรฐานที่ 7 ด้านวัฒนธรรม
พัฒนาด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน	มาตรฐานที่ 1 ด้านที่พัก มาตรฐานที่ 2 ด้านอาหารและโภชนาการ มาตรฐานที่ 3 ด้านความปลอดภัย

แนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์

❶ ข้อพิจารณาในการพัฒนาโฮมสเตย์

- 1) วิธีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบท
- 2) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ
- 3) ความปลอดภัย
- 4) ความสะอาด
- 5) ห้องพักพร้อมอาหาร
- 6) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

❷ การจัดการ (Management)

การจัดกิจกรรมที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท ควรที่จะมีการรวมกลุ่มจัดตั้งในรูปแบบของกลุ่ม/ชมรม/สหกรณ์ ซึ่งสมาชิกและคนใจชุมชนจะต้องมีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในด้านการจัดการ

❸ บ้านพัก (Accommodation)

แบบที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว (Provision of Accommodation for Tourist)

- 1) ความเต็มใจของสมาชิกในครอบครัวต่อการรับผู้มาเยือน
- 2) บ้านพักมีโครงสร้างที่ดี
- 3) ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี
- 4) ไม่ไกลจากเมืองหรือพื้นที่เทศกาลหรือสถานที่ท่องเที่ยว
- 5) ควรมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นพื้นฐาน อาทิ
  - ที่นอน หรือเตียงนอน
  - หมอน
  - น้ำประปาหรือถ้าไม่มีควรมีแหล่งน้ำอื่น ๆ
  - ห้องน้ำสะอาด
- 6) มีความปลอดภัย

ขั้นตอนการดูแลที่พัก (Home Keeping Produce)

ความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลควรมีการทำความสะอาดที่พัก และบริเวณโดยรอบบ้านพักอยู่เสมอ อาทิ เปลี่ยนผ้าปูที่นอน อุปกรณ์สำหรับการนอนส่วนตัวทุกครั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าพัก เป็นต้น

ความสะอาดของบ้าน

- 1) บ้านพักควรมีอากาศที่สามารถถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างสามารถส่องเข้ามาถึงปราศจากความชื้นไม่มีกลิ่นอับ มีหลังคาที่สามารถกันน้ำได้ดี ภายในห้องพักต้องได้รับการทำความสะอาดเป็นประจำ
- 2) ต้องเปลี่ยนผ้าปูที่นอน และอุปกรณ์ส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือนทุกครั้งหรือมีผู้มาเยือนใหม่เข้ามาพัก
- 3) ต้องหมั่นกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่เสมอ
- 4) เนื่องจากห้องน้ำจะเป็นห้องที่ผู้มาเยือนจะมาร่วมใช้ด้วย ดังนั้นต้องเตรียมอุปกรณ์ทำความสะอาดส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือน (กรณีที่พักมิได้มีการเตรียมมา) และจะต้องมีการทำความสะอาดเป็นประจำ
- 5) ต้องหมั่นดูแลสภาพแวดล้อมของบ้านพักอยู่เสมอ

๔ ห้องน้ำ (The Bathroom)

ห้องน้ำจะเป็นที่ ๆ ใช้ร่วมกันทั้งครอบครัวและนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญก็คือ ความสะอาด จะต้องมีการทำความสะอาดอยู่เป็นประจำและสม่ำเสมอ

๕ ความปลอดภัย

ความปลอดภัยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมที่พักเชิงวัฒนธรรมลักษณะสัมผัสชนบท ดังนั้น ชมรม/กลุ่มมวลชนสมาชิก ควรมีการจัดมาตรการรักษาความปลอดภัย สำหรับเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น เช่น การจัดอบรมให้กับสมาชิกของชุมชนในการให้การป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ หรือการแก้ไขหากเกิดอุบัติเหตุ การขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือองค์การบริหารท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่ การจัดตั้งเวรยามของชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เจ้าของบ้านจึงจะต้องมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มาเยือนด้วย

ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

- 1) ต้องมีการดูแลและซ่อมแซมสิ่งของต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา อาทิ ประตู หน้าต่าง
- 2) ถ้าเห็นนักท่องเที่ยวไม่เก็บทรัพย์สินไว้ในที่ที่ปลอดภัย ต้องเข้าไปเตือน
- 3) ถ้านักท่องเที่ยวลืมทรัพย์สินไว้ในบ้านพักหรือที่อื่น ๆ ภายหลังจากการเดินทางกลับ เจ้าของบ้านควรเก็บไว้ใน ที่ที่ปลอดภัยและพยายามติดต่อเจ้าของเพื่อมารับคืน

ความปลอดภัยของที่พักร

- 1) สมาชิกในบ้านต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้มาเยือน เสมือนญาติสนิท และมีความรู้เรื่องสถานที่ในบ้านและชุมชนเป็นอย่างดี
- 2) สมาชิกในบ้านต้องหมั่นตรวจตรา ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยภายในบ้าน
- 3) กุญแจที่สำคัญต้องได้รับการเก็บรักษาและดูแลเป็นอย่างดี
- 4) ทรัพย์สิน เงินสดต่างๆ ต้องเก็บไว้ในที่ที่ปลอดภัย
- 5) สมาชิกทุกคนต้องคำนึงถึงเรื่องความสำคัญของความปลอดภัยตลอดเวลา

๖ การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว

วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และความเชื่อ ของแต่ละชุมชนอาจแตกต่างกัน การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ การแต่งกาย การนอน การกำหนดเวลาการเข้าออกบ้านพัก จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีต ประเพณี และความเชื่อของชุมชน โดยนักท่องเที่ยวจะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม ทั้งนี้ควรมีการชี้แจงในขั้นตอนการจองหรือลงทะเบียนการเข้าพัก กรณีที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ก็สามารถที่จะปฏิเสธการเข้าพักได้เช่นเดียวกัน

๗ การต้อนรับ (Reception)

คนไทยเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังสำนวนสุภาษิตไทยที่ว่า "เป็นธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ ไครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ" การต้อนรับนักท่องเที่ยวจรรยาบรรณที่ดีจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกอบอุ่น ควรมีการจัดพื้นที่ต้อนรับในลักษณะจุดศูนย์กลางของชุมชนเพื่อทำการต้อนรับ ลงทะเบียนการเข้าพัก หรือการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว โดยการต้อนรับอาจให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมประจำถิ่น เช่น ภาคอีสาน/เหนือ ต้อนรับด้วยการบายศรีสู่ขวัญ หรืออาจจะเป็นช่อดอกไม้ พวงมาลัยเล็ก ๆ ที่สามารถหาได้จากท้องถิ่นมอบให้กับนักท่องเที่ยว ก็จะเป็นการสร้างประทับใจได้เมื่อเริ่มเข้าสู่ชุมชน

๘ การจองที่พัก (Reservation)

การจองที่พักสามารถทำได้หลายวิธี อาทิ การจองทางไปรษณีย์ การจองทางโทรศัพท์ การจองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การจองที่พักควรได้รับการตอบสนองโดยทันที เพื่อเป็นการยืนยันการเข้าพักของนักท่องเที่ยว และถ้ามีเวลา ผู้ประสานงานควรส่งรายละเอียดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาก่อนการเข้าพัก ทั้งนี้ควรแจ้งข้อมูลรายละเอียด ให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ไทย (ททท.) สำนักงานในประเทศที่รับผิดชอบพื้นที่ ได้รับทราบเพื่อเป็นช่องทางการตลาดในการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไปรับทราบได้

ขั้นตอนการจองห้องพัก มีดังนี้

- 1) จัดบ้านพักตามลำดับ
- 2) ตอบรับการจอง อาจจะมีการใช้ระบบการเรียกเก็บค่าบริการบางส่วน เพื่อเป็นการป้องกันการไม่เข้าพักของนักท่องเที่ยวตามกำหนดเวลา ดังนั้นควรชี้แจงระยะเวลาการยกเลิกเข้าพักให้กับนักท่องเที่ยวได้รับทราบด้วย
- 3) เก็บรักษาข้อมูลการจองสำหรับการลงทะเบียนเข้าพักต่อไป

๙ การลงทะเบียน (Registration)

ในธุรกิจโรงแรมที่พัก ผู้เข้าพักต้องลงทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานและอ้างอิงในอนาคต ส่วนในลักษณะที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท การลงทะเบียนอาจไม่ต้องเป็นรูปแบบเหมือนธุรกิจโรงแรม แต่ควรเป็นรูปแบบการเก็บข้อมูลแบบง่าย ๆ

ความสำคัญของการลงทะเบียน

- ทำให้เจ้าของบ้านทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว
- ช่วยในการจัดเตรียมบ้านพัก
- ทำให้ทราบวันออกจากที่พักของนักท่องเที่ยวแต่ละคน ข้อมูลนี้มีความจำเป็นเพราะจะทำให้กลุ่ม/ชมรม สามารถวางแผนการเข้าพักของแขกในลำดับต่อ ๆ ไปได้
- เป็นข้อมูลการเข้าพักให้ผู้ดูแลรักษาความปลอดภัย สามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของผู้ประพฤตินิยมหรือการหลบซ่อนของอาชญากรได้

ขั้นตอนการต้อนรับและลงทะเบียน

- ต้อนรับด้วยรอยยิ้มดูญาติมิตร แจกรายละเอียดค่าธรรมเนียมการเข้าพักและบริการต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบ
- ให้นักท่องเที่ยวกรอกรายละเอียดและลงชื่อในใบลงทะเบียนการเข้าพัก
- แจกรายละเอียดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับข้อมูลของชุมชนและสภาพทั่วไป
- นำนักท่องเที่ยวไปยังบ้านพัก

๑๐ การบริการอาหาร

เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องพักกับเจ้าของบ้าน อาหารมื้อใดมื้อหนึ่งจึงมีความจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว การนำเสนอรายการอาหารท้องถิ่นจึงเป็นเสน่ห์และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ มากกว่าการนำเสนอรายการอาหารเช่นเดียวกับโรงแรมหรือรีสอร์ท ดังนั้นการ

วางแผนจัดเตรียมอาหารจึงมีความจำเป็นเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดระหว่างปริมาณอาหารและจำนวนนักท่องเที่ยว

การวางแผนจัดเตรียมอาหารจึงจำเป็นต้องพิจารณาจากปัจจัยหลาย ๆ ประการ ได้แก่

- ข้อมูลของนักท่องเที่ยว เช่น เชื้อชาติ ศาสนา
- งบประมาณในการจัดทำอาหาร
- ปัจจัยด้านฤดูกาล
- อาหารประจำท้องถิ่น
- จำนวนนักท่องเที่ยว

ไฟล์นี้ download มาจาก dric.nrct.go.th
โดย ศรายุทธ์ วรรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:36:40

ภาคผนวก
สรุปผลการดำเนินงาน (กลุ่มชุดโครงการ)เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย

ไฟล์นี้ download มาจาก dric.nrct.go.th
โดย ศราวุธ วรรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:36:40

ข้อมูลทั่วไปตำบลนาหนองทุ่ม

ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดขอนแก่น อยู่ห่างจากจังหวัดขอนแก่นเป็นระยะทาง 105 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 และ 201 (ถนนมลิวรรณ สายขอนแก่น – เลย)

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ประชาชนของตำบลนาหนองทุ่มส่วนใหญ่จะอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียงและจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสกลนคร โดยอพยพมาทำอาชีพการเกษตรปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วต่างๆ เนื่องจากพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมาทางราชการได้ประกาศให้พื้นที่ ที่ใช้ในการปลูกพืชไร่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ทำให้มีการอพยพจากบริเวณดังกล่าวมาตั้งหมู่บ้านใหม่อยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน บางส่วนไปรวมกับหมู่บ้านดั้งเดิม ซึ่งตั้งอยู่ก่อนแล้วนอกเขตอุทยานฯ เดิมตำบลนาหนองทุ่ม ขึ้นกับตำบลโนนหัน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และแยกจากตำบลโนนหัน เมื่อปี พ.ศ. 2506 มีทั้งหมด 15 หมู่บ้าน มีนายคำภู แพงไทย เป็นกำนันตำบลคนแรก และได้มีการขยายหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเป็น 17 หมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2531 จึงได้แยกออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลนาหนองทุ่ม มี 8 หมู่บ้าน และตำบลหนองเขียด มี 9 หมู่บ้าน จนถึงปัจจุบัน มีกำนันดำรงตำแหน่ง 5 คน คือ

1. นายภู	แพงไทย	ปี 2506 - 2525
2. นายลบ	หล้าบ้านโพน	ปี 2525 - 2529
3. นางศรีนวล	ศรีตรัย	ปี 2529 - 2535
4. นายบุญหนัก	โหน่งบั้ง	ปี 2535 - 2549
5. นายสงกรานต์	พุทธวงษ์	ปี 2549

ปัจจุบันตำบลนาหนองทุ่มแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาหนองทุ่ม หมู่ 1 และหมู่ 8 บ้านโนนทองกลาง หมู่ 2 บ้านห้วยอีเปาะ หมู่ 3 บ้านวังยาวใหญ่ หมู่ 4 บ้านโนนชาด หมู่ 5 บ้านโนนโก หมู่ 6 บ้านวังยาวน้อย หมู่ 7 บ้านน้อยพัฒนา หมู่ 9 บ้านสระแก้ว หมู่ 10 บ้านชำผักหนาม หมู่ 11 บ้านน้อยพรสวรรค์ หมู่ 12 และบ้านวังศักดิ์ หมู่ 13 มีการถือครองที่ดินทั้งหมดจำนวน 36,697 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตรจำนวน 30,065 ไร่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.1 และรูปที่ 2.1

การแบ่งเขตการปกครองและการถือครองที่ดินพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม

หมู่ที่	บ้าน	ตำแหน่ง (X)	ตำแหน่ง (Y)	ครัวเรือน ทั้งหมด	ประชากร	พื้นที่ถือครอง ทั้งหมด (ไร่)	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ การเกษตร (ไร่)
1	นาหนองทุ่ม	179162	1846018	262	869	2,187	77	1,730
2	โนน ทองกลาง	178145	184444	101	359	2,284	62	1,490
3	ห้วยอีเปาะ	176456	1845519	83	296	2,814	40	1,967
4	วังยาวใหญ่	175708	1849107	227	678	612	110	500
5	โนนชาด	179162	1846805	337	1,065	4,064	110	3,834
6	โนนโก	176974	1847419	372	773	3,125	68	2,530
7	วังขวาน้อย	174672	1849702	327	1,257	2,215	179	1,918
8	นาหนองทุ่ม	179066	1845442	166	639	2,175	68	1,859
9	น้อยพัฒนา	174691	1851506	190	710	4,118	71	3,758
10	สระแก้ว	177377	1849491	115	460	3,635	76	3,540
11	ซำผักหนาม	176936	1854845	170	585	3,437	85	2,388
12	น้อย พรสวรรค์	181135	1848148	199	820	5,081	60	3,689
13	วังศักดิ์	175709	1849107	124	509	950	100	862
				1,757	9,020	36,697	1,104	30,065

เขตตำบลนาหนองทุ่ม ทิศเหนือติดตำบลผานกเค้า อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ทิศตะวันตกติดกับตำบลห้วยม่วงและตำบลภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน ทิศใต้ติดกับตำบลหนองเขียด อำเภอชุมแพ ทิศตะวันออกติดกับตำบลภูห่านและตำบลดงลาน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ครอบคลุมพื้นที่ 173 ตารางกิโลเมตร (108,000 ไร่)

สภาพภูมิประเทศ

จากแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1: 50,000 ซึ่งจัดทำโดยกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. 2535 จำนวน 4 ราวาง ได้แก่ ราวาง 5342 – I (อำเภอภูกระดึง) , ราวาง 5342 – II (อำเภอคอนสาร) , ราวาง 5342 – III (อำเภอชุมแพ) , ราวาง 5342 – IV (อำเภอสีชมพู) สภาพพื้นที่ของตำบลนาหนองทุ่ม สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

1) เขตพื้นที่ภูเขา อยู่ทางตอนเหนือของพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหินปูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและป่าสงวนดงลาน มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 25.86 ของพื้นที่ตำบลหรือประมาณ 26,431 ไร่ มีระดับภูมิประเทศ 500 – 896 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (ม.รทก.) ในเขต

อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีภูเขาที่สำคัญได้แก่ ผานกเค้า(Pha Nok Khao) ภูถ้ำปู(Phu Thampu) ภูสามยอด(Phu Sam Yot) ภูซำมึงเหลิ้ม (Phu Sum Ngu Luam) เขาสามยอด(Khao Sam Yot) ผากว้าง(Pha Khwang) ภูผักหนาม(Phu Phak Nam) ผาชำคูน(Pha Sam Khun) ผาดอกจิก(Pha Dok Chik) โดยจุดที่สูงที่สุดอยู่ที่ยอดของผานกเค้า มีความสูง 896 ม.รทก. และในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงลาน มีภูเขาที่สำคัญได้แก่ ผายาว(Pha Yao) ผาคันทุ้ง(Pha Khan Thung) ผาน้อย(Pha Noi) ภูซำห้วยปลวก(Phu Sam Hua Puang) ภูซองลาน(Phu Song Lan) ภูผาพวง(Phu Pha Phung) ภูธรรมเนียม(Phu Thamniam) ภูผักเนา(Phu Phak Nao) ภูฮวก(Phu Huak)

2) เขตพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดชัน เป็นพื้นที่หุบเขา อยู่บริเวณบ้านชำผักหนาม พื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีระดับภูมิประเทศ 300 – 500 ม.รทก. ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 3,000 ไร่

3) เขตพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด อยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่ บางส่วนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน และบางส่วนเป็นพื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัย มีระดับภูมิประเทศ 250 – 300 ม.รทก. ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 60,000 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของพื้นที่

4) เขตพื้นที่ราบ อยู่บริเวณตอนใต้ของพื้นที่ เป็นพื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัย มีระดับภูมิประเทศ 230 – 250 ม.รทก. ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 13,000 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา และพื้นที่บริเวณริมลำห้วยต่างๆ ได้แก่ ลำห้วยตากว่าง ลำห้วยทราย ลำห้วยแย้ ลำห้วยชำแคน ลำห้วยหินลาด และลำห้วยแงะ

อุทกวิทยา

พื้นที่ลุ่มน้ำย่อย

พื้นที่ตำบลนาหนองทุ่มอยู่ในกลุ่มลุ่มน้ำย่อยลำน้ำเชิญส่วนที่ 3 และลุ่มน้ำย่อยลำน้ำพองตอนบนส่วนที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พื้นที่ลุ่มน้ำย่อยลำน้ำเชิญส่วนที่ 3 มีลำน้ำที่สำคัญ 2 สาย ได้แก่ ห้วยทรายและลำห้วยแย้ ไหลจากทิศเหนือไปได้ โดยลำห้วยทรายเป็นขอบเขตทางทิศตะวันตก รับน้ำจากห้วยตากว่าง ซึ่งมีต้นน้ำจากอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ส่วนห้วยแย้ อยู่ทางทิศตะวันออกของพื้นที่ รับน้ำจากห้วยชำแคน ห้วยชำปลาก้าง ห้วยหินลาด ห้วยแงะ และห้วยแงะน้อย ซึ่งมีต้นน้ำจากอุทยานแห่งชาติภูผาม่านเช่นกัน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 128 ตร.กม. (80,000 ไร่)

2) พื้นที่ลุ่มน้ำย่อยลำน้ำพองตอนบนส่วนที่ 2 อยู่ตอนเหนือของพื้นที่ มีลำน้ำที่สำคัญ คือ ห้วยหมี ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 45 ตร.กม. (28,000 ไร่)

ภูมิอากาศ

1) ประเภทภูมิอากาศ

ตำบลนาหนองทุ่มตั้งอยู่ในเขตภูมิประเทศแบบชุ่มชื้นสลับแล้ง (Wet and dry climate) หรือภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้า เมืองร้อน (Tropical Grassland) หรือภูมิอากาศแบบซาวันนา (Savanna climate) แต่เนื่องจากอยู่ในเขตมรสุมจึงมีปริมาณความชื้นมากกว่าภูมิอากาศแบบซาวันนา โดยทั่วไป

2) ฤดูกาล

เนื่องจากตำบลนาหนองทุ่มตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจึงได้รับอิทธิพลจากมรสุมตามฤดูกาล ดังนี้คือ

2.1) ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ และทิศใต้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนำความชุ่มชื้นและทำให้เกิดฝนตกทั่วไป อยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

2.2) ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดจากประเทศจีน ทำให้สภาพอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์

จากอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าว ทำให้แบ่งฤดูกาลออกได้ 3 ฤดูคือ

(1) ฤดูฝน เริ่มจากกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ร่องความกดอากาศที่พัดผ่านบริเวณภาคใต้จะเคลื่อนมาพัดผ่านประเทศไทยตอนบน ทำให้มีฝนตกชุกและนอกจากนี้ยังมีพายุดีเปรสชันที่เคลื่อนมาจากทะเลจีนใต้ทางอ่าวตังเกี๋ยผ่านประเทศเวียดนามเข้ามา

(2) ฤดูร้อน เริ่มจากกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ช่วงนี้จะมีอากาศร้อนอบอ้าวและอากาศร้อนมากในเดือนเมษายน

(3) ฤดูหนาว เริ่มจากกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยความกดอากาศจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งความหนาวเย็นจะแผ่ปกคลุมทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง

3) อุณหภูมิ

ส่วนใหญ่ของพื้นที่ตำบลเป็นป่าและภูเขาที่มีอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและเขตป่าสงวนแห่งชาติดงลาน อากาศจะร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน และหนาวเย็นในฤดูหนาว ข้อมูลปี 2542 – 2546 (รวม 5 ปี) พบว่าอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.41 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 19.80 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ย 26.60 องศาเซลเซียส (ภาคผนวก ก1)

4) ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตก

จากสถิติปริมาณน้ำฝนของสถานีตรวจอากาศที่ตั้งอยู่ในตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่สถานีตรวจอากาศศูนย์ควบคุมไฟป่าที่ 23 (ขอนแก่น) พบว่าปริมาณ

น้ำฝนเฉลี่ยปี พ.ศ. 2531 – 2547 (รวม 17 ปี) มีปริมาณฝนตกเฉลี่ย 1,275 มิลลิเมตร โดยปริมาณน้ำฝนในช่วงฤดูฝนมีค่า 1,105 มิลลิเมตร และในช่วงฤดูแล้งมีค่า 170 มิลลิเมตร (ตั้งภาคผนวก ก4)

5) ความชื้นสัมพัทธ์

ความชื้นสัมพัทธ์ข้อมูลปี พ.ศ. 2531 – 2547 (รวม 17 ปี) เฉลี่ยตลอดปีมีค่าประมาณ 70. เปอร์เซ็นต์ โดยความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยในช่วงฤดูฝน (พ.ค. – ต.ค.) มีค่าเฉลี่ยประมาณ 70.3 เปอร์เซ็นต์ และในช่วงฤดูแล้ง (พ.ย. – เม.ย.) มีค่าเฉลี่ยประมาณ 69.9 เปอร์เซ็นต์ (ตั้งภาคผนวก ก2)

6) ปริมาณน้ำท่า

ปริมาณน้ำท่าบริเวณพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม วิเคราะห์จากสถานีวัดน้ำท่าในลำน้ำเชิญที่บ้านท่าเตื่อ(041304) อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น (พิกัด 193500 mE , 1825600 mN เขต 48) มีพื้นที่รับน้ำ 1,500 ตารางกิโลเมตร พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2542 (รวม 19 ปี) ปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยรายปี 277 มิลลิเมตร โดยปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยในช่วงฤดูฝนมีค่า 226 มิลลิเมตร และในช่วงฤดูแล้งมีค่า 51 มิลลิเมตร (ตั้งภาคผนวก ก5)

การใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินตำบลนาหนองทุ่มส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและป่าสงวนแห่งชาติดงลาน ครอบคลุมพื้นที่ 65,495 ไร่ ส่วนการถือครองที่ดินของตำบลนาหนองทุ่มทั้งหมดจำนวน 36,697 ไร่ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พื้นที่การเกษตร พื้นที่ที่อยู่อาศัย และพื้นที่อื่นๆ (ตั้งตารางที่ 2.2 และรูปที่ 2.1 , 2.2) และมีรายละเอียดดังนี้

1) พื้นที่การเกษตรในพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่มจำนวน 30,065 ไร่ แบ่งเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1.1) พื้นที่นาข้าว อยู่บริเวณพื้นที่ลุ่มทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่ 17,462 ไร่

1.2) พื้นที่ปลูกพืชไร่อายุยาว ได้แก่ อ้อยโรงงาน ครอบคลุมพื้นที่ 2,748 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตสระแก้ว หมู่ที่10

1.3) พื้นที่ปลูกพืชไร่อายุสั้น ได้แก่ ถั่วเหลือง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ครอบคลุมพื้นที่ 1,286 ไร่ โดยพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองมากที่สุดอยู่ในเขตบ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่9 และพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากที่สุดอยู่ในเขตบ้านชำผักหนาม หมู่ที่11

1.4) พื้นที่ปลูกพืชผัก ได้แก่ พริก ครอบคลุมพื้นที่ 115 ไร่

1.5) พื้นที่ปลูกไม้ผล ได้แก่ ลำไย ส้มโอ และฝรั่ง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 2,661 ไร่

1.6) พื้นที่ปลูกไม้เศรษฐกิจ ได้แก่ ไม้สัก ไม้ยูคาลิปตัส ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 5,793 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตบ้านน้อยพรสวรรค์ หมู่ที่12 บ้านโนนชาด หมู่ที่5 บ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่9 และบ้านโนนโก หมู่ที่6

2) พื้นที่ที่อยู่อาศัย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 1,674 ไร่

3) พื้นที่อื่นๆ ได้แก่ พื้นที่สาธารณะ พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่หินโผล่ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 4,958 ไร่

การใช้ที่ดินตำบลนาหนองทุ่ม

หมู่ที่	บ้าน	พื้นที่ถือครอง (ไร่)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)							ที่อยู่อาศัย (ไร่)	อื่นๆ (ไร่)
			นาข้าว	พืชไร่อายุสั้น	พืชไร่อายุยาว	พืชผัก	ไม้ผล	ไม้เศรษฐกิจ	รวม		
1	นาหนองทุ่ม	2,187	1,550	0	0	0	180	0	1,730	150	307
2	โนนทองกลาง	2,284	1,350	0	0	0	140	0	1,490	180	614
3	ห้วยอีเปาะ	2,814	1,364	115	0	0	248	240	1,967	200	647
4	วังยาวใหญ่	612	400	80	0	20	0	0	500	110	0
5	โนนชาด	4,064	2,230	48	0	0	218	1,338	3,834	150	80
6	โนนโก	3,125	1,185	225	0	0	130	990	2,530	84	511
7	วังยาวน้อย	2,215	1,640	125	118	35	0	0	1,918	195	102
8	นาหนองทุ่ม	2,175	1,008	465	0	0	386	0	1,859	202	114
9	น้อยพัฒนา	4,118	1,880	315	365	0	198	1,000	3,758	76	284
10	สระแก้ว	3,635	1,960	780	0	0	280	520	3,540	65	30
11	ชำผักหนาม	3,437	840	262	583	25	678	0	2,388	155	894
12	น้อยพรสวรรค์	5,081	1,578	348	0	0	58	1,705	3,689	137	1,255
13	วังศักดิ์	950	650	20	50	0	182	0	862	88	0
	รวม	36,697	17,635	2,783	1,116	80	2,698	5,793	29,203	1,792	4,838

ระบบการเพาะปลูก

จากรายงานของสำนักงานเกษตรอำเภอชุมแพ (2547) พบว่า ระบบการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 แบบ ได้แก่

- 1) ระบบการเพาะปลูกพืชเดี่ยว (Mono cropping) ได้แก่ ข้าวนาปี อ้อยโรงงาน ไม้ผล (ลำไย ฝรั่งและอื่นๆ) ไม้ยืนต้น(ไม้สัก) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลืองถั่วฝักสด พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์
- 2) ระบบการเพาะปลูกพืชแซม (Row intercropping) จะมีไม้ผลเป็นพืชหลักและแซมด้วยพืชไร่ ได้แก่ ลำไยแซมด้วยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หรือลำไยแซมด้วยถั่วเหลือง
- 3) ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop rotation) จะมีข้าวนาปีเป็นพืชหลักในฤดูฝน ตามด้วยพืชไร่ หรือพืชผัก ได้แก่ ข้าวนาปี-ถั่วถั่วเหลือง หรือข้าวนาปี-พืชผักถั่วเหลือง
- 4) ระบบไร่นาผสม (Mixed farm) เป็นการทำการกิจกรรมทางการเกษตรหลายอย่างเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคในครัวเรือน ตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ลดความเสี่ยงของราคาที่ไม่แน่นอน และความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งในที่ลุ่ม และที่ดอน โดยพื้นที่ไร่นาสวนผสมจะมีแหล่งน้ำในไร่นาอย่างพอเพียง

ลักษณะของดินที่ทำการเกษตรกรรมพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม ตามรายงานของสำนักงานเกษตรอำเภอชุมแพ (2547) สามารถจำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ (ดังรูปที่ 2.2) ดังนี้

- 1) พื้นที่ราบลุ่ม ระบบปลูกพืชเป็นการปลูกพืชเดี่ยว โดยจะปลูกข้าวนาปี
- 2) พื้นที่ราบลุ่ม ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติระบบปลูกพืชเป็นการปลูกพืชหมุนเวียน โดยจะปลูกข้าวเป็นพืชหลักในฤดูฝน ตามด้วยถั่วเหลืองหรือพืชผักในฤดูแล้ง
- 3) พื้นที่ราบลุ่ม ที่มีแหล่งน้ำในไร่นา ระบบปลูกพืชเป็นไร่นาสวนผสม ทั้งแบบการปลูกพืช
- 4) พื้นที่ดอน มีระบบปลูกพืชทั้งแบบการปลูกพืชเดี่ยว การปลูกพืชแซม และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ซึ่งรายละเอียดดังนี้

4.1) ระบบปลูกพืชเดี่ยว จะปลูกไม้ผล (ลำไย ฝรั่งและอื่นๆ) ไม้เศรษฐกิจ (ไม้สัก) พืชไร่อายุยาว (อ้อยโรงงาน) พืชไร่อายุสั้น (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และถั่วเหลือง)

4.2) ระบบการปลูกพืชแซม พืชหลักเป็นไม้ผล (ลำไย) ตามด้วยพืชไร่อายุสั้น (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หรือถั่วเหลือง)

4.3) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ สำหรับเลี้ยงโคและกระบือ

แหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม

1) แหล่งน้ำผิวดิน

น้ำผิวดินตำบลนาหนองทุ่ม มีแหล่งน้ำผิวดินที่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ดังนี้

1.1 ห้วยทราย (Hauisai) เป็นลำห้วยที่เกิดจากลำห้วยที่อยู่ทางด้านทิศเหนือของตำบล และลำห้วยหมากเน่งที่อยู่ในเขตอำเภอภูผาม่าน ลำห้วยทั้ง 2 เป็นลำห้วยที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ลำห้วยทรายมีความยาวประมาณ 10 กิโลเมตร ไหลสู่ตำบลนาหนองทุ่มทางด้านทิศตะวันตกโดยไหลลงสู่ลำน้ำเชิญในเขตตำบลหนองเจียด ซึ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ของตำบล หมู่บ้านที่ลำห้วยทรายไหลผ่านมีจำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่ 9 บ้านวังยาวน้อย หมู่ที่ 7 บ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 บ้านโนนโก หมู่ที่ 6 และบ้านห้วยอีเปาะ หมู่ที่ 3 ลำห้วยทรายเป็นลำห้วยธรรมชาติที่มีน้ำตลอดปี สามารถใช้เพื่อการเกษตรทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง นอกจากนี้ลำห้วยทรายยังมีแหล่งน้ำผุดเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของตำบลและยังเป็นเส้นแบ่งเขตอำเภอชุมแพ กับอำเภอภูผาม่าน

1.2 ห้วยแย้ (Hauai Yai) เป็นลำห้วยที่เกิดจากภูเขาและป่าในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและป่าสงวนแห่งชาติดงลาน ความยาวประมาณ 12 กิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตำบล ไหลลงสู่ลำห้วยหินลาด ซึ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ หมู่บ้านที่ลำห้วยแย้ไหลผ่านมีจำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโนนชาด หมู่ที่ 5 บ้านนาหนองทุ่ม หมู่ที่ 1,8 และบ้านโนนทองกลาง หมู่ที่ 2

1.3 ห้วยชำแคน (Haui Sam Khaen) เป็นลำห้วยที่เกิดจากภูเขาและในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและป่าสงวนแห่งชาติดงลาน มีความยาวประมาณ 7 กิโลเมตร อยู่ทางด้านทิศเหนือของตำบล ไหลลงสู่ลำห้วยแย้ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้

1.4 ห้วยชำปลาก้าง (Hauai Sam Plakang) เป็นลำห้วยที่เกิดจากภูเขาและในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและป่าสงวนแห่งชาติดงลาน มีความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร อยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตำบล ไหลลงสู่ลำห้วยชำแคนทางด้านทิศใต้

1.5 ห้วยตากว่าง (Hauai Ta Kwang) เป็นลำห้วยที่เกิดจากภูเขาและป่าบริเวณผากว่าง ภูชำผักหนาม และผาชำคูณในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีความยาวประมาณ 15 กิโลเมตร อยู่ทางด้านทิศเหนือของตำบล ไหลลงสู่ลำห้วยทรายทางด้านทิศใต้

1.6 ห้วยหมี (Hauai Mi) เป็นลำห้วยที่เกิดจากภูเขาและในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและป่าสงวนแห่งชาติดงลาน มีความยาวประมาณ 6 กิโลเมตร ไหลลงสู่ลำน้ำพองทางด้านทิศเหนือของตำบล

1.7 ห้วยหินลาด (Hauai Hin Lat) เป็นลำห้วยที่เกิดจากภูเขาและในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและป่าสงวนแห่งชาติดงลาน นอกจากนี้ยังรับน้ำจากลำห้วยสาขา ได้แก่ ลำห้วยชำแคน ลำห้วยแย้ มีความยาวประมาณ 11 กิโลเมตร อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของตำบล ไหลลงสู่ลำห้วยแย้โดยผ่านบ้านโนนชาด หมู่ที่ 5 บ้านนาหนองทุ่ม หมู่ที่ 8

1.8 ห้วยแ่งน้อย (Hauí Ngae Noi) เป็นลำห้วยที่เกิดจากป่าสงวนแห่งชาติดงลาน มีความยาวประมาณ 12 กิโลเมตร อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของตำบล ไหลลงสู่ลำห้วยแ่งทางด้านทิศใต้ โดยผ่านบ้านน้อยพรสวรรค์ หมู่ที่12 บ้านโนนชาด หมู่ที่5 บ้านนาหนองทุ่ม หมู่ที่8 และหมู่ที่1

1.9 ห้วยแ่ง (Hauí Ngae) เป็นลำห้วยเดียวกันกับห้วยหินลาด มีความยาวประมาณ 6 กิโลเมตร อยู่ทางด้านทิศใต้ของตำบล ไหลลงสู่หนองแวงในตำบลหนองเขียดด้านทิศใต้

2) แหล่งน้ำผุด

จากการสำรวจภาคสนาม พื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม โดย ร่วมกับเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม สำรวจแหล่งน้ำผุดในพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม จำนวน 8 จุด (ดังรูปที่ 3.1) ดังนี้

1) น้ำผุดที่หน้าฝายกั้นห้วยซ้อ เป็นแหล่งน้ำผุดที่มีขนาดใหญ่ที่สุด จากการวัดอัตราการไหลของน้ำผุดโดยใช้ฝายตัววี(V-Notch Weir) พบว่า น้ำผุดแหล่งนี้มีอัตราการไหลมากกว่า 54 ลบ.ม./ชม.

2) น้ำผุดที่ทิศเหนือของบ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่9 (พิกัด 813356 mE, 1853020 mN เขต 47) มีระดับภูมิประเทศประมาณ 290 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง(ม.รทก.) พบน้ำผุดในพื้นที่นาข้าว อยู่ใกล้ภูเขา ดินในพื้นที่นี้เป็นดินเหนียวสีดำ คาดว่ารองรับด้วยหินปูนของหมวดหินผานกเค้า ซึ่งประกอบด้วยหินปูนสีเทา ลักษณะชั้นค่อนข้างหนาถึงหนามาก หินเชิร์ตสีดำ มีลักษณะเป็นก้อนหรือชั้นบาง และหินดินดานชั้นบางแทรกสลับ

3) น้ำผุดที่ทิศเหนือของบ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่9 (พิกัด 813728 mE, 1853026 mN เขต 47) มีระดับภูมิประเทศประมาณ 295 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง(ม.รทก.) พบน้ำผุดในพื้นที่การเกษตร ดินในพื้นที่การเกษตรเป็นดินเหนียวสีดำ พบหินโพลีสีน้ำตาลแกมแดง คาดว่าเป็นหมวดหินห้วยหินลาด จากการวัดอัตราการไหลของน้ำผุดโดยใช้ฝายตัววี(V-Notch Weir) พบว่า น้ำผุดแหล่งนี้มีอัตราการไหล 5 ลบ.ม./ชม.

4) น้ำผุดที่ทิศเหนือของบ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่9 (พิกัด 813728 mE, 1853026 mN เขต 47) มีระดับภูมิประเทศประมาณ 315 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง(ม.รทก.) พบน้ำผุดในลำห้วยเล็กๆ แล้วไหลลงสู่ห้วยตากว่าง โดยในบริเวณใกล้เคียงเป็นพื้นที่ปลูกอ้อย

5) น้ำผุดที่ทิศเหนือของบ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่9 (พิกัด 813331 mE, 1854068 mN เขต 47) มีระดับภูมิประเทศประมาณ 320 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง(ม.รทก.) พบน้ำผุดในสระน้ำบริเวณที่ลาดเชิงเขา ไหลล้นลงลำห้วยเล็ก แล้วไหลลงสู่ห้วยตากว่าง โดยบริเวณใกล้เคียงเป็นพื้นที่ปลูกอ้อย ดินเป็นดินเหนียวมีสีดำ คาดว่าเกิดจากการสลายตัวของหินปูน และชั้นหินแข็งที่รองรับเป็นหมวดหินห้วยหินลาด

6) น้ำผุดที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน (พิกัด 816795 mE, 1854963 mN เขต 47) มีระดับภูมิประเทศประมาณ 350 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง(ม.รทก.) พบน้ำผุดที่อ่างเก็บน้ำ ในบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผาม่านอยู่ใกล้กับภูผักหนามซึ่งเป็นภูเขาหินปูนของหมวดหินผานกเค้า

7) น้ำผุดชาแคน ที่ศาลเจ้าปู่ (พิกัด 819368 mE, 1851953 mN เขต 47) มีระดับภูมิประเทศประมาณ 285 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง(ม.รทก.) พบน้ำผุดในลำห้วยชาแคน คาดว่าจุดนี้รองรับด้วยหินปูนของหมวดหินผานกเค้า และมีบางแห่งที่น้ำในลำห้วยมุดหายไปใต้ดิน ซึ่งคาดว่าน่าจะมีโพลงหินปูนอยู่ด้านล่าง

8) น้ำผุดห้วยทรายทอง (พิกัด 819368 mE, 1851953 mN เขต 47) มีระดับภูมิประเทศประมาณ 250 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง(ม.รทก.) พบน้ำผุดในลำห้วยทราย คาดว่าจุดนี้รองรับด้วยหินทรายของหมวดห้วยหินลาดชันบาง และมีหินปูนของหมวดหินผานกเค้ารองรับอยู่ด้านล่าง โดยน้ำใต้ดินไหลตามรอยแตกหรือโพลงหินปูนแล้วมาโผล่ในจุดดังกล่าว

ไฟล์นี้ download จาก dmic.pret.go.th
โดย ศราวุธ วรรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:56:40

ภาคผนวก

กิจกรรม

สรุปผลการดำเนินงาน (กลุ่มชุดโครงการ) เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย

ไฟล์นี้ download มาจาก dic.nrct.go.th
โดย ศราวุธ วรรณสิทธิ์
เมื่อ 07/08/2557 09:36:40

กำหนดการ

โครงการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
สถานที่จัดอบรม : ที่ทำการ อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

กลุ่มผู้เข้าอบรม : ชาวบ้านอบต.นาหนองทุ่ม จำนวน 30-40 คน

วันศุกร์ที่ 6 สิงหาคม 2553

- 8.30 – 8.40 น. เปิดงานและชี้แจงการอบรม
- 8.40 – 9.10 น. ทำแบบประเมินความรู้ก่อนอบรม
- 9.10 – 10.00 น. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดย ผศ.ดร. เพ็ญประภา เพชระบูรณิน
- 10.00 – 10.10 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.10 – 10.40 น. แนวทางการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน โดย ผศ. จินตนา สมสวัสดิ์
- 10.40 – 12.00 น. การจัดการกลุ่มอาชีพ โดย ผศ. จินตนา สมสวัสดิ์
- 12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 – 14.50 น. ทรัพยากรทางธรณี (ภูเขา/ถ้ำ) โดย [อ.นุศรา สุระโคตร](#)
- 14.50 – 15.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 15.00 – 16.00 น. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์โดยชุมชนมีส่วนร่วม โดย อ.วิรงรอง มงคลธรรม
- 16.00 – 17.30 น. หลักการวางแผนและพัฒนาทางกายภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดย รศ. รวี หาญเผชิญ

วันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2553

- 8.30 – 9.30 น. การจัดการสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดย ผศ.ดร.เพ็ญประภา เพชระบูรณิน
- 9.30 – 9.40 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 9.40 – 11.00 น. ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย อ.พยุงศิลป์ เปศรี
- 11.00 – 12.30 น. การผลิตของที่ระลึก โดย ผศ.ทรงพล อุปชิตกุล
- 12.30 – 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.30 – 15.00 น. การผลิตเครื่องปั้นดินเผา โดย อ.สมิต ตะกรุดแก้ว
- 15.00 – 15.10 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 15.10 – 15.40 น. กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน
- 15.40 – 16.10 น. ทำแบบประเมินความรู้หลังอบรม
- 16.10 – 16.30 น. พิธีปิดและมอบเกียรติบัตร

รายละเอียดวิทยากร

- ผศ.ดร. เพ็ญประภา เพชระบูรณิน (หัวหน้าโครงการ) อาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์
สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ผศ. จินตนา สมสวัสดิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อ.อนุสรณ์ สุระโคตร อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีธรณี คณะเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อ.พยุงศิลป์ เปศรี อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อ.วิรงรอง มงคลธรรม อาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- รศ.รวิ หาญเผชิญ อาจารย์ประจำสาขาวิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ผศ.ทรงพล อุปชิตกุล อาจารย์ประจำภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อ.สมิต ตะกรุดแก้ว อาจารย์ประจำสาขาวิชาประติมากรรม คณะศิลปกรรม

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรม

สรุปผลการดำเนินงาน (กลุ่มชุดโครงการ)เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย
นัดพบขอข้อมูลพื้นฐาน ผู้บริหาร อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ไฟล์นี้ download จาก dric.nrct.go.th
โดย ศราวุธ วรรณสิน
เมื่อ 07/08/2557 09:36:40

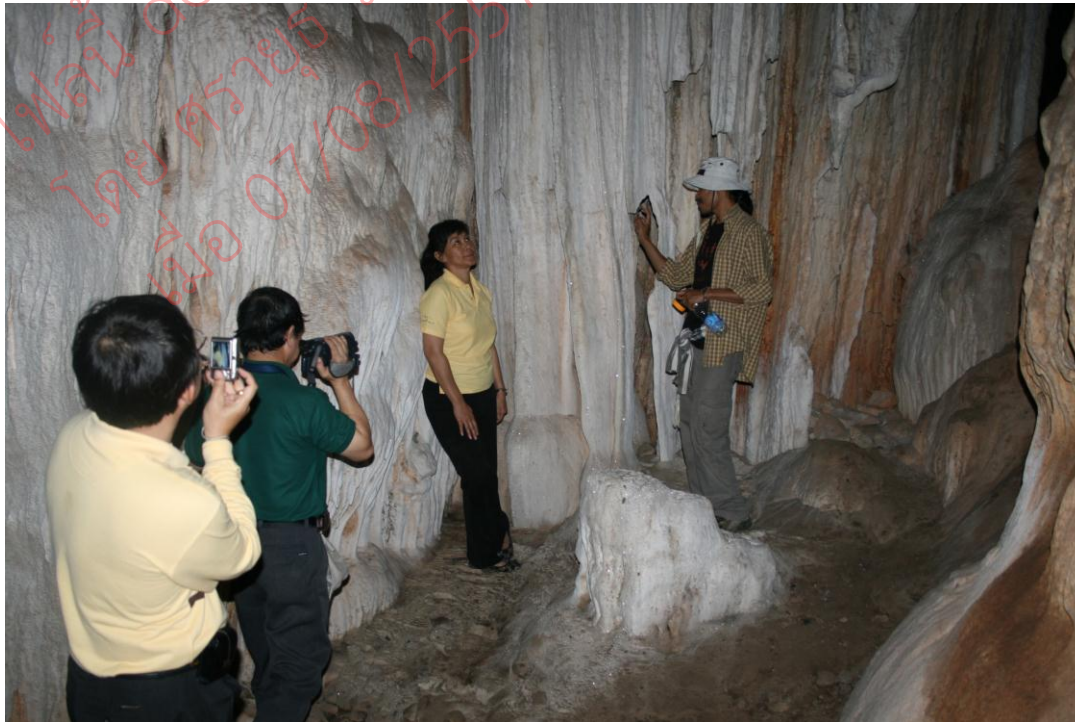

ภาพกิจกรรม

สรุปผลการดำเนินงานสำรวจพื้นที่ (กลุ่มชุดโครงการก่อนวิจัย) เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย
ภูมิทัศน์ บ้านดิน ถ้ำพญานาคราชอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ชุมชนนาหนองทุ่ม
อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

สภาพภายในถ้ำพญานาคราช อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

